

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

CATARO. Ville des Venetiens, dans la Dalmatie.

*Voci Facilis non Veris emanante dal capitano A. G. Radovici della proprietà di Sig. Radovici Imp. e N. P.
anno 1864*

goriva
maziva

plin
plinska trošila

Održavanje redovitog snabdijevanja svim vrstama goriva i propan-butan plinom, plinskim trošilima i opremom, mazivima za razne primjene, te ostalim robama po zahtjevu predstavlja naš glavni poslovni prioritet.

Djelatnosti INA Crna Gora su:

- Prodaja propan-butan plina u bocama, malim rezervoarima, stabilnim rezervoarima za industriju, za pogon motornih vozila i za kamp potrebe
- Prodaja plinskog pribora, trošila i opreme
- Punjenje i prodaja plina u kamp bocama od 2, 3 i 5 kg
- Prodaja malih rezervoara
- Prodaja i ugradnja opreme za plin u motornim vozilima
- Usluge pregleda butanskih stanica i plinskih postrojenja kod korisnika
- Prodaja maziva putem prodajne mreže u Crnoj Gori i industrijskim korisnicima
- Izrada primjenskih servisa za potrebe korisnika (karte podmazivanja)
- Organizacija svih vrsta dostave robe do kupaca
- Prodaja mazuta, bitumena, goriva raznih vrsta krajnjim korisnicima i za dalju prodaju
- Prodaja raznog dopunskog asortimana za potrebe benzinskih pumpi

ZAGREB - HRVATSKA

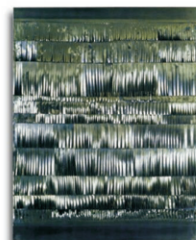
Među obiljem kulturno - zabavno - športskih događanja u našem gradu, tijekom mjeseca travnja, 2004., posebno ističemo:

1. - 4. Svjetsko prvenstvo
u sinkroniziranom klizanju

25. IV. Festival sv. Marka -
- 12. V. međunarodni festival
ozbiljne glazbe

10. - 11. Lord of the Dance -
Irska plesna atrakcija

29. IV. Lenz - Schonberg -
- 15. VI. izložba privatne zbirke
europskog slikarstva i skulpture

Dodatne informacije potražite na našim internet stranicama:
www.zagreb-touristinfo.hr

Turistička zajednica grada Zagreba

„HRVATSKI GLASNIK“ K o t o r

Časopis izlazi svaka
dva mjeseca.

Rukopisi i fotografije
se ne vraćaju.

„Hrvatski glasnik“ je upisan u
evidenciju javnih glasila kod
Republičkog sekretarijata za
informacije RCG pod red. br.
04/01-1828 od 31.12.2002. g.

Adresa:

Stari grad, Pjaca od kina
85330 Kotor

E-mail:

hgd-kotor@cg.yu

Web:

www.hgdch.yu

Žiroračun:

u eurima: 55700-675-8-8995

u kunama: 2360000-1101667607

Izdavač:

HRVATSKO GRAĐANSKO
DRUŠTVO CRNE GORE
K o t o r

Za izdavača:

Tripo Schubert

Glavni urednik:

Tomislav Grgurević

Redakcija:

Siniša Luković
Dario Musić
don Srećko Majić
Tripo Schubert
Tomislav Grgurević
Neven Staničić

Lektorica:

Kata Zalović Fister
HTV – Služba za jezik i govor

Fotografije:

Mediteranski centar fotografije
Bar, Anto Baković
Stevan Kordić
Damir Musić

Kompjutorski design:

„TRICEN“, Kotor

Tisak:

„Biro Konto“, Igalo

Naklada:

800 primjeraka

Cijena:

1,00 €

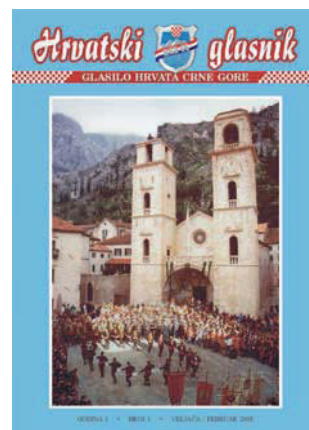
Cijenjeni čitatelji,

Naš i vaš „Hrvatski glasnik“ obilježio je svoj prvi rođendan. Prošla je godina dana otkako se na kioscima pojavio prvi broj našeg glasila. Netko bi mogao reći, malo da bi se mogli izvlačiti odgovarajući zaključci, govoriti o prijednom putu, postignutom... Međutim, to je samo privid ili, još bolje reći, previd.

Kada govorimo o prvoj godišnjici „Hrvatskoga glasnika“ moramo imati u vidu da su uspješno prebrođene porođajne muke, savladane mnoge teškoće, otklonjeni otpori, čak i javno nezadovoljstvo što su ga izražavali neki konzervativni krugovi u Crnoj Gori. Predbacivali su nam da želimo unijeti nemir, da radimo ono što nam nije nikada bila namjera. Mi se nismo na te zlonamjerne priče osvrtni, govorili smo: „Oprosti im, Bože, ne znaju što čine“. Vjerovali smo da ćemo svojim priložima u „Hrvatskome glasniku“ najbolje objasniti svim čitateljima da nikomu ne želimo zlo, da nismo spremni unositi zlu krv među bilo koju naciju jer smatramo da MORAMO njegovati, sa svima koji žive na ovim prostorima, dobre međunacionalne i vjerske odnose koji su krasili ovaj kraj kroz povijest. Na svu sreću, nakon izlaska prvoga broja pa do danas, nismo imali problema u vezi s tim. Drago nam je što ste prihvatili „Hrvatski glasnik“ i pozitivno ocijenili naša nastojanja da u njemu pružimo što više raznovrsnih informacija, ne samo o tome kako žive danas Hrvati u Crnoj Gori nego i o tekovinama hrvatske kulture. Pritom treba imati na umu da se list radi na amaterskim osnovama, da nema profesionalnih novinara, pa čak ni tajnika redakcije. Znatno dio poslova preuzeli su, i uspješno ih obavljaju, predsjednik i tajnik Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore, list se tisak priprema na nekoliko mjesta. Posao otežava i slanje priloga na lektoriranje u Zagreb pri čemu se gubi dragocijeno vrijeme. Nisu rijetki slučajevi kad treba uložiti velike napore da bi se osigurala sredstva, zbog čega glasnik katkad kasni.

Ipak, sve su to mali problemi u odnosu na zadovoljstvo što su prve hrvatske novine u Crnoj Gori, gdje su Hrvati autohton narod, izašle na svjetlost dana i opstale. Taj je pothvat pridonio i pripremanju za izdavanje „Bokeljskog ljetopisa“ – publikacije u kojoj će se na više od dvije stotine stranica govoriti o našem životu na ovim prostorima u sadašnjosti, ali i prošlosti.

Glavni urednik

Prvi broj „Glasnika“

Predsjedništvo Udruge i Uredništvo „Glasnika“ zahvaljuju brojnim čitateljima i institucijama iz Splita, Zagreba, Dubrovnika, Rijeke i Bara na čestitkama za godišnjicu izlaska „Hrvatskoga glasnika“.

OBAVJEŠTENJE

III redovna skupština HGDCG će se održati 6. ožujka u hotelu „Topolica“ u Baru, sa početkom u 18 sati.

Prijevoz osiguran!

Prednja strana korica: Bark „Factis non Verbis“ slikan u venecijanskoj luci pod zapovjedništvom kapetana i vlasnika Antona Ivanova Radoničića (1869.). Slikao G. Luzo
Zadnja strana korica: Panorama starog i novog Bara (foto: Anto Baković)

INTERVJU: Tripo Schubert, predsjednik HGDCG-a

PRAVA MANJINA REGULIRATI ZAKONIMA

U prošloj godini Hrvatsko građansko društvo Crne Gore bavilo se nizom aktivnosti, među kojima i organizacijskim ustrojstvom, osnivanjem podružnica i povećanjem broja članova. Tim povodom zamolili smo predsjednika HGDCG-a Tripa Schuberta za intervju.

Možete li nam, gospodine Schubert, navesti u kratkim crtama što je tijekom protekle godine učinjeno u Udruzi i kako to ocjenjujete?

Osnivanjem HGDCG-a stekli su se uvjeti za organizirano djelovanje pripadnika hrvatskog naroda u Crnoj Gori, a sve u cilju očuvanja identiteta, običaja, kulture i jezika. Nikada nismo smatrali da će se svi Hrvati učlaniti u naše Društvo, ali smo u protekle dvije i pol godine uložili puno truda da stvorimo društvo koje će dostojno predstavljati Hrvate u Crnoj Gori. Trenutačno imamo 1100 članova, i time možemo biti zadovoljni. Što se tiče načina organizacije, na prošlogodišnjoj skupštini u Tivtu, uvođenjem predsjedništva napravljene su određene izmjene u Statutu. Time je uvelike poboljšana dinamika rada, operativnost i komunikacija, ali i kvaliteta rada, što je u biti i bio krajnji cilj izmjene. Druga novina u izmjeni Statuta jest uvođenje najmanje organizacijske jedinice – podružnice. Podružnice zajedno s povjerenicima predstavljaju produženu ruku predsjedništva i upravnog odbora prema bazi – članstvu. Na taj se način uključuje sve veći broj aktivista, a samim tim povećava i broj članova. Ovo je proces koji je započet osnivanjem podružnice u Podgorici pa u Baru, a završene su sve pripreme za osnivanje podružnica u Tivtu i Kotoru. U

ovoj se godini statutarna obveza mora potpuno provesti, a to znači da podružnice u Kotoru, Tivtu, Budvi i Hercegovini moraju početi s radom.

Prošlu su godinu obilježila i dva vrlo važna događaja koji imaju čak i povijesne dimenzije: posjet predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića Boki kotorskoj i sudjelovanje Hrvata iz Crne Gore na Tjednu manjina u Zagrebu. Recite nam nešto o tome?

U protekle dvije i pol godine uspjeli smo uspostaviti kontakt i uspješnu suradnju s institucijama vlasti u Crnoj Gori i Hrvatskoj. Međutim, moram naglasiti da nismo imali izravan kontakt jedino s predsjednikom Vlade Republike Hrvatske Ivicom Račanom. U kolovozu prošle godine Stjepan Mesić primio je u svojoj rezidenciji izaslanstvo Hrvata iz Crne Gore i već potkraj istog mjeseca posjetio Kotor i na otoku Gospe od Škrpjela nastavio razgovore započete u Zagrebu. To je bila prigoda da ga pobliže upoznamo s našim radom, postignutim rezultatima i da tražimo od njega rješavanje nekih aktualnih pitanja koja su veoma važna za naš status i ostvarenja naših prava u Crnoj Gori. Drugi povijesni trenutak dogodio se potkraj rujna. Naše je Društvo organiziralo predstavljanje kulturnog i povijesnog blaga Boke kotorske u Zagrebu pod nazivom „Tjedan Hrvata iz Crne Gore“. Domaćini te manifestacije bili su Hrvatska matica iseljenika, grad Zagreb i Turistička zajednica grada Zagreba. O tome je dosta pisano u našem Glasniku br. 5, pa ovom prigodom nije potrebno iznositi detalje, ali treba naglasiti da su se na tako organiziran način, uz veoma bogat, do-

bro osmišljen i profesionalno izveden program, Hrvati iz Crne Gore prvi put predstavili u Zagrebu. Ta je manifestacija podigla ugled HGDCG-u i pokazala da jedna mala zajednica Hrvata u velikom postotku sudjeluje u kulturno-povijesnoj baštini Crne Gore. Boravak u Zagrebu iskorišten je i za radne posjete nekim državnim institucijama s kojima već imamo uspostavljenu suradnju.

Po čemu je još važna minula godina i je li ostalo nedovršenih poslova koje treba riješiti u ovoj godini?

Među aktivnostima Udruge u prošloj godini istaknuo bih početak tiskanja prvoga hrvatskog časopisa na ovim prostorima. Prvi broj „Hrvatskoga glasnika“ predstavljen je na godišnjoj skupštini HGDCG-a 1. ožujka 2003. u Tivtu. Unatoč mnogim nedaćama, uspjeli smo objaviti svih 6 brojeva. Glasilo je po ocjeni mnogih čitatelja i institucija uspješno koncipirano, sadržajno obrađeno i tehnički dobro opremljeno. Ovo je prigoda da zahvalim svima onima koji su volonterski, ali veoma profesionalno u njemu surađivali, a posebnu zahvalnost upućujem uredniku Tomislavu Grgureviću. Možda i nismo posve svjesni u kakav smo se pothvat upustili i koliko ovo glasilo znači Hrvatima u Crnoj Gori. Unatrag nekoliko godina i sama pomisao na tiskanje ovakvoga glasila bila je nezamisliva, a danas je to zbilja, koja utire put u drugačiju budućnost svih pripadnika hrvatskog naroda u Crnoj Gori. U minuloj je godini obnovljena i tradicionalna zabava „Tripundansko veče“ koja se prešla organizirati potkraj 30-tih godina prošlog stoljeća. Unatoč problemima s prostorom, ta je večer us-

pjela uz želju da se nastavi. Od započetih aktivnosti spomenuo bih samo dvije: osnivanje podružnica u gradovima u kojima još ne postoje te izobrazbu naše djece.

Je li HGDCG pridonio uspješnom razvoju odnosa između Hrvatske i Crne Gore, ako jest, u kojim područjima i kako?

Pretenciozno bi bilo reći da je HGDCG utjecao na razvoj odnosa naših dviju država. Međutim, činjenica je da smo postali nezaobilazan čimbenik u komunikaciji. Sve povoljniji odnosi vladajuće strukture Crne Gore prema hrvatskoj zajednici pozitivno se odražavaju i na raspoloženje vladajuće strukture Hrvatske prema Crnoj Gori.

Kako ocjenjujete poboljšanje međudržavnih odnosa Hrvatske i Crne Gore i koji su bili konkretni rezultati?

Prije dvije godine došlo je do pozitivnih pomaka. Spomenuo bih samo neke: odluku o ukidanju viza između Hrvatske i SCG što je značilo masovniji i jednostavniji prijelaz granice u oba smjera; pozitivno rješenje najveće neuralgične točke – Prevlake uklonilo je tenzije i mogućnost sukoba; otvaranje predstavništva Hrvatske gospodarske komore u Kotoru i otvaranje predstavništva hrvatskih poduzeća u Crnoj Gori otvorilo je vrata većoj privrednoj suradnji; uzajamni posjeti predsjednika obiju država i njihova zajednički izražena želja za daljnje jačanje dobrosusjedskih odnosa stvorili su preduvjete za veću suradnju na svim razinama.

Kako ocjenjujete odnos države Crne Gore prema manjinskim narodima. Imaju li Hrvati u Crnoj Gori prava predviđena europskim standardima?

Općenito govoreći, odnos aktualne vlasti prema svim manjinama je na određenoj razini koja obećava, koja bi mogla poslužiti kao temelj za konkretizaciju svih prava prema europskim standardima. Međutim, prava manjina nisu regulirana ni-

mišljenju, još smo na početku zbog toga što još nije definirano koji su manjinski narodi u Crnoj Gori, a koji većinski. Crna Gora je jedina zemlja u okruženju koja ne posjeduje tako važan zakon za svoje manjine. Živimo u uniji u

dakciju s potrebnom opremom, već cijeli posao rade pojedinci – entuzijasti i to u privatnim prostorijama. Još uvijek nemamo ni namjenska sredstva za kontinuirano tiskanje časopisa. Snalazimo se na razne načine kako bismo od broja do broja osigurali potrebna sredstva. Budući da posjedujemo golemu građu odlučili smo se za izdavanje almanaha, u kojemu ćemo predstaviti dio te građe. Međutim, za to su potrebna financijska sredstva, koja pokušavamo osigurati putem natječaja Vlade Republike Crne Gore za NVO i od Vlade Republike Hrvatske iz fonda za Hrvate izvan Hrvatske. U prošloj smo godini s Nacionalnom zajednicom Crnogoraca Hrvatske objavili knjigu „Život i djelo akademika Vladislava Brajkovića“. Za to je novac osigurala Hrvatska. U ovoj godini planiramo izdavanje druge knjige o akademiku Vladislavu Brajkoviću, čija će realizacija doći u pitanje ako ne osiguramo novac. Kako riješiti te probleme? Moje je mišljenje da bi ministarstva kulture i prosvjete obiju država trebala osigurati po-

nio mjesec dana upravo zbog nedostatka novca. Izdavanje jednog broja u nakladi od 800 primjeraka stoji oko 1400 eura. Uz pomoć reklama pokrivamo oko 25% troškova, a ostatak iz tekućih sredstava. Štedi se na svim pozicijama, a sve poslove obavljaju volonteri. Ovaj bi se glasnik trebao financirati tako što bi Ministarstvo kulture Republike Hrvatske ili neka druga Vladina institucija osigurala bar 50% sredstava, Ministarstvo za zaštitu manjina Republike Crne Gore 25%, a preostalih 25% namirilo bi se od reklama predstavništava hrvatskih poduzeća u Crnoj Gori.

Zbog čega je zastala izgradnja Hrvatskoga kulturnog centra u Kotoru, koji svi tako željno očekujemo?

Izgradnja Hrvatskoga kulturnog centra povijesni je pothvat. Budući da je ruševina crkve sv. Franja u starome gradu, koji nam je ponudila kotorska biskupija, spomenik nulte kategorije, njezina obnova iziskuje dodatna financijska sredstva i produžuje vrijeme realiza-

Susret predsjednika Mesića sa predstavnicima HGDCG-a

kakvim zakonskim aktima, pa se manjine, tražeći zaštitu na bilo kojoj osnovi, ne mogu ni pozvati na neki članak zakona. Hrvati u Vojvodini uspješno se koriste svim onim što im omogućuje Zakon o pravima manjina, koji je izglasovan u bivšoj SRJ, tako da je to još jedna u nizu ne-logičnosti kada su u pitanju zakonske regulative u Uniji SCG. Možda će se ovo pitanje brže rješavati nakon popisa. Tada će vlast većinskog naroda morati ozakoniti i prava svih manjinskih naroda u Crnoj Gori. Moje je mišljenje da bi aktualna vlast mogla, dok se prava manjina ne ozakone, odnos prema hrvatskoj zajednici privremeno riješiti tzv. afirmativnom akcijom, kako je to riješeno za albansku zajednicu.

Kasni li se s realizacijom nekih zadataka i kako teče suradnja s tijelima vlasti u Republici Crnoj Gori?

Na makroplanu kasni se s donošenjem zakona o pravima manjina u Crnoj Gori. Kada smo 2001. osnovali Društvo, tiskali smo brošuru u kojoj smo objavili izvratke iz prijedloga zakona koji je pripremio potpredsjednik Skupštine Crne Gore i visoki funkcionar Bošnjaka **Rifat Rastoder**. Od tada pa do danas nije učinjen vidan pomak na izradi tog zakona. Po mom

kojoj su Hrvati u Vojvodini dobili sva prava u skladu s europskim standardima, a Hrvati u Crnoj Gori još nisu. Nadam se da će nakon objavljivanja rezultata popisa i to pitanje doći na dnevni red Skupštine Crne Gore. Što se tiče suradnje s tijelima vlasti u Crnoj Gori, ne možemo biti zadovoljni jer nismo prisutni u radnim grupama i komisijama koje pripremaju radne verzije budućeg zakona. Na mikroplanu, u sklopu zacrtanog programa rada Društva za 2003. godinu kasni se na jednom organizacijskom pitanju. Naime, nisu osnovane sve podružnice predviđene Statutom, pa se zbog toga kasni i s konstituiranjem upravnog odbora društva. Kasni se i s pronalženjem primjerenog prostora za rad, koji bi trebala osigurati lokalna samouprava, pa još uvijek radimo u iznajmljenom prostoru koji veoma skupo plaćamo.

HGDCG-u nedostaju osnovna sredstva za daljnje razvijanje društvenih djelatnosti, posebno u području izdavaštva i kulture uopće. Kako riješiti te probleme?

Među našim aktivnostima je i izdavačka djelatnost, u sklopu koje već godinu dana objavljujemo „Hrvatski glasnik“. Radimo u teškim uvjetima, ali to, nasreću, ne utječe na kvalitetu časopisa. Nemamo klasičnu re-

Inicijativni sastanak o formiranju podružnice u Kotoru

trebna sredstva za ovakve projekte. Postoji još niz društvenih djelatnosti koje realiziramo uz pomoć donatora, sponzora i vlastitih sredstava.

Da li bi sadašnji financijski problemi mogli dovesti u pitanje izdavanje „Hrvatskoga glasnika“, u povijesti jedinoga glasila Hrvata u Crnoj Gori?

Kao što sam već napomenuo, realizacija naših izdavačkih projekata ovisi o novcu. Glasnik br. 5 je kas-

cije projekta. Novac za tu svrhu, koji je odobrila Vlada Republike Hrvatske, moći će se koristiti već ove godine.

Jeste li što poduzeli da se hrvatski TV programi mogu gledati i u dijelu Boke gdje to do sada nije bilo moguće?

To pokušavamo riješiti od osnutka našeg Društva. Prigodom posjeta tadašnjem premijeru Filipu Vujanoviću početkom 2002. tražili smo da se odobri postavlja-

Bokeljska privreda u 2003. godini

SVAKE GODINE SVE LOŠIJI REZULTATI

Prodajom posljednjeg broda „Jugooceanije“ iz Kotora – „Novi“, hrvatskom privatnom brodaru, Bokelji su ostali bez flote. • U turizmu, nekada vodećoj privrednoj grani u Boki kotorskoj, više od polovice kapaciteta bilo je prazno. • Nepoznata sudbina Remontnog zavoda „Sava Kovačević“ u kojemu je nekada bilo zaposleno više od 1200 radnika. • Koterska industrija, osim ILK, ne proizvodi kao nekada, a sudbina joj je i dalje nepoznata.

nje repetitora na Vrncu za prijam signala HTV-a. Upućeni smo na Ministarstvo saobraćaja i veza i dobili odgovor da nam ne mogu izaći u susret jer navodno ne raspolažu slobodnom frekvencijama. U svim daljnjim razgovorima s čelnicima obiju država razgovaralo se i o tome, ali, nažalost, do danas ništa nije riješeno. Valja očekivati da će u svjetlu sve povoljnijih međudržavnih odnosa i ovaj za njih mali problem, ali za Hrvate u Boki veoma važan biti riješen u ovoj godini.

Koji su to osnovni zadaci Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore u ovoj godini?

U ovoj ćemo godini nastojati povećati broj članova i provesti odluke druge skupštine HGDCG-a. U tom će se smislu okončati proces disperzije upravne funkcije do razine upravnih odbora podružnica. Podružnice koje imaju veći broj članova moraju preuzeti organizaciju i programske aktivnosti u skladu sa specifičnostima sredine u kojoj djeluju. Ovo je godina u kojoj će se sigurno donijeti zakon o pravima manjina, i u tome ćemo maksimalno sudjelovati. U području izdavačke djelatnosti nastavit ćemo tiskati „Hrvatski glasnik“, pripremati almanah, u suradnji s NZCH pripremat ćemo za tisak drugu knjigu o V. Brajkoviću, zatim monografije i grbove gradova Crne Gore i poznatih obitelji Boke kotorske i šire. U sklopu kulturne suradnje s Hrvatskom organizirani koncert i priredbe, sudjelovati na X. jubilarnom tjednu hrvatskih manjina, te suorganizirati manifestaciju „Dani Zagreba u Boki“.

Možemo li ovog ljeta očekivati gostovanja hrvatskih kulturnih institucija u Crnoj Gori?

S obzirom na dobru suradnju s Hrvatskom maticom iseljenika u Zagrebu, HTV-om, kazalištem Gavella, dalmatinskim klapama, planiraju se brojni susreti, posjeti i nastupi, što će našim članovima i građanima pružiti ugodne trenutke zabave i druženja.

Propadanje nekada dinamične bokeljske privrede, koje je započelo prije dvanaest godina, nastavlja se i ne nazire mu se kraj.

Prošle godine dogodilo se ono najteže, što se i očekivalo. Ugašena je nekada poznata, ugledna i afirmirana pomorska kompanija „Jugooceanija“. Prodan je i posljednji brod, „Novi“, koji je dugo bio na vezu u Brodogradilištu u Bijeloj. Uskoro će se prodati i poslovni prostor u Beogradu i još nešto preostale imovine. Bokelji, koji su dvanaest stoljeća plovili na svojim brodovima, sada posao moraju tražiti po svijetu. Time je osjetno ugrožen i sustav školovanja u Srednjoj pomorskoj školi i na Fakultetu za pomorstvo. Pitanje je i kamo će polaznici na praksu, nužnu za dobivanje odgovarajućih zvanja. Isti-

na, osnovana je „Crnogorska plovidba“, ali nema izgleda da će uskoro početi raditi i da će biti kupljeni brodovi. Nema praktičnih dokaza koji bi potvrdili želju i namjeru Vlade da uskoro zaplove novi bokeljski brodovi.

Slično je i u bokeljskom turizmu, sada vodećoj privrednoj grani u Boki. Istina, statistički podaci pokazuju da je bilo nešto više gostiju. Međutim, ti se podaci, u koje je uvrštena i kategorija procijenjenog broja neevidentiranih gostiju, mogu prilagođavati želji naručilaca. Dakle, može im se vjerovati ili ne vjerovati. To može biti predmet sporenja, međutim, evidentno je da su hoteli, osobito u „društvenom sektoru“, bili slabo posjećeni. U hotelima je bilo znatno manje gostiju nego u najboljim turističkim godinama. To je hote-

lijere dovelo u težak materijalni položaj: nemaju sredstava da plate čak i neke nužne troškove: vodu, struju i komunalne usluge. Radnici plaće dobivaju sa zakašnjenjem ili ih uopće ne dobivaju. O teškom stanju govori i podatak da su, u jesen prošle godine, u Turističkom centru u Herceg-Novom morali prekinuti rad jer su ostali bez struje i vode. Razlog: odgovarajuća vladina ustanova nije podmirila račune za struju i vodu. Radilo se o iznosu od svega nekoliko tisuća eura. Slično je i u turističkim centrima u Kotoru i Tivtu.

Hoteli su u sve lošijem stanju. U njih nisu ulagana veća sredstva pa sve više nalikuju na svratišta na autobuskim kolodvorima, a ne na hotele od prije petnaest godina. Izlaz se vidi u njihovoj privatizaciji, ali taj proces suviše dugo traje.

Kemijska industrija „Riviera“ u Industrijskoj zoni

Neki stručnjaci čak sumnjaju da će biti prodani na korektan način. Iskustva uče, upozoravaju stručnjaci, da se hoteli prodaju u bescijenje. Zašto?

I prateće su djelatnosti u turizmu u lošem stanju. Ovamo stiže malo jahti. Samo rijetke, koje uđu kroz Otrant, svrate u Bokokotorski zaljev. Nekada su ulazile pokraj rta Oštro, a sada ga zaobilaze. Slično je i s putničkim brodovima. Ni oni ne skreću prema jednom od najljepših zaljeva na svijetu, nego nastavljaju plovidbu prema Dubrovniku. Ove su godine uplovila dva broda, „Dalmacija“ i „Costa tropicale“ koji je već otkazao posjet sljedeće godine zbog nezadovoljstva gostiju uslugom.

U sve težem stanju je i Brodogradilište „Bijela“, u kojem je rad organiziran na najbolji način. Ovdje ima dosta brodova na remontu. Zbog konkurencije mora snižavati cijene, a troškovi su veliki. Uz to, poslovi se ugovaraju, uglavnom, u dolarima čija vrijednost u odnosu na euro stalno pada. Ovaj kolektiv dobro radi, ali slabo zarađuje.

Posebno zabrinjava budućni status Remontnog zavoda „Sava Kovačević“ u Tivtu. Nekada specijaliziran za potrebe ratne mornarice i vodeći na ovim prostorima, ostao je bez posla i, s obzirom na buduću vojnu organizaciju, bez perspektive. Sa strepnjom se postavlja pitanje što će biti s njim i hoće li se uspjeti restrukturirati. U njemu je nekad radilo oko 1200 radnika. Prosperitet Tivta počeo je prije sto deset godina, kada je u njemu pokrenut remont brodova. Ova pomorska baza ratne mornarice znatno je pridonijela izgradnji Tivta i njegova prerastanja iz sela u grad. Evidentno je da treba očekivati prenamjenu zavoda, međutim, ne radi se dovoljno brzo i efikasno da bi se prilagodilo novonastalom stanju.

Zanimljivo je da se ni razvoj ribarstva ne pridaje

veće značenje, iako je poznato da je južni Jadran bogat ribom koju izlovljavaju mnogi, pa čak i u našim teritorijalnim vodama. Crna Gora nema organiziranu ribarsku flotu niti se, nažalost, shvaća da je njezino osnivanje u interesu Crne Gore.

Teško je naći pomorsku državu koja kao Crna Gora ne iskorištava bogatstvo mora. Vlada Republike Crne Gore djeluje već godinama kao da nema mora i kao da ono nije veoma važan prirodni resurs. To je jedan

Kotorska „Jugooceanija“ je ostala bez flote

od razloga što je sve više stanovnika Boke kotorske koji na izborima pokazuju da nisu za stranke, na lokalnoj i republičkoj razini, koje kontroliraju sadašnju vladu. Izgubljeno je povjerenje, a ono se može brzo vratiti izmjenom sadašnje politike koju vodi Vlada prema bokeljskim općinama u kojima je na vlasti oporba.

U većini industrijskih poduzeća Boke kotorske već je odavno stavljen ključ u bravu. Nekada su to bila vrlo ugledna poduzeća, npr. Industrija modne konfekcije „Jadran“ iz Perasta, Fa-

brika gumeno-tehničke robe „Bokeljka“, Fabrika kemijskih proizvoda „Riviera“, u kojima je radilo oko 1800 radnika. Danas samo rijetki rade u industriji kliznih ležaja. Osnovna sredstva, prije desetak godina veoma moderna i funkcionalna, zbog neodržavanja i razvoja tehnike sada su u znatnoj mjeri neupotrebljiva. Tvornice će se teško moći povoljno prodati inozemnim kupcima, ako se uopće pojave.

I u poljoprivredi je stanje sve lošije. Nekadašnje Po-

nika. Međutim, i tu je niska produktivnost i ekonomičnost poslovanja.

Ni u ovoj se godini ne može očekivati bolje poslovanje jer zato nisu stvoreni osnovni preduvjeti – stručnjaci, zajmovi i tržište. Sve je manje stručnjaka, osobito u pomorstvu. Računa se da u inozemnim kompanijama radi četiri do pet tisuća Bokelja, koji se tamo zapošljavaju preko raznih agencija, pa čak i kod brodarka koji ne uživaju dobru reputaciju. Vlada Crne Gore pokrenula je prije dvije godine, preko republičkog zavoda za zapošljavanje, akciju zapošljavanja naših pomoraca preko crnogorskih institucija za zapošljavanje. No, o tome se dugo razgovaralo i raspravljalo da bi na kraju sve utihnulo bez obrazloženja.

Inače, jedan od aktualnih problema je i nedostatak novih radnih mjesta. U prošloj su godini zabilježeni neki pozitivni pomaci, ponajprije zapošljavanjem kod privatnih poslodavaca.

U Zavodu za zapošljavanje prijavljen je velik broj nezaposlenih Kotorana. Oni su u teškom materijalnom položaju, ali i mnogi radnici koji rade ne mjesecima ne dobivaju plaću, pri čemu im polodavac ne plaća ni doprinos za mirovinsko i zdravstveno osiguranje. Osobito su pogođeni pomorci Pomorske kompanije „Jugooceanija“ koji ne znaju kada će dobiti zarađeno.

Dojam je da se svake godine pogoršavaju uvjeti poslovanja i da se ne nazire izlaz iz krize.

T. Grgurević

ISPRAVKA REDAKCIJE

U prošlom broju našeg lista u tekstu „Katedrala svetog Jurja u Starom Baru“ (autor: Vladimir Marvučić) potkralo se nekoliko pogrešaka koje sada želimo ispraviti.

Nabrajanjem papinskih povelja upućenih barskim nadbiskupima spominje se i papa Kalikst II, čije je ime krivo tiskano (Kilikst). Također, prezime francuskog povjesničara koji je posjetio Bar sredinom XIX. stoljeća je Hecquard (a ne Hecquaro). U tekstu se spominje sjemenište gdje se školovalo osoblje za samostane i sufragane (a ne sufragale) Barske nadbiskupije i metropolije. Pritom, kaže se da Turci kao roblje odvođe nadbiskupa Bruna i mnoge Barane na galije, gdje će on (nadbiskup Bruno) – mučenički – i skončati. Posljednji barski nadbiskup koji je u katedrali sv. Jurja služio svetu misu, Ambroz Antun Kapić, uhićen je, mučen (zbog čega je ubrzo i umro) zbog žestoke protuturske (a ne proturske) propovijedi. Konačno, riječ „tužan“ treba pratiti riječ „mučenički“ kraj naše prvostolnice, kako bi bila shvaćena metafora i usporedba sa Isusom Kristom i svetim Jurjem. Izvinjavamo se čitateljima i autoru teksta.

Aktivnosti Ekološkog društva „Boka“ iz Herceg-Novog

ZAŠTITITI BOKU I SAVINSKU DUBRAVU

Hercegnovski ekolozi već godinama upozoravaju na sve veće onečišćavanje okoliša u Boki kotorskoj i uništavanje zelenih površina, posebno park-šuma od kojih je najugroženija Savinska Dubrava. Budući da mjerodavni ni u jednoj od triju bokeljskih općina ne posvećuju ni najnužniju pažnju zaštiti „nevjeste Jadrana“, bokeljski su ekolozi donijeli deklaraciju „Zaštitimo Boku od zagađenja“. Sve akcije u vezi sa zaštitom jednog od najljepših zaljeva u svijetu pokreću ekolozi iz Herceg-Novog, dok se kotorski i tivatski ekolozi već dugo nisu oglasili jer su njihove aktivnosti gotovo zamrle.

Hercegnovski ekolozi ponovno su u središtu pažnje zahvaljujući dvjema akcijama: zaštiti Bokokotorskog zaljeva i Savinske Dubrave, najveće park-šume na području Crnogorskog primorja. Bio je to posljednji trenutak za akciju jer se sve više uništavaju prirodna bogatstva akvatorija i priobalnog posaja zaljeva. Republičke i lokalne vlasti ne poduzimaju ništa kako bi se stanje promijenilo i spriječila devastacija. Naprotiv, sve je više primjera da se to radi uz potporu vlasti.

Bokokotorski zaljev, čija je površina 86 četvornih kilometara, sa svoja četiri fjorda jedan je od najljepših na svijetu, a Kotorski je pod zaštitom UNESCO-a, specijalizirane institucije Organizacije Ujedinjenih naroda. Na njegovu području riba se nekontrolirano izlovljava, otpadne vode ispuštaju se u more, a u gradnji se narušavaju mnoga urbanistička načela i ne poštuju detaljni i prostorni planovi. Tijela zaštite ne postoje, a tamo gdje su i osnovana ne poduzimaju ništa da bi se zaštitilo more i priobalje, čak ni, kao u slučaju Kotor, kada nas na to obvezuju europske institucije.

To je bio jedan od povoda hercegnovskim ekolozima da donesu Deklaraciju o jedinstvenoj zaštiti Bokokotorskog zaljeva pod naslovom „Zaštitimo Boku od zagađenja“. U tom se dokumentu naglašava da je Bokokotorski zaljev veoma ugrožen zbog nekontroliranog izlovljavanja ribe i kočarenja, ispuštanja otpadnih voda u more, te rada Brodogradilišta „Bijela“ i Remontnog zavoda „Sava

Kovačević“ u Tivtu, izgradnje umjetnih plaža, odlaganja otpada i izlivanja nafte u more. Također se naglašava da je unutar zaljeva usporena cirkulacija vode, a time i njezino pročišćavanje. Ekolozi zaključuju da su inspekcije ne-

ki hercegnovski ekolozi zaključuju: „Ukoliko bi se jedinstveno nastupilo u zaštiti Boke, koja je dio svjetske i kulturne baštine, taj region bi se ponovo svrstao u najljepše zaljeve svijeta“.

Zaštita Savinske Dubrave također je tema kojom su se

urbanistički plan Savine, kako bi se na osnovi njega napravio plan zaštite područja koje obuhvaća 86 hektara. To je ujedno najvažniji zaključak sastanka komu su uz Hercegnovljane pribivali predstavnici Republičkog zavoda za zaštitu prirode iz Podgorice. Sadašnji detaljni urbanistički plan Savine dijeli se na dva dijela: a) užu zonu zaštite u kojoj je gradnja strogo zabranjena i b) zonu koja se sve više širi, a u kojoj je dopuštena gradnja. Ekološko društvo Boke, Ogranak Herceg-Novog, upozorilo je da je u zoni A ucertano 17 novih objekata i da je zbog toga zatraženo da se izvan snage stavi općinska odluka o gradnji tih objekata, donesena prije dvije godine. Također je konstatirano da divlja gradnja sve više uzima maha i da je Savina je ugrožena. Predloženo je da se u rješavanju problema Savine sagleda integralni prostor od Nemirne do mora i od Karače do Meljina, zbog klizanja tla, podzemnih voda i drugih opravdanih razloga. Zato treba poduzeti sve mjere kako se ne bi i dalje sužavao sadašnji prostor Savine. Traženo je također da u proračun općine Herceg-Novog uđe i stavka o financiranju zaštite Savine, te da se, dok se precizno ne utvrdi što se može i na koji način raditi, zabrani svako daljnje izdavanje građevinskih dozvola u zonama „A“ i „B“.

Ako općine ne postupe po ovim zaključcima, ekolozi će pokrenuti medijsku kampanju, uz potporu nevladinih organizacija, kako bi se pučanstvo upozorilo na brojne propuste u toj oblasti.

T. Grgurević

ZAUSTAVITI IZGRADNJU CEMENTARE U ZELENICI

Udruženje „Ljubitelji Herceg-Novog“ i građani Zelenike, krajem prošle godine, obratili su se stanovnicima mjesta u priobalju Bokokotorskog zaljeva apelom u kojem se kaže: „Građani Bokokotorskog zaljeva obraćaju se domaćoj i svjetskoj javnosti sa molbom da pomognu da se zaustavi izgradnja cementare u Zelenici. Bokokotorski zaljev je proglašen za jedan od najljepših fjordova na svijetu a Kotor je pod zaštitom UNESK-a.“

Neshvatljivo je da nekome padne na pamet da donese odluku o izgradnji cementare u Bokokotorskom zaljevu. Boka Kotorska je nazvana „raj na zemlji“. Ovim se bitno ugrožava akvatorij zaliva u kojem su najvažnije privredne grane turizam i ribarstvo.

Da bi se ovo spriječio osnovan je krizni štab 19. travnja prošle godine. Zelenika dan i noć vapi za pomoć.

Građani Herceg-Novog i susjednih mjesta 6. prosinca mirnim protestom pružili su podršku Zeleničanima, međutim, uslijedila je zabrana.

Napominjemo da je na udaljenosti samo kilometar od Zelenike izgrađeno porodilište koje radi više od godinu dana. Znači, da će budući građani umjesto čistog zraka neposredno po rođenju početi udisati zagađeni zrak.

Zar treba u Boki da dođe do ekološke katastrofe?

Zato se mole sve relevantne organizacije, institucije širom svijeta da nam pomognu i spriječe uništavanje bisera Jadrana – naše Boke.”

Seka Tonsati

maćne, a lokalne vlasti nemaju razvojnu strategiju.

Deklaracija je upućena vlastima u Kotoru, Tivtu i Herceg-Novom. Od bokeljskih se općina traži da donesu jedinstvenu odluku o zaštiti Boke kotorske koja bi podrazumijevala strogo poštovanje načela održivog razvoja, zaštitu mora i priobalja, te strogo sankcioniranje svih onih koji ugrožavaju okoliš. U Deklaraci-

bavili ekolozi Herceg-Novog. Oni su prije više godina donijeli odluku o zaštiti Savinske Dubrave, jedinstvene park-šume u gradskoj jezgri. Međutim, od tada je ovaj prostor znatno uništen. O tome su razgovarali i s predstavnicima općinske vlasti u Herceg-Novom.

Što prema mišljenju ekologa treba odmah učiniti? Prije svega donijeti detaljan

Potpisan ugovor o donaciji japanske vlade Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture iz Kotora

PROJEKAT SANACIJE KOTORSKE TVRĐAVE

Kotorska je tvrđava posljednjih desetljeća propadala jer nije sanirana nakon katastrofalnog potresa prije 25 godina. Tvrđava ima ne samo veliku povijesnu vrijednost nego je i svojevrsna turistička atrakcija koja se može izvanredno valorizirati s obzirom na to da je jedna od najvećih u Sredozemlju. Japanska će donacija pomoći da se obnove bar neki od vitalnih objekata kotorskog obrambenog kompleksa u koji se nisu ulagala veća sredstva od kada je izgubio obrambenu ulogu.

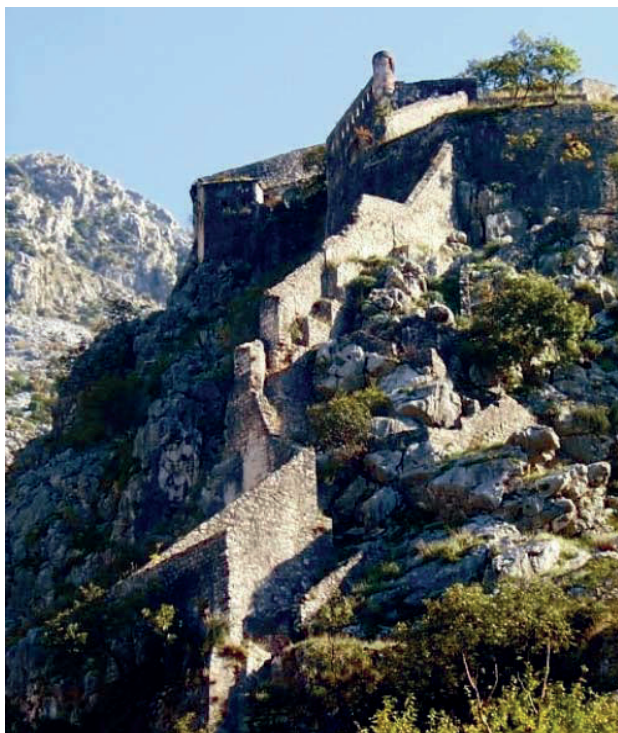
Japanska je vlada pokazala izvanredno razumijevanje za materijalno stanje u kome se nalazi Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture iz Kotora.

Japanska je vlada još jednom pokazala da cijeni spomenike kulture u svijetu i da ima razumijevanja za stanje spomenika u Crnoj Gori koji se ne održavaju na kvalitetan način, između ostalog, i zbog nedostatka novca. Odluka da se posljednja donacija Gori namijeni za sanaciju kotorskog obrambenog sustava dobro je došla da počne obnova ali i turistička valorizacija.

Ugovor o donaciji japanske vlade, u vrijednosti 60 tisuća dolara, Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture potpisali su u Podgorici, u vili „Gorica“, japanski veleposlanik u Srbiji i Crnoj Gori **Rjuidi Tanabe** i direktor Regionalnoga zavoda za zaštitu spomenika kulture **Ilija Lalošević** u prisutnosti ministricke kulture u Vladi Republike Crne Gore **Vesne Kilibarde** i drugih uzvanika.

„Kotoru kao reprezentativnom povijesnom i kulturnom dijelu crnogorske baštine odlučili smo dodijeliti nepovratnu pomoć iz programa namijenjenog za osnovne potrebe u kulturi, za revitalizaciju tvrđave. Uvjeran sam da će ova pomoć pridonijeti očuvanju cjelokupne kulturne baštine Crne Gore. Istodobno ona je čin nastavka tradicionalno dobrih i prijateljskih odnosa dviju zemalja“, istaknuo je, između ostalog, veleposlanik Tanabe.

Zahvaljujući na donaciji, direktor Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika

Detalj kotorske tvrđave

kulture **Ilija Lalošević** je, pored ostalog, rekao da je japanska vlada pokazala razumijevanje za teško stanje u kojem se našao Zavod, te da će se ovim novcem nabaviti oprema za obradu kamena i drugih materijala, te oprema za izradu odgovarajućih projekata, mjerni instrumenti i odgovarajući kompjutorski programi. La-

lošević je također rekao da će ova pomoć pridonijeti ukupnom poboljšanju kvalitete rada u Zavodu, očuvanju cjelokupnog kulturnog naslijeđa Crne Gore i uspješnoj rekonstrukciji kotorske tvrđave.

Prigodom svečanog potpisivanja ugovora, prisutnica se obratila i ministrica kulture u Vladi Crne Gore

Vesna Kilibarda. Ona je rekla: „Ovaj poklon možemo shvatiti simbolično kao početak ulaganja u našu kulturnu baštinu, koja je u posljednjih petnaest godina vrlo malo restaurirana i konzervirana, tj. revitalizirana. Nadamo se da će ono što Crna Gora ima kao kulturno naslijeđe, a to su različite civilizacije i kulture, čije tragove danas baštini-mo, biti uspješno revitalizirano i stavljeno u funkciju“.

Inače, kotorski tvrđavski kompleks, jedan od najvećih i najpoznatijih u Sredozemlju, dug je oko 4,5 kilometara, visina mu doseže 20 metara dok mu je debljina, na nekim mjestima, samo nešto manja. Počeo se graditi u prvim stoljećima drugog tisućljeća, a svoj sadašnji oblik dobio je u vrijeme Mletačke Republike, koja je vladala Kotorom od 1420. do 1797. godine. Poslije, za vrijeme Austrije, izvođeni su samo manji zahvati.

Inače, Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture u više je navrata kandidirao projekt zaštite zidina za program pomoći japanske vlade kulturnoj baštini nakon čega je veleposlanik Tanabe posjetio Kotor u srpnju prošle godine. On je tom prigodom aktivnosti na zaštiti spomeničkog naslijeđa Kotora ocijenio uspješnima.

Ovo je najveća donacija Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture. Inače, ova je institucija i prije u više navrata dobivala pomoć država i međunarodnih institucija. Zavodu su, među ostalima, pomoć uručili američki veleposlanik u Beogradu **William Montgomery** i UNESCO.

Potpisivanje ugovora u vili „Gorica“

Obilježavanje Božića u župama u Crnoj Gori

BOŽIĆNE PORUKE

Povodom božićnih blagdana kotorski biskup mons. Ilija Janjić uputio je božićnu čestitku svim svećenicima, redovnicima i redovnicama i narodu kotorske biskupije. • Božićni blagdani svečano proslavljeni u svim mjestima biskupije u nazočnosti mnogobrojnih vjernika i ljudi dobre volje. • Čestitke katoličkim vjernicima uputili najviši predstavnici vlasti i političkih stranaka Crne Gore.

U svim župama u Crnoj Gori, u kojima žive katolički vjernici, božićni su blagdani protekli su u najboljem redu. Misama su nazočili mnogobrojni vjernici i ljudi dobre volje, osobito ponoćnicama. Na misnim je slavljinama je izražena zahvalnost Bogu i svecima za pomoć i naglašena potreba da se u ovoj višenacionalnoj zajednici poštuju načela nacionalne, duhovne, kulturne i vjerske tolerancije. Svečano je bilo u svim domovima Hrvata koje su pohodili mnogi vjernici Hrvati i njihovi susjedi pravoslavne vjeroispovijesti.

Tijekom božićnih blagdana lokalne su radiopostaje,

u mjestima gdje su bila moguća veća okupljanja.

U povodu Božića kotorski biskup mons. **Ilija Janjić** obratio se katoličkim vjernicima poslanicom u kojoj je, između ostalog, rekao:

„Poštovana braćo i sestre u Kristu, dok vam od srca čestitam blagdan rođenja Isusa Krista, u Betlehemu od Djevice Marije – želim sebi i vama u radosti predložiti neizmjernu ljubav našeg nebeskog Oca i ljubav Boga Sina koji je rođenjem pokazao koliko voli palog čovjeka i uzima ljudsku narav da usreći čovjeka.

Najprije vam želim predložiti neizmjernu ljubav

prouzročio svojom neposlušnošću prema Stvoritelju.

... Svjedoci smo da je u XX. stoljeću došlo do ozbiljnog narušavanja prirodnog sklada i čovjekova okoliša, što je dovelo do stvaranja ozonske rupe. Tehnika prijeti da nas uništi. Današnji se čovjek odnosi prema prirodi kao pljačkaš koji je nasilno prelomio ontološke veze koje su ga povezivale s cjelinom svega postojećega. Dolazi do narušavanja prirodne ravnoteže i prirodnog sklada, dolazi do devastiranja prirode. Otpadom se onečišćuju mora, onečišćuju se vode stajalice i tekućice te podvodne vode, kao i čitava atmosfera i tlo.

Kao primjer kako se treba boriti da bi se sačuvala priroda, uzima se djelovanje svetog Franje Asiškog, koji prirodi naziva svojom, a sunce i mjesec svojom braćom. To su za njega također vjetar i ogranj.“

Kotorski biskup mons. Ilija Janjić u svojoj božićnoj čestitki kaže: „Već sam napomenuo kako je grijeh uzeo zamaha nakon pada prvog čovjeka, počevši od Kaina pa sve do grijeha što su ga činili narodi uključivši i Izabrani narod. Druga božanska osoba Isus Krist uzima ljudsku narav da bi je pobožanstvenio, da bi je očistio, uveo je, kako bismo to danas rekli, u ekološku sferu. Krist se rađa u vremenu da bi čovjeka uveo u stanje bez vremena, u vječnost. **No svjedoci smo da ni nakon dvije tisuće godina zlo u svijetu i u ljudskim srcima nije iščezlo.**

Jaslice kod crkve sv. Ivana u Budvi

Svjedoci smo da i danas čovjek tone u crno zlo, da je i danas prisutan Kain, koji ubija Abele, da je i danas prisutna Sodoma i Gomora koja se želi toliko udomačiti da bi se i legalizirala, da je i danas prisutna nepravda, koja savija svoja mafijaška gnijezda, a pravdu i pravednike izbacuje iz te svoje nazovi topline, da je i danas u svijetu i u pojedincima prisutna tolika požuda, da se izgubio svaki stid, intima je izašla i na ulice. Požuda želi čovjeka u svoje beskompromisno orgijanje...

Očito je da je i današnjem čovjeku potreban Krist iz Betlehema, da u svako vjerničko, a i u svako drugo srce (za ljude dobre volje) unese svoj mir, radost i život koje jedini On ima u izobilju. Neka nas, braćo i sestre, ovogodišnji blagdan Božića usmjeri prema ljubavi Boga Oca – ljubavi Boga Sina – prihvaćajući Njegovu ponudu da nas pohodi, da se rodi u našim srcima, da bi tako čisti u srcu i u čistoj prirodi mogli živjeti ovaj darovani život koji bi jednom prešao u onaj vječni u novom nebu i novoj zemlji“.

Biskup Janjić čestitao je Božić „i braći pravoslavcima koji po starom julijanskom kalendarsu slave istu stvarnost Kristova rođenja“.

T. Grgurević

Misno slavlje u crkvi blažene Ozane

posebno Radio Kotor, emitirale niz emisija posvećenih velikom slavlju katoličkih vjernika. Te su emisije iz godine u godinu sve sadržajnije i programski osmišljenije, za što urednici zaslužuju posebno priznanje.

Božićni su blagdani protekli uz primjetno nastojanje da sve bude u skladu s tradicijom. Skoro u svim kućama loženi su badnjaci, što je osobito došlo do izražaja

našeg nebeskog Oca koji nam na početku stvaranja htio čovjeka izvući iznad svih živih bića i usrećiti ga za sva vremena. No, prije dara trajnog uživanja čovjeka u ljepoti i čistoći prirode – uslijedila je kušnja, koja je na primamljiv način prokockana. Ljubav se pogazila i nakon te prokockanosti slijedi nova stvarnost čovjekova opredjeljenja i življenja koju je sam čovjek

BOŽIĆNI KONCERT

U koncertnoj dvorani Muzičke škole (crkva Svetog Duha) u Kotoru, u organizaciji HGDCG-a, održan je Božićni koncert na kojem su nastupile klapa „GUC“ sa Korčule, „Bisernice Boke“ iz Kotora i „Bokeljski mornari“ iz Kotora. Bilo je to, za sve ljubitelje klapskog pjevanja prijatno veče. Tijekom više od jednog sata mogle su se čuti mnoge stare pjesme, ali je bilo i novih koje su također toplo primljene.

Klapa „GUC“ iz Korčule vrlo je popularna u Hrvatskoj iako je osnovana prije nešto više od dvije godine, sa željom da se očuva tradicija klapskog pjevanja na ovom otoku oduvijek poznatom po dobrim pjevačima. Iako je klapa tek počela da stječe afirmaciju, u njoj su iskusni pjevači koji nastupaju i u drugim klapama ovog regiona. Imaju vrlo širok dijapazon klapskog pjevanja. Svaki glas lakše se slušno slijedi nego što je to slučaj kod ostalih karakterističnih načina prezentiranja te vrste glazbenog kazivanja gdje dolazi do izražaja sklad govornog i pjevanog teksta.

Prošle godine bili su sudionici Omiškog festivala dalmatinskih klapa kada su na debitantskoj večeri zauzeli drugo mjesto po ocjeni ocjenjivačkog suda i publike. Voditelj klape je **Velebit Veršić**.

Na Božićnom koncertu nastupile su dvije kotorske

klape: „Bisernice Boke“ i „Bokeljski mornari“. Ženska klapa „Bisernice Boke“ ima veliku tradiciju. Osnovana je prije 25 godina a na repertoaru su, uglavnom, pjesme zasnovane na glazbeno-kulturnoj tradiciji Kotora i Boke kotorske. Klapa je imala preko stotinu koncerata na domaćoj i inostranoj muzičkoj sceni, radiju i televiziji. Glavna odlika ovog sastava je njegovanje izvorskih napjeva primorsko-brdskog tona i stvaranje novih glazbenih formi sa ciljem nastavka tradicije originalnog glazbenog kazivanja na ovim prostorima. Do sada su snimile CD sa dvadesetčetiri pjesme i za njih napravile posebne spotove.

I još jedan sudionik uspjelog koncerta klapa „Bokeljski mornari“ osnovana je prije 25 godina. Gaje izvorni i komponovani prirodni melos. Imali su oko stotinu koncerata. Dobitnici su u dva navrata nagrade na Budvanskom festivalu mediteranske pjesme. Bili su drugi 1996. godine. Dobitnici su nagrade publike godinu dana kasnije. Na festivalu „Miris Mediterana“ u Kotoru 2001. godine, osvojili su treću nagradu. Izdali su i kasetu sa 12 pjesama.

Prema riječima **Tripa Schuberta**, predsjednika HGDCG-a, koncert je prevazišao očekivanja. Zato, po njegovim riječima, treba češće organizirati ovakve koncerte.

D. Musić

PROSLAVA PRAZNIKA BLAŽENOG GRACIJE NA MULU

Prošlogodišnja svetkovina blaženog Gracije iz Mula završena je 9. studenoga svečanom svetom misom. Završnoj proslavi prethodila je trodnevna duhovna obnova koju su vodili don Marko Vuković, don Pavo Medač i don Tadija Jukić, a na dan blaženoga Gracije brojni su hodočasnici, među kojima su bili katolički i pravoslavni vjernici, sudjelovali na svetim misama u svetištu od kojih je prva održana u 5 sati ujutro. Sve svete mise završene su svečanom himnom i molitvama u čast blaženika. Na taj je način zahvaljivano blaženom Graciji za sve primljene milosti po njegovim zaslugama. Glavna misa održana je poslije podne, a predvodio ju je mons. Ilija Janjić, biskup kotorski, uz sudjelovanje kotorskih svećenika. Okupljenom velikom broju vjernika govorio je o životu „našeg sveca“, kako narod ovog kraja zove blaženog Graciju.

Inače, blaženi Gracija rođen je 27. studenoga 1438. godine u Mulu kod Kotora, a umro je 9. studenoga 1508. godine na otoku sv. Kristofora kod Venecije. Do tridesete godine bio je ribar u rodnoj Boki, kada je, kao pomorac, oputovao u Veneciju. Slušajući propovijedi svetog Šimuna Augustinca, o vječnim vrednotama, odlučio je postati redovnik u zajednici reda svetog Augustina. Pobožno i vrlo sveto živio je četrdeset godina uz svakodnevnu molitvu, obavljajući sve redovničke dužnosti kao brat pomoćnik. Vrlo brzo proširio se glas o njemu izvan samostana pa su ga mnogi tražili radi molitvenog posredovanja kod Boga.

Blaženi Gracija bio je poznat po brojnim čudima, posebno u izlječenju teških bolesti pluća i raka grla. Ipak, najpoznatiji je kao svetac Euharistije jer je najveći dio dana provodio kao ministrant na svetim misama koje su slavili svećenici augustinci u samostanskoj crkvi, a ostatak dana u klanjanju pred Presvetim oltarskim sakramentom u dubokoj pobožnosti u kojoj je primao brojne milosti. Vjeruje se da je u hostiji gledao živi lik Isusa Krista, što prikazuje slika na oltaru iznad neraspadnutog tijela u svetištu blaženog Gracije, župnoj crkvi Marije pomoćnice kršćana na Mulu.

Ova je slika rad venecijanskih majstora XIX. stoljeća, a tijelo blaženog Gracije ovdje se čuva od 1810. godine.

don Pavao Medač, župnik

Župna crkva Marije pomoćnice kršćana na Mulu

BROJNI SKUPOVI, KONCERTI, POSJETE, SASTANCI

21. studenoga 2003.

Suradnja s NVO-om „Andrija Maurović Kotor“

HGDCG surađuje sa Strip klubom „Andrija Maurović Kotor“, koji veoma uspješno baštini ovaj oblik umjetnosti i koji je od 2002 godine organizirao niz aktivnosti.

Na sastanku Kluba, na kojem se razgovaralo o dosadašnjim rezultatima i dogovarali planovi za 2004. godinu, predstavnik HGDCG-a predložio je da se Klub predstavi čitateljima Hrvatskoga glasnika, a oni pak upoznaju s djelima **Andrije Maurovića**, velikana strip-umjetnosti, inače našeg sunarodnjaka iz Mula.

U srpnju 2004. godine na Muo će se otvoriti memorijalna soba Andrije Maurovića i u čast toga organizirati večer kotorskoga stripa. HGDCG nastojat će dovesti na ovu manifestaciju nekog od poznatih hrvatskih strip-crtača.

24. studenoga 2003.

Čestitka Ivi Sanaderu na izbornoj pobjedi

Povodom pobjede na izborima za zastupnike u Hrvatskome saboru, održanim 24. studenoga 2003. godine, HGDCG čestitao je izbornu pobjedu HDZ-u i njegovu predsjedniku **Ivi Sanaderu**. U čestitci se izme-

đu ostaloga kaže:

„Čestitamo Vam izbornu pobjedu vjerujući u Vaš predizborni slogan **ZA MENE SU LJUDI ISPRED POLITIKE**“

8. prosinca 2003.

Zajednica Hrvata u Makedoniji

Predsjednik ZHM **Ivan Šišak** pozvao je HGDCG da sudjeluje u radu šeste redovite godišnje skupštine Zajednice Hrvata u Makedoniji, 14. prosinca 2003. u Skoplju. Nažalost, zbog programskih obveza, naše se društvo nije bilo moglo odazvati pozivu, pa je ZHM-u poslalo pismo zahvale i potpore.

9. prosinca 2003.

Književna večer Stjepana Mijovića Kočana

U organizaciji HGDCG-a, 9. prosinca 2003. održana je književna večer dr. **Stjepana Mijovića Kočana**, književnika i filmskog redatelja iz Zagreba. U karnoj dvorani Kulturnog centra u Kotoru, u ugodnom ozračju, dr. **Miloš Milošević** iz Kotora predstavio je rad istvaralaštvo uglednoga gosta. U Mijovićevoj poeziji među ostalima uživao je i generalni konzul Republike Hrvatske u Kotoru **Petar Poljanić**.

Stjepo Mijović Kočan, ro-

đen u slikovitom seocu Đurinićima u Konavlima, pokazao je koliko voli Boku čitajući o njoj svoje pjesme. Za uspomenu na ovaj susret, Udruzi je darovao tri svoje knjige.

kulturu Savjeta Europe, a raspravljalo se o izvještaju Ministarstva kulture o kulturnoj politici u Crnoj Gori, koji bi sredinom ožujka 2004. trebao prihvatiti Komitet za kulturu Savjeta

14. prosinca 2003.

Posjet ekspertnog tima Komiteta za kulturu Savjeta Europe

Ekspertni tim Komiteta za kulturu Savjeta Europe, 14. prosinca 2003. posjetio

Europe. U svojstvu predstavnika HGDCG-a, sastanku je prisustvovao naš član prof. **Milenko Pasinović**. On je istaknuo da se o izvješću s kojim nisu upoznati pozvani članovi nevladinog sektora, a posebno

je Kotor. Ministarstvo kulture Republike Crne Gore pozvalo je HGDCG na taj susret.

U Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture, održan je sastanak s predstavnicima javnih ustanova iz područja kulture i nevladinih organizacija koje se bave kulturom. Sastanku je prisustvovala ekspertna grupa Komiteta za

o onome što se odnosi na kulturnu politiku nacionalnih zajednica u Crnoj Gori, ne može kvalitetno raspravljati. Pasinović je naglasio interes za kulturnu politiku u Crnoj Gori uopće, osobito dio koji se odnosi na kulturnu nacionalnih zajednica. Pritom je istaknuo sudjelovanje hrvatske manjinske zajednice u kulturnoj baštini Crne Gore i izrazio ne-

zadovoljstvo nedovoljnom brigom prema kulturnom naslijeđu, koje po njegovoj ocjeni više ugrožava neprikladna izgradnja nego intervencije na spomenicima koje on doživljava kao turističke resurse. Navodeći primjere u kojima spomenici sami sebe održavaju, Pasinović je iznio pozitivne primjere turističke valorizacije Gospe od Škrpjela i Pomorskog muzeja Crne Gore, ali i mogućnost širenja takvih primjera na ostale spomenike, istaknuvši da oni po svojoj vrijednosti pripadaju svjetskoj baštini, a to je najbolja preporuka za njihovu valorizaciju.

14. prosinca 2003.

Dani kulture pripadnika nacionalnih i etničkih grupa u Crnoj Gori

Ministarstvo za zaštitu prava pripadnika nacionalnih i etničkih grupa Republike Crne Gore organiziralo je u Podgorici Dane kulture pripadnika nacionalnih i etničkih grupa u Crnoj Gori. Predstavnici HGDCG-a Tripo Schubert, **Pavle Jurlina** i **Slobodan Vičević** prisustvovali su svečanom otvorenju manifestacije „Pjesma i igra nas spaja“ 14. prosinca 2003. gdje je nastupila ženska klapa „Biser-nice Boke“ iz Kotora.

17. prosinca 2003.

Inicijativni sastanak članova HGDCG Kotor

O osnivanju kotorske podružnice, HGDCG iz Kotora raspravljao je 17. prosinca 2003. na proširenom sastanku. Od 24 pozvana člana odazvalo se njih 18. Sastanku je predsjedavalo Predsjedništvo HGDCG na čelu sa predsjednikom Tripom Schubertom koji je imao uvodnu riječ.

Schubert je predložio dnevni red i objasnio razloge osnivanja podružnica. Do sada su podružnice osnovane u Podgorici i Baru. Održan je sastanak s tivatskim aktivistima u vezi s osnivanjem podružnice u Tivtu, ali još nije dobivena informacija što je učinjeno.

„Novi popis stanovništva sve nas je iznenadio jer smo očekivali da će nas biti više. Stoga je formiranje podružnica vrlo važno kako bi se Hrvati putem njih što bolje povezali i dobivali obavijesti o aktivnostima društva, ali i u njima sudjelovali. Na polju obavještavanja dosta je učinjeno izdavanjem Hrvatskoga glasnika, koji je dobro prihvaćen među Hrvatima, ali i građanima drugih nacionalnosti. No, još uvijek treba raditi na tome da se s Hrvatskim glasnikom upozna što više Hrvata. Novost je da smo otvorili internetsku stranicu Udruge“, rekao je Schubert.

Predsjednik Schubert je prisutnima objasnio način formiranja podružnice, njezin sastav, način rada i predložio da se izabere 5 do 7 članova koji bi predstavljali upravni odbor podružnice Kotor. Prema potrebi, broj članova upravnog odbora može biti i veći.

U diskusiji su se uključili i ostali članovi Predsjedništva kao i prisutni sa pitanjima i prijedlozima u okviru formiranja nove podružnice Kotor.

Slobodan Vičević ističe da smo na početku stvaranja nečega velikog i odgovornog i da nam je potrebno mnogo strpljenja i volje da to i učinimo. „Moramo znati da su ti ljudi živjeli u sustavu u kojem se nisu mogli niti smjeli nacionalno izjašnjavati pa ne čudi otpor na koji nailazimo u našem radu. Ti su ljudi stvorili obrambeni mehanizam koji na neki način treba razbiti kako bismo im prišli. Na tome treba mnogo raditi, pa su podružnice koje želimo osnovati od velikog značenja, mjesta na kojima se mogu dobiti sve potrebne informacije. Nemojte misliti da ćemo bolje prolaziti kada naš čovjek dobije željene informacije, trebat će mnogo vremena dok se ti ljudi oslobode svojih predrasuda. Nije samo u pitanju nacionalno, već i kulturno i moralno. Ispred nas je dug period nimalo lakog rada, neprekidno moramo tražiti

način kako pristupiti tim ljudima i steći njihovo povjerenje i osloboditi ih svih tabua koje su godinama bili prisiljeni slijediti. Tom našem čovjeku trebamo dokazati da je on dio našega društva, hrvatske zajednice, i da treba sudjelovati u njegovu radu. Trebamo ga vratiti njegovim korijenima.“

Davor Biskupović naglašava da se više mora raditi na prijenosu informacija članovima. Informaciju treba dostaviti svakom članu, a ne da ju on traži.

Veselinka Janković, povjerenica za stari grad Kotor, predlaže da se na lokalnom radiju uvede kontakt-emisija u kojoj bi građani mogli postavljati pitanja o radu Društva i od mjerodavnih ljudi dobivati odgovore.

Predsjednik Tripo Schubert je naglasio da je već davno pokrenuta ideja da se na lokalnom radiju uvede polusatna emisija za Hrvate, u kojoj bi se govorilo o aktivnostima hrvatskih udruga, povijesti, jeziku i os-

lutne je pozdravio direktor Predstavništva **Damir Pinja-tić**. Na domjenku su, među inima, bili generalni konzul Republike Hrvatske **Petar Poljanić** sa suradnicima, kotorski biskup **Ilija Janjić**, direktor tvrtke INA Crna Gora **Ognjen Dragović**, predstavnici hrvatskih udruga HGI i HKD „Napredak“ iz Tivta, KZU Gornja Lastva i HGDCG iz Kotora, te predstavnici nekih tvrtki iz Crne Gore i Boke.

19. prosinca 2003.

Okrugli stol o međuetničkoj toleranciji i suradnji građana i lokalnih vlasti u regionu

U Kotoru je 19. prosinca 2003. održan okrugli stol „Međuetnička tolerancija i suradnja građana i lokalnih vlasti u regionu.“ Organizirali su ga NVO „Konrad Adenauer Stiftung“ iz Beograda, Skupština opštine Kotor i NVO „Centar za regionalizam“ iz Novog Sada. Predstavnici HGDCG-a Tripo Schubert, **Antun Den-der** i **Milenko Pasinović**

talim temama važnim da Hrvati u ovim krajevima ne zaborave svoje korijene.

Nakon opsežne rasprave zaključeno je da će se 16. siječnja 2004. održati sastanak i osnovati kotorska podružnica, izabrati čelni ljudi i odrediti smjernice rada.

17. prosinca 2003.

Božićni i novogodišnji domjenak

Hrvatska gospodarska komora, Predstavništvo za Crnu Goru, organizirala je 17. prosinca 2003. božićni i novogodišnji domjenak. Pri-

pozvani su na okrugli stol kao promatrači i sudionici u raspravi.

Skup su pozdravili: **Aleksandar Popov**, direktor Centra za regionalizam iz Novoga Sada, **Bernard Lamers**, direktor NVO „Konrad Adenauer Stiftung“ iz Beograda, **Nikola Samar-džić**, predsjednik Skupštine opštine Kotor, **Dragiša Burzan**, ministar vanjskih poslova Crne Gore.

Uvodna izlaganja održali su: prof. dr. **Jovan Komšić**, koordinator projekta Sporazum o međuetničkoj toleranciji, **Stefi Lamers**, bivša

ministrice kulture i obrazovanja Pokrajine Maklenburg – prednja Pomeranija, **Mihailo Vujošević**, koordinator Igmanske inicijative za Crnu Goru, **Vehid Šehić**, predsjednik Foruma građana Tuzle i **Pero Jurišin**, ToD Split.

Okruglom stolu nazočili su i predstavnici gradova Mostara, Splita.

19. prosinca 2003.

Izložba fotografija „Splitski dir ljubavi“

Kao propratna manifestacija Okrugloga stola o međuetničkoj toleranciji i suradnji, u galeriji Kulturnog centra u Kotoru otvorena je 19. prosinca 2003. godine izložba fotografije „Splitski dir ljubavi“, autora **Fede Klarića**, profesionalnog fotoreportera „Slobodne Dalmacije“ iz Splita. Izložbu je organizirala grupa ToD – Multimedijalni centar 100 D, također iz Splita. Motivi fotografija spontane su manifestacije ljubavi mladih, snimljene u različitim ambijentima Splita.

Osnovna je poruka ove izložbe „volite se ljudi“. Poruka odgovara svrsi zbog koje se realizira projekt međuetničke tolerancije i suradnje u regiji kao i predbožićnom slavlju čija je poruka „mir ljudima dobre volje“. Namijenjena je vjernicima različitih vjeroispovijesti koji Božić slave u kalendarski različito vrijeme ali s istom porukom.

20. prosinca 2003.

Božićni koncert u Kotoru

Tradicionalni božićni koncert održan je 20. prosinca

2003. u organizaciji HGDCG-a i uz pomoć Hrvatske matice iseljnika iz Zagreba. U prepunoj koncertnoj dvorani Muzičke škole u Kotoru, muška klapa „Guc“ iz Korčule, te ženska klapa „Bisernice Boke“ i muška klapa „Bokeljski mornari“ priredili su građanima Boke prekrasan božićni koncert.

Klapa „Guc“ iz Korčule, sljedbenik tradicionalnog pjevanja klapskih pjesama Korčule, pod vodstvom **Velebita Veršića**, te **Vjeko Batistić**, **Nikola Batistić**, **Ivan Botica**, **Ivo Onofriy Marko Milošević**, **Ranko Šestanović**, **Đani Fabris**, **Goran Milošević** i **Dario Vilović** otvorili su koncert pjesmom „Dobro večer, Bog da“. Koncert je završio pjesmom „U sve vrime godišća“. Nakon koncerta priređen je domjenak na kojem se uz pjesmu druženje nastavilo duboko u noć.

21. prosinca 2003.

Božićni koncert u Baru

Sudionici božićnog koncerta u Kotoru, muška klapa „Guc“ iz Korčule, ženska klapa „Bisernice Boke“

i muška klapa „Bokeljski mornari“ iz Kotora u organizaciji HGDCG-a, podružnice Bar, u prepunoj dvorani Dvorca kralja Nikole, održali su božićni koncert. Nakon službenog dijela koncerta, Barani su se nastavili družiti s gostima uz klavir, gitaru, dalmatinske i svečane pjesme. Suorganizatori koncerta bili su Udruženje građana Šestani, „Zupci production“ i Kulturni centar Bar.

22. prosinca 2003.

Okrugli stol Pravo na pravo

U Kotoru je 22. studenoga 2003. održan Okrugli stol „Pravo na pravo“, koji je organizirao Rifat Rastoder. U raspravi o manjinskim pravima i njihovoj zaštiti sudjelovao je i član HGDCG-a Antun Dender.

27. prosinca 2003.

Domjenak u Admirallitetu Bokeljske mornarice

Admiralitet Bokeljske mornarice iz Kotora organizirao je domjenak za svoje članove i uzvanike. Admiral **Miloš Milošević** i predsjednik bratovštine kapetan **Ilija Radović** pozdravili su uzvanike i zaželjeli im dobro zdravlje i bolji život te uspjeh u radu u nastupajućoj godini. Među uzvanicima bili su drugi konzul Republike Hrvatske u Kotoru **Ivan Sabolić**, kotorski biskup **Ilija Janjić**, direktor HGK-a – Predstavništvo za Crnu Goru **Damir Pinjatić**, te predstavnici HGDCG-a iz Kotora, **Tripo Schubert** i **Dario Musić**.

Čestitke za Božić i Novu godinu

Naša je udruga ove godine dobila golem broj čestitki za Božić i Novu godinu, što nas veseli jer je to pokazatelj naše dobre suradnje i rada s institucijama i pojedincima u Hrvatskoj i Crnoj Gori.

14. siječnja 2004.

Osmo sjednica predsjedništva HGDCG Kotor

Predsjedništvo HGDCG-a (Schubert, Musić, Ilić, Vičević, Jurlina) održalo je osmu sjednicu 14. siječnja 2004. Sjednicom je predsjedao **Tripo Schubert**. Na dnevnom redu bile su sljedeće točke:

- Formiranje podružnice Kotor
- Priprema fešte „Tri-pundansko večer“
- Posjet djece iz Kotora Rijeci na poziv KUU-a „Artel“ Rijeka
- Godišnja skupština
- Formiranje odjeljenja za educiranje djece na hrvatskome jeziku
- Predstavljanje knjige „Hrvati Boke kotorske“ akademika **Stjepana Obada** iz Zagreba
- Izvještaj o pregovorima s kotorskom biskupijom oko izgradnje HKK-a
- Izdavanje almanaha „Bokeljski ljetopis“
- Plan rada i projekti za 2004. godinu.
- Traženje od Vlade RCG dozvole za prijam HTV-ova programa.

Predsjedništvo je raspravljalo o svim točkama dnevnog reda i donijelo odgovarajuće odluke i rješenja.

16. siječnja 2004.

Formiranje Podružnice Kotor

Prema odluci Predsjedništva HGDCG-a na osmoj sjednici 14. siječnja 2004. skup članova Udruge općine Kotor održan je 16. siječnja 2004. u prostorijama Mjesne zajednice Dobrota.

Osnivanje ove podružnice od velikog je značenja za

HGDCG jer pokriva područje s najvećim brojem članova (452). U prisutnosti velikog broja članova predložen je dnevni red:

- Formiranje podružnice HGDCG-a Općine Kotor
- Izbor Upravnog odbora
- Razno

Članovi Predsjedništva izvijestili su prisutne o značenju formiranja kotorske podružnice i o pravilniku o radu podružnica. Podnesen je kratki izvještaj o radu HGDCG-a u prošloj godini i o pripremanjima za ovu godinu.

Na prijedlog Predsjedništva glasovalo se za predložene članove Upravnog odbora novoosnovane podružnice u Kotoru i jednoglasno je odlučeno da Upravni odbor čine: **Anita Cuca**, profesorica glazbe, **Adriana Schubert**, turistička radnica, **Kristina Maslovar**, medicinska sestra, **Ljiljana Markić**, profesorica, **Nikša Pasković**, službenik, **Velimir Poljak**, brodomašinski inženjer, i dr. **Dean Milošević**, anesteziolog.

Nakon sastanka, novoizabrani upravni odbor kotorske podružnice održao je kratki sastanak radi dogovora o radu. Predloženi član UO-a Ljiljana Markić zamolila je da tu dužnost umjesto nje obnaša dr. **Edita Starović**, što je i prihvaćeno. Dogovoreno je da se uskoro održi sastanak s članovima predsjedništva radi upoznavanja sa zajedničkom radom na pojedinim programima.

20. siječnja 2004.

Sastanak Podružnice Kotor sa Predsjedništvom Udruge

Kako je već bilo dogovoreno na osnivačkom skupu Podružnice Kotor, 20. siječnja 2004. održan je prvi sastanak s Predsjedništvom HGDCG-a.

Sastanku su prisustvovali svi članovi Predsjedništva i Upravnog odbora Podružnice Kotor. Predsjednik HGDCG-a Tripo Schubert otvorio je sastanak i predložio dnevni red:

- Izbor predsjednika UO-a Podružnice Kotor

– Upoznavanje s programom i osnovnim ciljevima rada podružnice

– Prva aktivnost Podružnice, priprema organizacije fešte „*Tripundansko veče*“.

Upravni odbor je predložio i za predsjednika Podružnice izabrao dr. Deana Miloševića, a za potpredsjednika dr. Editu Starović, s čime se složilo i Predsjedništvo Udruge. Predsjednik Schubert je predložio da se izabere i potpredsjednik UO-a podružnice, a poslije će se, prema potrebi, izabrati tajnik, blagajnik, potpredsjednik ...

Nakon izbora predsjednika i potpredsjednika Podružnice, predsjednik HGDCG-a Tripo Schubert upoznao je članove UO-a s pravilnikom o radu podružnica. Pravilnik je jednoglasno prihvaćen uz dogovor da se može dopunjavati uz suglasnost predsjedništva HGDCG-a.

Nakon prihvaćanja osnovnih smjernica rada, prišlo se konkretnim zadacima koje Predsjedništvo daje novoj podružnici. U sklopu tripundanskih fešta, HGDCG nastavlja s organizacijom „*Tripundanske večeri*“.

Predloženo je da organizaciju priprema i održavanje fešte preuzme novoosnovana kotorska podružnica u suradnji s Predsjedništvom HGDCG-a.

21. siječnja 2004.

Kulturna suradnja

Od gradskog mandolinškog društva „Sanctus domino“ iz Splita dobili smo pismo. U njemu predsjednik tog društva najavljuje mogućnost gostovanja u Kotoru. Prijedlog je s oduševljenjem prihvaćen i sada se radi na njegovoj realizaciji, prije svega na osiguranju financijskih sredstava.

27. siječnja 2004.

Pet godina HTV-ove emisije „Korijeni“

HTV-ova emisija „Korijeni“, namijenjena hrvatskim manjinama u Europi, 27. siječnja 2004. godine

svečano je obilježila 5. obljetnicu emitiranja. Tom prigodom urednik emisije **Ivo Kujundžić** na svečanost je pozvao i predstavnik HGDCG-a. Predsjedništvo je odredilo da svečanosti prisustvuju tajnik Dario Musić i predstavnik HGDCG-a za Hrvatsku **Luka Ciko** iz Zagreba. Prijamu su uz predstavnike HRT-a nazočili i predstavnici Hrvata iz Makedonije, Italije, Vojvodine i Crne Gore.

Dario Musić je nakon kratkog pozdravnog govora

predao uredniku emisije Ivi Kujundžiću zahvalnicu HGDCG-a i sliku hrvatskih ženskih nošnji iz Bara i okolice s pozdravnim pismom članova Podružnice HGDCG-a Bar. Nakon službenog dijela svečanosti, uzvanici su razgovarali s predstavnicima redakcije lista „Hrvatska riječ“, glasnogovornikom kardinala Bozanića, **Zvonimiro** Ancićem i drugima.

Posjetili smo i Ministarstvo vanjskih poslova, Odjel za manjine, načelnika **Andriju Jakovčevića**, komu smo podnijeli pismeno izvješće o radu Udruge u prošloj godini i budućim projektima za tekuću godinu, a govorilo se i o aktualnim problemima i zadacima. U Skupštini grada Zagreba razgovarali smo s **Vladimirom Velnićem** o budućoj zajedničkoj suradnji na zajedničkim projektima.

Posjet HRT-u iskorišten je i za dogovor o daljnjoj suradnji. Tom prigodom sastali smo se s urednicima Ivom Kujundžićem, **Branikom Uvodićem**, **Ivom Bar-**

lovićem, te s lektoricom našeg glasnika **Katom Zalo- vić-Fišter**.

Posjetili smo i Hrvatsku maticu iseljenika, s kojom surađujemo već niz godina. Razgovarali smo s ravnateljem **Nikolom Jelinčićem**, stručnom suradnicom **Marijom Hećimović**, **Hrvojem Salopekom**, zatim glavnim urednikom „Maticе“, ravnateljem Instituta za migracije i narodnosti **Antom Laušićem**.

U Hrvatskome saboru 28. siječnja razgovarali smo s potpredsjednikom Sabora

dr. **Darkom Milinovićem**, predsjednicom Odbora za useljeničtvo **Zdenkom Babić-Petričević**, predsjednikom Odbora za ljudska prava dr. **Furiej Radinom** i zastupnicima Odbora za ljudska prava **Ljiljanom Sušec-Trakoštanec**, **Ivanom Roksandić** i **Nikom Rebićem**. Sastanku, na kojem se razgovaralo o novoj politici prema hrvatskim manjinama, nazočili su i predstavnici Hrvata iz Makedonije te urednik emisije „Korijeni“ Ivo Kujundžić. Tom su prigodom iznesena iskustva i problemi s područja koja su zastupali predstavnici Hrvata iz Makedonije i Crne Gore.

29. siječnja 2004.

Dogovor o izgradnji HKC-a u Kotoru

Dogovori o izgradnji Hrvatskoga kulturnog centra u Kotoru između predstavnika Biskupskog ordinarijata Kotor i predsjedništva HGDCG-a nastavljeni 29. siječnja 2004. Zbog neriješenih pitanja u vezi s ustupanjem ruševine crkve sv.

Franje u starom gradu Kotoru predsjedništvo HGDCG-a sazvalo je sastanak kojemu su nazočili predstavnik Biskupskog ordinarijata iz Kotora don **Bran-ko Sbutega**, generalni konzul Republike Hrvatske u Kotoru Petar Poljanić, treći konzul **Igor Grabar**, prof. dr. Milenko Pasinović, odvjetnik Antun Dender, te građevinski inspektor u mirovini **Mojmir Milošević**. Nakon jednosatne rasprave zaključeno je da HGDCG napravi preliminarni ugovor o sukorištenju HKC-a i ponudi ga Biskupskom ordinarijatu Kotor na usklađivanje. Nakon potpisivanja ugovora početak će realizacija projekta izgradnje HKC-a.

3. veljače 2004.

Edukacija djece na hrvatskome jeziku

Projekt započeo s Ministarstvom prosvjete i športa Republike Hrvatske i u suradnji s Biskupskim Ordinarijatom u Kotoru počinje se ostvarivati. Uspjeli smo osnovati dva odjeljenja za 20-tero učenika, polaznika osnovne i srednje škole u Dobroti i Donjoj Lastvi i o tome izvijestili Ministarstvo u Hrvatskoj.

5 veljače 2004.

www.hgdcg.org

Kako smo najavili u prošlom broju, na Internetu se sada može vidjeti naša web stranica, koju su pripremili tajnik Dario Musić i **Zlatko Vučinović**, vlasnik tvrtke IDK Computers u Kotoru, uz potporu Vlade Republike Hrvatske.

Besplatni informatički kurs

Info Development Kotor (IDK), tvrtka u Kotoru, čiji je direktor i vlasnik Zlatko Vučinović, organizuje besplatni informatički kurs uz potporu Vlade Republike Hrvatske. Svi zainteresirani neka se jave u sjedište tvrtke u Kotoru u starom gradu kod Skupštine općine Kotor ili u uredu Hrvatskog građanskog društva u Kotoru na Pjaci od kina.

Dani kulture manjina u Crnoj Gori NJEGOVANJE KULTURNIH VRIJEDNOSTI

Dani kulture pripadnika nacionalnih i etničkih grupa u Crnoj Gori nov su doprinos očuvanju nacionalne, etničke, kulturne i jezične posebnosti, njegovanju tradicionalnih vrijednosti manjinskih naroda, razvijanju i pospješivanju kulturnog bogatstva i prenošenju kulturnog naslijeđa novim naraštajima

Na svečanom otvorenju Dana kulture manjina u Crnoj Gori, u podgoričkom KIC-u „Budo Tomović“, među brojnim gostima i uzvanicima bio je i predsjednik Republike Crne Gore **Filip Vujanović**.

Na svečanosti je govorio ministar u Vladi Crne Gore **Gzim Hajdinaga** i među ostalim istaknuo:

„Otvorenost i gostoprimstvo Crne Gore, njezina želja za afirmacijom kulturnog povezivanja i komuniciranja u regiji, znanje da kultura ne poznaje granice i da predstavlja most koji vezuje a ne razdvaja, večeras i sljedećih dana svoj dom nalaze u ovoj i drugim dvoranama gdje želimo, našim programom, široj crnogorskoj javnosti pokazati i još više približiti njezino bogatstvo različitosti.“

Ministar Hajdinaga govorio je i o pravu na kulturu kao jednom od temeljnih ljudskih prava i slobode, kojemu se u Crnoj Gori posvećuje sve veća pažnja. Pritom je izrazio želju da ova manifestacija postane tradicionalna, te zaključio:

„Interkulturalnost i tradicionalne različitosti, koje proizilaze iz različitih jezika, podrijetla materijalnih i duhovnih kultura, vjeroispovijesti, običaja, povijesti i tradicije predstavljaju društvene vrijednosti koje treba negovati. Suradnja nacionalnih i etničkih grupa, te suživot s većinskim stanovništvom činilac su demokratskog i svakog drugog napretka bilo kojeg društva.“

U sklopu svečanosti održan je koncert narodnih pjesama i pjesova, na ko-

jemu su nastupili: KUD „Ulcinj“ i klapa „Ulcinj“ iz Ulcinja, KUD „Vrelo Ibra“ iz Rožaja, ansambl „Pljevaljski tamburaši“, Šukrija – Žuti Serhatlić, Folklorni i mandolinski ansambl HKD-a „Napredak“ iz Tivta, ženska klapa „Bisernice Boke“ iz Kotora i folklorni ansambl i narodni orkestar KUD-a ROM iz Podgorice.

pomoćnik ministra za zaštitu prava pripadnika nacionalnih i etničkih grupa, koji je među ostalim rekao:

„Težnja ljepoti i estetici težnja je da se dosegne savršenstvo, a samo to i takvo nastojanje proizilazi upravo iz doživljaja tjeskobe, skučenosti, nedostatnosti i nezadovoljstva. Nije cilj, možda samo skroman do-

Sabahudin Delić govori na otvaranju izložbe „Interkulturalni valeri na platnima“

U galeriji „Perjanički dom“ na Kruševcu 15. prosinca otvorena je izložba „Interkulturalni valeri na platnima“. Izloženi su radovi akademskih slikara Miljenka Sindika, Đerđa Noca Martinija i Adlemara Ibrahimovića. Izložbu je otvorio **Sabahudin Delić**,

prinos, da i ovom postavom naši slikari daju svoja rješenja i osobnih i univerzalnih problema. Jer, da nije tako, ovdje bi bio kraj. Upravo suprotno, kroz radost stvaranja, ne rješavajući nijedan konkretan, a ni univerzalni problem, stvaralački nemiri ovih istin-

skih umjetnika i dalje će se iskazivati, a mi ćemo i dalje uživati.“

Multietičnost i interkulturalnost može se razvijati i unapređivati samo ako se unutrašnje integracije ostvaruju uz poštovanje i oču-

Staničić iz Tivta. Prozno-poetske odlomke, koji su pratili izlaganja, govorili su **Mirsad Rastoder, Musa Đoka i Andrijana Vukotić** uz muzičku pratnju **Jusufa Marića, Ante Jankovića i Stjepena Ujkaja**.

udubi u povijest Boke kotorske otkrit će ispod maske tuđih predstavnika i tuđih jezika gotovo isključivo inicijativu domaćeg stanovništva i često nadnaravne, ali uspješne napore da se ne bude objekt manipulacije strane vojske i tuđih interesa, nego da se steknu svi uvjeti za rad u interesu svoga kraja i svoje obitelji.“

Dijalogom o interkulturalnosti u podgoričkom restoranu „Ribnica“, 16. prosinca završeni su Dani kulture manjina u Crnoj Gori. Nakon pozdravnog govora pomoćnika ministra Sabahudina Delića, nazočnima se obratio književnik **Baša Brković**. On je naglasio da je svaka kultura plod interkulturalnih procesa, te da važnije kulture i nastaju kroz iskustvo komunikacije i prožimanja različitih kulturoloških impulsa.

Uspoređujući religijska i običajna iskustva naroda na crnogorskom tlu, profesor Prelja je inzistirao na nuž-

Put od multikulturalnosti k interkulturalnosti, rekao je prof. **Srdan Vukadinović**, često se prožimao na ovim prostorima. „Postoje razlike, ali one opstaju samo u jedinstvu različitosti“, kazao je Vukadinović, govoreći o europskom iskustvu, gdje se inzistira na „pluralitetu interesa“.

Ibiš Kujović iz Rožaja upozorio je na neravnopravnu raspoređenost kako kulturnih sadržaja, tako i materijalnih izdvajanja za kulturu i kulturnu djelatnost u Crnoj Gori, ističući veliku zapostavljenost sjevernog dijela naše države, dok je **Atvija Kerović** naglasio ignorantni odnos prema ovakvim događajima mjerodavnih iz Ministarstva kulture, prosvjete i znanosti.

Na skupu je zaključeno da su Dani kulture pripadnika nacionalnih i etničkih grupa u Crnoj Gori dobar početak i da mora prerasti u tradicionalnu manifestaciju,

Govoreći o književnom stvaralaštvu Bošnjaka – Muslimana, profesor Mustavić je istaknuo da je „bošnjačka književnost možda više od ostalih na ovim prostorima darovala drugima, a u isto vrijeme svojatana i otimana, rasipana i razasuta. Ta je književnost često služila kao dekor u izlogu drugih književnosti, čineći ih raznovrsnijim i bogatijim. Naš je cilj da te rasute bisere kupimo, da ih vratimo kući, a ne da ih zatvorimo u sehare i škrinje naših malih svjetova, nego samo da znamo da su naši i da ih bolje i lakše raspoznamo. Ono po čemu se prepoznaje bošnjačka književnost u svjetskoj literaturnoj baštini jest njezina narodna književnost – epska i lirski i njezin najvažniji predstavnik Avdo Međedović. Suvremena bošnjačka književnost obilježena je djelima Čamila Sijarića, Huseina Bašića i Zuvdije Hodžića.“

vanje posebnosti, razlika i vrijednosti svih koji žive na našem prostoru. Afirmacije jednog društva nema bez afirmacije njegovih kulturnih specifičnosti i svijesti o njima, a posebno ako se može, kao što je to slučaj s nama, prezentirati jedna bogata i široka lepeza kulturnih naslijeđa. Dati prednost jednom kulturnom naslijeđu u odnosu na drugo ne samo da je osiromašenje samoprezentacije, već i latentna opasnost da isforsirani dio istrnut od svog drugačijeg, ali sastavnog dijela, izgubi svoju vrijednost i smisao. Težnja Ministarstva za zaštitu prava pripadnika nacionalnih i etničkih grupa jest očuvanje svakog smisla i svih vrijednosti“.

Za katalog izložbe predgovor je napisao akademik **Zuvdija Hodžić**. Svečanost otvorenja uveličao je violonist **Vili Ferdinand**.

Književna večer „Bogatstvo različitosti u književnom stvaralaštvu“ održana je 16. prosinca u „Banji“. O nacionalnim književnostima i njihovim utjecajima na crnogorski prostor govorili su profesori **Suljo Mustapić** iz Bara, **Anton Gojčaj** iz Podgorice i **Neven**

Profesor **Gojčaj** predstavio je stvaralaštvo Albanaca u Crnoj Gori, pri čemu je naglasio da je albanska književna produkcija marginalizirana.

„To se događa u Crnoj Gori, gdje su autori rođeni, ali i u Albaniji koja im je matična država te na Kosovu gdje su dali ne mali doprinos razvoju kulture. Oni koji žive i stvaraju u Crnoj Gori s ostalima dopunjavaju mozaik ukupne albanske književnosti kao njezin najmarginaliziraniji ali ipak, makar po jeziku, sastavni dio. Kod nas se posebno izdvaja albanska usmena epska i lirski književnost.“

Profesor **Neven Staničić**, u pregledu najvažnijih autora u književno-kulturnom stvaralaštvu hrvatskog naroda s područja Boke, posebno je govorio o srednjovjekovnoj književnosti te o njezinu razvoju u doba renesanse i baroka.

„Tu se posebno izdvajaju Andrija Žmajević, Kokoljić i Ivan Nenadić. Netočne su pojedine svjesne ili nesvjesne povijesne teze kako je tuđa vladavina ustvari tuđa povijest, a kako je vrijedan samo povijesni model vlastite države. Tko god se

„Dvije osnovne stvari određuju misli i postupke ljudi: jedna je priroda, druga je kultura“, pisao je Ipolit Ten.

Uočljivo je to i u ostvarenjima naših slikara. Iako je umjetničko djelo, prije svega, individualan čin, gdje su razlike među stvaraocima istog naroda često veće nego u usporedbi s nekim drugim, bliskim po osobnim, esetskim afinitetima i poetici, povijesna sudbina življenja na „zemlji maloj ali preljepoj“, utjecala je da „kamenčićima“ ugrađenim u zajednički mozaik, bojama u „duginu spektru“ crnogorskog slikarstva, Sindik, Martini i Ibrahimović, učine da oni skladnošću ljepotom, bogatstvom i sadržajnošću obogaćuju i oplemenjuju, zadivljuju i očaravaju i nas i sve oko nas. Sve je tu: specifičan pejzaž, sav od kontrasta, kolorit, prelamanje boja u morskome ogledalu i ritam valova koji donose glasove stoljeća više nego daljina. Slike i priče, Snovi i nade. Snažno i iskreno transponiranje životne i umjetničke materije u univerzalnu poruku, zavidno poznavanje tajni likovnog zanata, fluidno prenošenje osjećaja i moderno osjećanje forme, bogatstvo asocijacije i metafora...

„Cilj nam je tamo odakle smo krenuli“ – zapisao je Eliot. Miljenko Sindik, Đerđ Noc Martini i Alde-mar Ibrahimović to potvrđuju na najbolji način.

Zuvdija Hodžić

nosti „raščišćavanja s predrasudama“, dok je **Advul Kurpejović** istaknuo da je ukupan ekonomsko-socijalni ambijent za takva prožimanja sve nepovoljniji.

te da se dijelovi programa moraju predstaviti široj javnosti, pogotovo u onim sredinama gdje manjinski narodi čine znatan dio stanovništva.

Na Fakultetu za pomorstvo u Kotoru održan okrugli stol o budućoj suradnji gradova

KOTOR, MOSTAR I SPLIT IMAJU DOSTA ZAJEDNIČKOG

Mnogo je pohvala izrečeno na račun organizatora skupa ureda „Konrad Adenauer – Stiftung“, Skupštine opštine Kotor i Centra za regionalizam – Novi Sad. Ovakvi skupovi utjelovljuju ideje koje vode pomirenju i međuetničkom skladu, koji je jedan od prioriteta djelovanja na ovim prostorima. Skup je organiziran u sklopu suradnje gradskih i lokalnih uprava da bi se ostvarali brojni „trokuti suradnje“ od kojih je jedan Kotor – Mostar – Split. U sklop okruglog stola u izložbenom prostoru Centra za kulturu otvorena je izložba fotografija „Splitski đir ljubavi“.

Međuetnička tolerancija i saradnja građana i lokalnih vlasti u regionu bila je tema okruglog stola održanog u Kotoru u organizaciji organizatori ureda „Konrad Adenauer – Stiftung“, Skupštine opštine Kotor i Centar za regionalizam – Novi Sad. Skup je pod pokroviteljstvom Građanskog pakta za jugoistočnu Europu održan na Fakultetu za turizam u Starom Gradu i predstavlja jednu od pripremnih faza za potpisivanje Sporazuma o međuetničkoj toleranciji između tih triju gradova.

Govoreći na otvorenju skupa, komu su među ostalim nazočili direktor ureda „Konrad Adenauer“ u Beogradu **Bernard Lamers**, predsjednik Skupštine opštine Kotor **Nikola Samardžić** i ministar inozemnih poslova Crne Gore **Dragiša Burzan**, direktor Centra za regionalizam iz Novog Sada **Aleksandar Popov** istaknuo je da je riječ o kampanji koja se provodi u jugoistočnoj Europi kako bi se ostvarilo desetak trokuta suradnje, od kojih će jedan biti Split – Kotor – Mostar. Morel podrazumijeva suradnju gradskih uprava i lokalnih nevladinih organizacija, kao što je to već realizirano između Tuzle, Osijeka i Novog Sada. Popov je među ostalim rekao: „Naš je cilj u Kotoru da, uz sudjelovanje predstavnika gradova i nevladinih organizacija Splitska, Mostara i Kotora, ali i ostalih gradova Crne Gore i šire regije, dogovorimo početne

korake buduće suradnje“. Pritom je naglasio da sadašnja iskustva uče da se mogu očekivati dobri rezultati.

Vjeru u uspjeh skupa i budućih akcija, u prigodnim izlaganjima izrazili su predstavnici organizatora Bernal Lamers, gradonačelnik Splita **Ljubomir Urlić**

radnju, a posebnu je pažnju posvetila stečenim iskustvima i perspektivi. Zapaženo izlaganje „Uloga civilnog sektora Crne Gore u razvoju interetničke i prekogranične suradnje“ održao je i koordinator Igmanske inicijative za Crnu Goru **Mihailo Vujošević**. **Mišo Rogošić** je, u ime splitske

zločine na području bivše Jugoslavije u Hagu. Smatram da u svakom pogledu Tribunalu treba pružiti punu potporu, kako bi najodgovorniji za ratne zločine bili kažnjeni. Prostor ne može biti dekontaminiran isključivo diskretnom osudom relativno manjeg broja ljudi u Hagu. Tribunal ima zahtjeve i prema medijima i svima koji formiraju javno mnijenje, odnosno političarima. Mislim da se proces koji mora biti uspostavljen u različitim sredinama često identificira ili kao proces denacifikacije ili proces defašizacije, ovisno o tome kako se procjenjuju stvari.

Sve su inicijative za pomirenje dobre, ne samo kao platforme već i kao dobar pristup komu mediji i političari moraju pružiti znatan doprinos. Brojni su načini rada na međuetničkom pomirenju i stvaranju međuetničkog sklada. Grad Kotor bio je svjedok pokušaja na tlu bivše Jugoslavije, iako ne malobrojnog, ali nedovoljno podržanog, da se spriječi ono što se dogodilo“, kazao je ministar Burzan zaključujući svoje izlaganje na okruglom stolu „Međuetnička tolerancija i saradnja građana i lokalnih vlasti u regionu“.

Skupu su bili nazočni i predstavnici Hrvatskog građanskog društva Crne Gore iz Kotora: **Milenko Pasinović**, **Antun Dender** i **Tripo Schubert**.

Upozoravajući na smisao ovakve suradnje i izbor navedenih gradova za nosioce projekta, kao gradova uni-

Učesnici okruglog stola „Split – Kotor – Mostar“

i predsjednik Skupštine opštine Kotor **Nikola Samardžić**. Sudionike okruglog stola i goste pozdravio je ministar inozemnih poslova u Vladi Crne Gore **Dragiša Burzan**.

Radove je predstavilo pet uglednih društveno-političkih radnika i predstavnika nevladinih organizacija. Koordinator projekta prof. dr. **Jovan Komšić** govorio je o ulozi sporazuma o međuetničkoj toleranciji u poticanju suradnje NVO-a i lokalnih vlasti u regiji. **Stefi Lamers**, bivša ministrica kulture i obrazovanja u vladi pokrajine Macklenburg – Vorpommern, osvrnula se na europski regionalizam i prekograničnu su-

grupe „ToD“, govorio o kulturnoj razmjeni kao poticaju razvoja ukupne suradnje na relaciji Split – Mostar – Kotor.

Sudionici su s osobitim zanimanjem pratili izlaganje ministra inozemnih poslova Vlade Crne Gore **Dragiša Burzana**. On je naglasio da su inicijative ovakvog tipa snažan instrument generiranja zdravih ideja koje vode pomirenju i međuetničkom skladu.

„Ovakvi skupovi imaju posebno značenje u ovom vremenu, kada je nesnošljivost još uvijek prisutna. Mnogo je učinjeno da dođe do dekontaminacije, prije svega u toj je funkciji Međunarodni sud za ratne

verzalnih kulturnih vrijednosti, Pasinović je istaknuo ulogu Hrvatskoga građanskog društva u ovom projektu. Hrvatsko je građansko društvo svojim aktivnostima na međukulturnoj suradnji, kao što je Tjedan Hrvata iz Crne Gore u Zagrebu, potkraj rujna 2003. godine ili angažiranjem Kazališta mladih iz Splita na festivalu dječjih kazališta u Kotoru, odnosno filatelisti-

čka izložba iz Splita, također početkom srpnja 2003. u Kotoru, uspostavilo suradnju lokalnih samouprava, što je jedan od ciljeva ovog projekta. Pasinović je istaknuo značenje međukulturnog povezivanja kao suradnju koja ne poznaje nikakve granice. U tom je smislu posebno istaknuo značenje kulture nacionalnih zajednica u povezivanju regija i država.

Nacionalna zajednica Hrvata u Crnoj Gori baštini velik dio njezine kulturne baštine, rekao je Pasinović ističući nezadovoljstvo zbog nesudjelovanja članova te zajednice u javnim kulturnim institucijama, njihovim upravnim odborima i državnim tijelima koja vode kulturnu politiku od samouprave do Republike. Pasinović se osvrnuo i na primjere, kako je kazao, „de-

vastacije“ dijela kulturne ostavštine Crne Gore koju baštine Hrvati, što čine autori pojedinih web stranica ili reprintnih izdanja kva- zipovjeničara. Pasinović to ne doživljava kao napad na hrvatsku zajednicu u Crnoj Gori, već na kulturu Crne Gore kojoj veliku vrijednost upravo daje ovaj dio baštine, kao segment njezine multikulturalnosti.

Tripo Schubert

Knjiga posvećena Međunarodnom skupu „Crkveni arhivi i biblioteke“

ZBORNİK O CRKVENIM ARHIVAMA I BIBLIOTEKAMA

Nakon Međunarodnog stručno-znanstvenog skupa „Crkveni arhivi i biblioteke“ koji je organizirao CDK „Notar“ u Kotoru, uskoro će se tiskati Zbornik koji će sadržavati radove objavljene na tom skupu. Njime će biti prezentirano najstarije i vrlo vrijedno blago, manuskripti i rano tiskani materijal koji se čuva u najstarijim crkvenim arhivama i bibliotekama u Crnoj Gori. Na 480 stranica biti će objavljeno 9 referata i 15 koreferata o najnovijim dostignućima na polju arhivistike i bibliotekarstva. Pokrovitelj projekta je ministarstvo kulture Crne Gore, a suizdavač Sekcija za crkvene arhive, Pravoslavna mitropolija crnogorsko-primorska SPC-a sa Cetinja, Biskupski ordinarijat Kotora i Mešihat islamske vjerske zajednice iz Podgorice.

„Crkveni arhivi i biblioteke“ naziv je zbornika radova, nastalog na osnovu istoimenog Međunarodnog stručno-naučnog skupa održanog u Kotoru aprila prošle godine u organizaciji Centra za njegovanje i prezentaciju dokumentarnog nasljeđa Kotora (CDK) „Notar“ i Sekcije crkvenih arhiva vjerskih zajednica u Međunarodnom arhivskom savjetu, koji će ući u štampu sredinom narednog mjeseca.

Putem ove publikacije će, s obzirom da će biti podijeljena institucijama i pojedincima u oko 100 zemalja svijeta, međunarodnoj, naučnoj i široj javnosti biti predstavljeno najstarije i najvrednije dokumentirano blago, manuskripti i rano štampani materijal, koji se čuva u najvećim i najznačajnijim crkvenim arhivama i bibliotekama sve tri konfesije u Crnoj Gori. Predstavljanje crnogorske kulturne baštine svijetu

otvara mogućnost za njeno adekvatno valorizovanje, kao i uključivanje u međunarodne projekte zaštite i obrade. Projekat prvi put kroz radove učesnika iz Crne Gore, ilustruje stanje arhivske i bibliotekarske građe u vlasništvu crkvenih institucija, potom načine njihovog čuvanja i zaštite, kao i zakonsku regulativu o odnosu države Crne Gore prema ovome pokretnom spomeničkom blagu – rekla je direktor „Notara“ **Snezana Pejović**.

Ona je objasnila da će publikacija, kao jedina koja se bavi zaštitom kulturnog blaga koje je u vlasništvu crkvenih institucija, pružiti dragocjena saznanja svima onima koji su zaduženi za brigu o pomenutom materijalu unutar crkvenih institucija, potom arhivistima i bibliotekarima iz državnih institucija i pojedincima u državnoj i lokalnoj upravi čiji je zadatak očuvanje kulturnog nasljeđa.

„Zbornik je značajan i zbog toga što pruža mogućnosti da se uz pomoć tih novih saznanja prave uredne analize stanja u ovoj oblasti u Crnoj Gori u odnosu na zemlje zapadne i istočne Europe i ovog dijela Balkana i praviti korekcije u zakonskoj regulativi primjenom važećih standarda u ovoj oblasti“ – dodala je Pejović.

Sadrži, na 480 strana, 9 referata i 15 koreferata o najnovijim dostignućima na polju arhivistike i bibliotekarstva, sa posebnim osvrtom na crkvene institucije, čuvenih stručnjaka iz Njemačke, Holandije, Mađarske, Austrije, Albanije, Hrvatske i Crne Gore, kao i uvod, program, diskusije, zaključke, sadržaj, drugo djela Međunarodne konferencije „Crkveni arhivi i biblioteke“ u Kotoru. Na 30 stranica naći će se i slikovni prilozi iz bogatog kulturnog nasljeđa crkvenih institucija u Kotoru. Zna-

čajno je da će ova obimna publikacija biti štampana u 500 primjeraka, na našem i engleskom jeziku sa rezimima na njemačkom. Uz knjigu će ići i CD-ROM sa presnimljenim materijalom video prezentacija i zapisa toka Konferencije.

Inače, „Crkveni arhivi i biblioteke“ je jedan od prvih realizovanih zajedničkih projekata sa najvećom asocijacijom arhivista u svijetu. Pored mnogobrojnih donatora, pokrovitelji projekta su Ministarstvo kulture Crne Gore, Suizdavač ICA/Sekcija za crkvene arhive i arhive vjerskih zajednica, Pravoslavna Mitropolija crnogorsko-primorska SPC sa Cetinja, Biskupski ordinarijat iz Kotora i Mešihat Islamske zajednice iz podgorice, kao i brojni donatori.

M. G.

Napomena: Prilog je preuzet iz dnevnih novina „Vijesti“ – Podgorica.

Životni put čuvenog bokeljskog kapetana u knjizi Nikole Malovića

CAPT. VIZIN – 360° OKO BOKE

Ova knjiga, pisana u povodu 150. godišnjice od početka Vizinovog puta oko svijeta, predstavlja suvremenu dramu u doba postmoderne kulture koja dobiva posebne obrise: tradicionalni dramski klišeji s povijesnom tematikom čini stožer radnje. U njoj autor priča o poznatom kapetanu koristeći se riječima iz bokeljskoga govornog fundusa.

Knjigom „*Capt. Vizin – 360° oko Boke*“, mladi autor Nikola Malović višestruko nas je ugodno iznenadio. Odlučio se da u dramskoj formi ispriča životni put jednog od najpoznatijih bokeljskih kapetana, čovjeka koji je jedrenjakom „*Splendido*“ obišao svijet, savladavajući pritom mnoge nedaće koje su tada vrebale na moru. Bio je prvi od južnih Slavena koji je uspio zatvoriti dvije točke na krugu oko svijeta, na jednom mjestu.

Malović je rođen u Kotoru 1970. godine. Diplomirao je na Filološkom fakultetu u Beogradu, a sada živi i radi u Kotoru. Knjigu kratkih priča „*Posljednja decenija*“ objavio je u izdanju Maticе srpske 1998.

U svojoj najnovijoj knjizi na sedamdesetak stranica donosi nam dramu bokeljskog kapetana, Prčanjanina Ive Vizina i njegove posade. To je kazivanje o fanatiku koji je započeo put oko svijeta u doba kad su ljudi vjerovali da to nije moguće, ali je on vjerovao u uspjeh. Da nije vjerovao da će biti uspješan, prema svemu sudeći, ne bi se našao na moru.

Ivo Vizin rođen je na Prčanju 1806. Na slavni put pošao je iz Antwerpena 1852. godine, a završio ga sedam godina poslije spustivši jedra svoga „*Splendida*“ u engleskoj luci Plymouthu. Iako je za taj pothvat Vizin dobio mnoga odlikovanja, među kojima i *Merito navali*, najveća mu je nagrada što se uvrstio među velikane našeg pomorstva.

U drami Malović polazi od povijesnih činjenica, ali ga one ne sputavaju, nisu

mu okvir iz kojeg se ne smije izaći u interpretaciji Vizinova pothvata. Ispravno je uočio ono što mnogi pisci povijesti bokeljskog pomorstva, obuzeti svojim romantičarskim viđenjima, nisu shvatili: da bokeljskim kapetanima glavna želja nije bila pustolovina nego što bolje obaviti svoju trgovačku misiju.

Drugi mornar, Treći mornar, Četvrti mornar, Peti mornar i Šesti mornar. Na sceni se pojavljuju i tri ženska lika: Gracijela, Cinta i Roza.

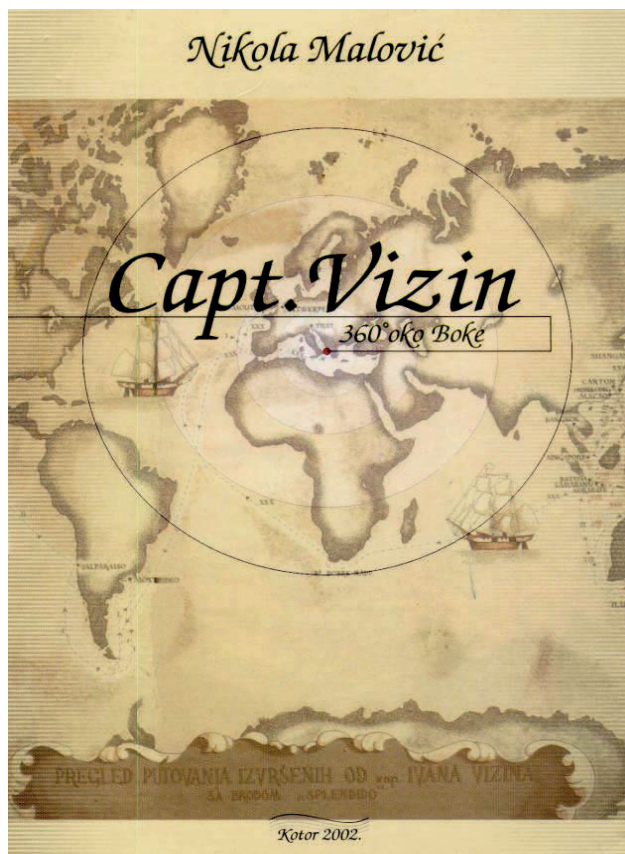
Drama je koncipirana na originalan način. Da bi se to postiglo Malović je ostupio od jedinstva radnje, kontinuiteta mjesta i vremena. Opisuje događaje od

renice u rodnom kraju, pa azijska posada i, napokon, sam kapetan s oficirima Federikom Belavitom, Malović ističe kulturološke različitosti vezane jakim sponama ljudske suštinske pripadnosti. Za njega je svijet jedno malo pozorje na kome ljudi sa različitih tačaka opšte tako brzo i lako: simboličnom bocom čiji pismeni sadržaj svakodnevno iz svih krajeva svijeta stiže na odredište, a čime je istaknuta snažna aluzija na suvremeno doba komunikacije.

Osim globalnih kulturoloških razlika, pisac ističe i izvjesnu slojevitost Boke: od katoličkog sloja, čiji je krug stvarala Mletačka Republika, pa do pravoslavnog sloja, istaknutog deseteračkom pjesmom o caru Dušanu i njegovom učešću u gradnji Kotora. Ponovo pisac upućuje na ovovremenost i na jaku izmiješanost etnikuma Boke Kotske“.

Knjiga je zanimljivo štivo zbog sadržaja ali i originalnog načina u tretiranju pomorske prošlosti Boke kotske, gdje tradicionalni dramski pristup čini stožer oko koga teče radnja. Pritom Malović poštuje govor nekadašnjih pomoraca. Drago nam je čuti te riječi, istrgnute iz zaborava, i postavljene na svjetlost pozornice na kojoj se odvijala drama „*Capt. Vizin – 360° oko Boke*“ i među Bokelje koji vole ono lijepo minulo što već davno prošlost znači. Istina, to je bogatstvo u prošlosti, međutim, treba ga pronaći, otkriti, izvući na svjetlost. To je uspješno učinio Nikola Malović. Zato mu toplo poželimo nove knjige.

T. Grgurević

Ilustracija na koricama knjige Nikole Malovića

Drama ima pet činova – divertimenata, kako ih je nazvao autor – i prolog. Prolog je kratak i toliko lijep da zaslužuje da se citira: „*Tama. Čuju se talasi. Kiša počinje. Vjetar. Grmljavina strašna. Radi stroboskop. Devetorica muškaraca trče po sceni. Dovikuju se.*“ To su bili capt. Vizin, Belavita, Mali,

Rta Horn, Boke, Južnog Pacifika do Plymoutha, gdje završava Vizinov slavni put. Također opisuje bokeljske mornare, koji su skupa s Vizinom jeli kruh s devet kora.

O ovoj knjizi Vukica Martinović napisala je: „*Ovako vještım prebacivanjem radnje, čiji su akteri bokeljski mornari, zatim njihove vje-*

Promoviran Centralni katalog pomorstva Crne Gore

USPJELA PREZENTACIJA

Centralni katalog pomorstva Crne Gore (CKPCG) naziv je projekta koji je krajem prosinca 2003. godine predstavljen pred brojnim auditorijumom u Biblioteci Fakulteta za pomorstvo u Kotoru (Pomorskoj biblioteci). Riječ je o projektu koji je definiran Programom rada nevladine organizacije Centar za njegovanje i prezentaciju dokumentarnog nasljeđa Kotora „Notar“, aktualnim od 1999. godine kada je ova NVO osnovana.

Snežana Pejović, predsjednica „Notara“, podsjetila je prisutne na motive osnivanja ove nevladine organizacije, ističući u prvi plan ideju da sa stanovišta struke otkriju praznine i manjkavosti u zaštiti, obradi, prezentaciji i adekvatnoj valorizaciji arhivskog i bibliotečkog nasljeđa, te da se podsticajno djeluje na organe vlasti, institucije i pojedince kako bi bili sačuvani brojni unikatni izvori i pamćenje o nama za buduća vremena. Ona je istakla opredjeljenje „Notara“ da se rade projekti koji podrazumjevaju zaštitu, obradu i prezentaciju arhivskog i bibliotečkog materijala primjenom novih informacionih tehnologija, u čemu Crna Gora veoma kasni za svijetom.

Projekt „Centralni katalog pomorstva Crne Gore“ (CKPCG) umnogome slijedi spomenutu programsku orijentaciju „Notara“. Projekt ima za cilj da objedini informacije o arhivskom i bibliotečkom materijalu koji se svojom sadržinom odnosi na pomorstvo Kotora, Boke kotorske, Crnogorskog primorja i Crne Gore u cijelini. Predviđeno je da se stručno popiše brojna i raznovrsna građa o pomorstvu (rukopisi i štampani materijali) koja se nalazi u posjedu arhiva (državnih, crkvenih, privatnih kao i arhiva pomorskih preduzeća, ustanova, organizacija, udruženja, agencija i sl.) i biblioteka (stručnih, specijalnih, javnih, crkvenih, kao i Centralne narodne biblioteke CG) i da se, kako je istakla **Ruža Danilović**, koordinatorica ovog projekta, ta građa obradi i katalogi-

zira u skladu sa međunarodnim standardima za arhivski bibliografski opis. Danilovićeva je apostrofirala važnost objedinjavanja podataka koji se odnose na bokeljsko i crnogorsko pomorstvo kroz stoljeća i potrebu da se te informacije učine dostupnim svim zainteresovanim korisnicima. Katalog o pomorstvu će biti

stručno obradi i prezentira, jer samo tako će ona imati svoju svrhu i vrijednost.

Pozdravljajući ideju o izradi *Centralnog kataloga pomorstva Crne Gore*, prof. dr. **Marija Radulović**, dekanica Fakulteta za pomorstvo u Kotoru je podvukla njegov značaj u djelu daljeg osavremenjavanja rada Pomorske biblioteke i una-

jalna sredstva u iznosu od 3.000 € za realizaciju dijela poslova iz prve faze projekta CKPCG NVO „Notar“ je dobila od Opštine Kotor – Komisije za raspodjelu sredstava budžeta nevladinim organizacijama.

Nakon predstavljanja projekta CKPCG u Pomorskoj biblioteci, članovi „Notara“ planiraju obilazak vlasnika građe o pomorstvu i konkretan uvid u stanje građe, izradu metodološkog uputstva za njen odabir, čuvanje, obradu i prezentaciju, kao i ustanovljavanje neophodne mreže suradnika za realizaciju ovog obimnog i složenog projekta, čija je realizacija projektirana na 5 godina uz uvjet da se neophodna sredstva obezbjeđuju optimalnom dinamikom.

Prezentacija ovog projekta u Pomorskoj biblioteci u Dobroti bila je prilika i za kratak rezime dosadašnjih uspješnih aktivnosti „Notara“, u kojima prednjače projekti: „*Digitalizacija rukopisnih i ranoštampanih fragmenata iz Biblioteke Franjevačkog samostana Sv. Klare u Kotoru*“, CD ROM „*Arhivi, biblioteke i kulturno-istorijski spomenici Kotora*“, zatim „*Škola paleografije, diplomatike i arhivistike*“, a upravo se privodi kraju objavljivanju zbornika radova sa Međunarodne konferencije „*Crkveni arhivi i biblioteke. Međunarodna iskustva u zaštiti, valorizaciji, obradi i prezentaciji kulturnog blaga*“, koju je u Kotoru organizirao „Notar“ u suradnji sa Sekcijom za crkvene arhive i arhive vjerskih zajednica pri Međunarodnom arhivskom vijeću.

R. Danilović

Sa prezentacije projekta „Centralni katalog pomorstva Crne Gore“

celovita, integralna baza podataka o našem pomorstvu, jednoj od najvažnijih privrednih grana u daljoj i bliskoj prošlosti. Predviđeno je da CKPCG bude urađen u tradicionalnom obliku kao listni katalog i u elektronskom obliku kao *online* katalog. Dakle, kada bude finaliziran, *Centralni katalog pomorstva Crne Gore*, kao tradicionalni listni katalog će fizički biti smješten u Pomorskoj biblioteci kao centralnoj biblioteci za oblast pomorstva. Ona je apelovala na sve subjekte koji će biti obuhvaćeni popisom za CKPCG da pokažu dobru volju i razumijevanje i da članovima „Notara“ otvore svoje arhive i biblioteke i pomognu da se vrijedna građa o pomorstvu Crne Gore sačuva,

pređivanja ukupnog edukativnog procesa na fakultetu (kako u djelu pripreme tako i u djelu njegove realizacije), te na obezbjeđivanju uvjeta za nova istraživanja povijesti našeg pomorstva. Po riječima prof. dr. Marije Radulović, projekt CKPCG korespondira sa razvojnim vizijama ove visokoškolske ustanove i zato je Fakultet za pomorstvo u Kotoru, odlukom Naučno-nastavničkog vijeća, dao suglasnost za njegovu realizaciju.

Inače, na prezentaciji se mogao čuti podatak da je projekt naišao na nedvosmislenu podršku u stručnim i bibliotekarskim krugovima i da se smatra vrlo ozbiljnim i vrijednim u našoj sredini, te da mu se daje preporuka za eventualne donacije. Prva, inici-

Na svečanosti u aachenskoj katedrali

BISKUP KOTORSKI MONS. ILIJA JANJIĆ POČASNI CRKOVINAR

U povodu 25. godine proglašenja Kotora svjetskom kulturnom baštinom, kotorski biskup mons. Ilija Janjić proglašen je crkovinarom katedrale. On je uz ljubljanskog nadbiskupa jedini crkveni velikodostojnik s ovih prostora koji je dobio tu titulu. U Zboru crkovinara aachenske katedrale nalaze se vrlo ugledne osobe. Taj je odbor osnovan kao znak i simbol jedinstva Europe, koje se u krunskom gradu franačkih kraljeva, 800. godine, ponovo uspostavlja u svom političkom jedinstvu. Među počasnim članovima su kardinal Paul Poupard, kardinal Jean-Marie Lustiger, Vaclav Havel, Kiro Gligorov, Boris Trajkovski, Oscar Luigi Scalfaro, Carlo Azeglio Ciampi, Milan Kučan...

Imenovanje kotorskoga biskupa mons. Ilije Janjića počasnim članom izraz je dubokog poštivanja napora Republike Crne Gore da ustraje na putu društvenih reformi kako bi postala punopravna članica europske zajednice naroda. Značenje tog čina nadmašuje simboličnu vrijednost i na svoj način anticipira trenutak kada će Crna Gora postati ravnopravan član europske zajednice. Na svečanosti je, u prisutnosti najviših uzvanika Njemačke i Europe, govorio laureat mons. Ilija Janjić. On je tom prigodom istaknuo:

„Čast koja mi se danas u Aachenu daje niti sam osobno zaslužio niti je shvaćam kao čast koja se daje osobi, nego prije svega prostoru iz koga dolazim, Katorskoj biskupiji i Crnoj Gori u kojoj se nalazi. Taj je prostor 1600 godina bio na granici onih Europa koje je stvorila podjela rimskog imperija. Sve do skorih vremena one su se u tim prostorima dijelile i spajale. Trebalo je mnogo ispatiti da bi se stiglo do ovog simboličnog trenutka koji obećava neka drugačija i nova vremena, vremena čiji duh neće određivati lokalni i kontrapozicionirani interesi, već vremena u kojima će se prostori integracije i širenja univerzalnih vrijednosti nametnuti svakoj lokalnoj sebičnosti. Benjamin Franklin je rekao da smo onaj svijet u kojem se filozof može na bilo kojoj točki osjećati slobodnim i kod kuće, svijet je kojega je vri-

Mons. Ilija Janjić predvodi misno slavlje u aachenskoj katedrali

jedno graditi. Ja se usuđujem parafrazirati ga i reći da je samo onaj svijet u kojemu je svaki čovjek, bez obzira na svoju intelektualnu razinu, može osjećati respektiran u svojim temeljnim pravima i slobodama, svijet dostojan napora življenja.

Aachen je ne bez realnog povijesnog utemeljenja simbolično i realno mjesto inicijative za takav svijet. Sjestan sam da u socijalnim i ekonomskim kategorijama dio svijeta koji ovdje predstavljam pripada onom dijelu koji simplificirano nazivamo drugom kategorijom, ali je isto tako činjenica da je veliki dio teritorija moje biskupije UNESCO proglasio svjetskom kulturnom baštinom, a to znači biti u društvu drugih elitnih prostora koji su značili sudbinu tog istog svijeta. U očekivanju pune europske integracije ovim činom uvrštavanja moje malenkosti u počasnog člana simbolično se anticipira jedna stvarnost bez koje nema cjelovite Europe. S is-

tinskom nadom i realnim uvjerenjem vratit ću se kući i ponijeti sa sobom ovaj znak koji anticipira bolju budućnost za ljude kojima služim. U njihovo ime vam zahvaljujem i nadam se da ćemo u velikoj zajednici europskih naroda znati časno zaraditi i zadržati svoje mjesto. Hvala!“

Prigodom boravka u Aachenu mons. Ilija Janjiću pripala je čast da u nedjelju 16.11.2003. godine vodi svečano liturgijsko slavlje u prisutnosti uglednih uzvanika.

Biskup Janjić je u obraćanju prisutnim izrazio zadovoljstvo što prisustvuje svečanosti u gradu i prostoru „iz kojih je krenula velika duhovna i politička obnova Europe, pod vodstvom franačkih kraljeva i imperatora Rimskoga Carstva, koji je započeo Karlo Veliki i taj proces traje, s više ili manje uspjeha godinama“. Biskup kotorski upoznao je prisutne s tim da dolazi s Balkana, prostora teških trauma „ratnih sukoba, u kojima su se sta-

re kulturne, političke, nacionalne i vjerske podjele pokušale nadići snagom oružja i u duhu perpetenog osjećaja moći. Današnje Evanđelje apokaliptično dočarava dramu ljudske povijesti, neprolaznost te slike može posvjedočiti i moja generacija, jer smo u prostorima gdje živimo životnu sudbinu osobno doživjeli, ali isto tako Isus toj drami daje smisao i pravac, jer je naviješta samo kao proces, a nipošto kao svrhu i trajno stanje.“

Biskup Janjić u nastavku propovijedi govorio je o povezanosti svjetskih procesa s vjerskim djelovanjem i procesima integracijskog djelovanja, posebno povezanosti Aachena s njima.

Dio izlaganja posvetio je svom djelovanju u Crnoj Gori, Kotoru i katedrali svetoga Tripuna: „Imam sreću slaviti Boga u katedrali sv. Tripuna u Crnoj Gori, na južnoj obali Jadranskoga mora, koju je zajedno s Kotorom i zaljevom u kojem je smješten UNESCO također proglasio svjetskom kulturnom baštinom. Ni ova u kojoj danas iznimno i s velikom zahvalnošću služim svetu misu, ni ona u kojoj to redovito obavljam, nisu europske kulturne baštine, nego svjetske.“

Svetoj misi koju je predvodio biskup kotorski mons. Ilija Janjić prisustvovao je i predsjednik Skupštine Crne Gore Ranko Krivokapić. On se tom prigodom susreo s predstavnicima više europskih zemalja.

Književna večer hrvatskoga pjesnika Stjepa Mijovića Kočana
„SRED ZAVIČAJNIH NEBESA“

U kotorskom Kulturnom centru 9. prosinca 2003. predstavljena je knjiga „Sred zavičajnih nebesa“ autora Stjepa Mijovića Kočana, Konavljana iz Đurinića. Na književnoj večeri o pjesniku i njegovom stvaralaštvu govorili Tripo Schubert i dr. Miloš Milošević.

Stjepo Mijović Kočan, rođen je u Đurinićima 1940. godine. Školovao se u rodnom selu, Grudi, Dubrovniku i Zagrebu, gdje je i doktorirao. Uz književni, novinarski i prosvjetni rad profesionalni je filmski redatelj koji je ostvario više desetina dokumentarnih, obrazovnih i igranih filmova. Njegove su pjesme

vić. Dio izlaganja posvetio je odnosima između Boka i Dubrovčana, te događajima neposredno nakon potresa 1667. godine. Tada je, kako je rekao dr. Milošević, nadbiskup Andrija Zmajević izrazio žaljenje i tugu „nad razrušenim Dubrovnikom“. Govoreći o knjizi „Sred zavičajnih nebesa“, Mi-

Stjepo Mijović Kočan predstavlja svoje pjesme

objavljene u više domaćih i inozemnih antologija suvremenog hrvatskoga pjesništva. Prevođen je na desetak stranih jezika.

„*Nama je Stjepo Mijović više poznat kao redatelj filmskih zapisa i TV emisija iz naših krajeva. Kada je prije dva mjeseca boravio u Kotoru s HTV-ovom ekipom, družili smo se u klobučari Nikše Paskovića, jer je snimao priču o **Mulu, Nikši, mandračima i blaženom Graciji**. Sada je ponovno u Kotoru da bi snimio filmsku priču o Perastu. Iskoristili smo prigodu da ga upoznamo i kao književnika pa smo se zato ovdje večeras okupili*“, istaknuo je **Tripo Schubert**, otvarajući književnu večer.

U 20-minutnom audiozapisu posjetioci su se upoznali s dijelom stvaralačkog rada Stjepa Mijovića.

Na književnoj večeri govorio je dr. **Miloš Milošević** je istaknuo: „*Ova bi nam Mijovićeva knjiga mogla izgledati kao autorska antologija vlastitih zavičajnih motiva, koji ga posvuda dominantno prožimaju. U toj knjizi srećemo sedam pjesama koje su neposredno ili posredno vezane za Boku. Radi se o pjesmama: ‘Boka moja ljepotica’, ‘U sjećanju u Herceg-Novome’, ‘Mamula u ustima zaljeva’, ‘Jacinta nata Miović’.*“

Herceg-Novi još se dva puta spominje u zbirci jer je, prema riječima dr. Miloševića povezan s jednom teškom nesrećom poslije koje je Stjepo još kao dijete bio zadugo na granici života i smrti, pa ga je majka zavjetovala sv. Antunu u malenoj crkvi u Herceg-Novome („*Na mostu si zastao i Padova*“). Posebnu pažnju zaslužuje pjesma s folklornim obilježjima „*Pandišpanj*“.

BOKA – MOJA LJEPOTICA

*Boka
to su
usta mora*

*i kad na te
usne
zora*

*saspe
svijetlo zlatno
srmu*

*pramac barke
brodu
krmu
sjajan plamsaj
iskri
prati*

*i zaljev se
cijeli
zlati*

*u sunčevu
slavu
sve se*

*ko u svečan
čas
uznese
usta mora
oči
zore
najljepši
na svijetu
stvore*

*krajolik
u slici
vode...*

*Idi
Boki
u pohode*

*čežnji
nadi
u životu*

*i – izdrži
tu ljepotu!*

U SIJEČNJU U HERCEG-NOVOM

*U siječnju
dok su crnogorske planine
zavijene snjegovima*

*i cijelu Europu
dok okiva
zima*

*dok opalo je lišće
i gole su grane*

*smokava
oraha
loze*

*U Konavlima
i Boki
procvatu mimoze*

*i plavilo mora
Sunce zlati
tada*

*pa u zlatnu moru
Hercegnovi
plovi*

*i u zlatu cvijeća
sjaji nova
nada*

*i iz Hercegnovog
novi niču
snovi*

*A sa snom i nadom
na svim zastavama*

*ljepše se i brže
dalje
dalje
plovi...*

Herceg-Novi

Podsjećanje na Tjedan Hrvata Crne Gore u Zagrebu

MANIFESTACIJA DUHA I STVARALAŠTVA

Hrvati iz Crne Gore gostovali su u Zagrebu 22.–28. rujna 2003. godine. Tom su prigodom Zagrepčanima predstavili bogatstvo svoga duha i stvaralaštva iz raznih područja svoje kulturne povijesti. U tih tjedan dana ujedno su uspostavljene još čvršće veze s maticom zemljom i dogovorena daljnja suradnja. Budući da mediji nisu uspjeli popratiti sve događaje, donosimo opširniji prikaz priredbi i napora brojnih entuzijasta koji su se mjesecima brinuli o svemu kako bismo se na pravi način predstavili našoj braći u Hrvatskoj.

PRIPREME ZA NASTUP I DONOŠENJE PROGRAMA

Dogovor o organiziranju Tjedna Hrvata Crne Gore u Zagrebu od 22. do 28. rujna prošle godine postignut je prigodom posjeta izaslanstva Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore Matici iseljenika u Zagrebu u travnju 2003. godine. U početku smo opravdano strepili hoćemo li za relativno kratko vrijeme, za manje od 150 dana, uspjati organizirati bogat, sadržajan i raznovrstan program.

No, nismo posustajali. U prostorijama HGDCG-a 30. travnja održan je prvi sastanak Inicijativnog odbora komu su prisustvovali **Tripo Schubert, Dario Musić, Milenko Pasinović, Marija Vučinović, Vlasta Mandić, Mileva Vujošević i don Branko Sbutega**. Na tom sastanku utvrđen je okvirni program manifestacije. Dogovorili smo se da ćemo u Zagrebu postaviti izložbu o pomorskoj prošlosti te izložbu **Ede Murtića i Joze Četkovića**. Trebali smo pripremiti i predstavu iz *Bokeljske triologije*, autora **Stevana Koprivice** u produkciji Centra za kulturu iz Tivta, nastup Tamburaškog orkestra „*Bokeljski akordi*“ i klapa, te klapsko pjevanje s glazbeno-scenskim nastupom, prezentaciju bokeljskih skladatelja i koncert. U planu je bilo i predstavljanje knjiga naših autora, objavljenih u posljednje vrijeme, Okruglog stola „*Hrvati na prostorima Crne Gore*“, prezentacije *Bokeške kužine* i svečane mise uz sudjelovanje *Bokeljske mornarice*.

S obzirom na vrlo bogat i raznovrstan program, za koordinatora svih nastupa izabran je **Milenko Pasinović**.

Uvodno izlaganje Tripe Schuberta u publikaciji
„TJEDAN HRVATA IZ CRNE GORE“

NAŠA KULTURNA BAŠTINA MOST ZA USPOSTAVLJANJE SURADNJE

Tjedan hrvatskih manjina je prilika da se autohtone hrvatske manjine iz Evrope predstave Hrvatskoj, a zahvaljujući medijima i šire.

Ovo je prvi put u povijesti da strosjedilačko autohtono žiteljstvo bokeljskih Hrvata ovako organizirano posjete glavni grad Zagreb i pokušaju se dostojno prezentirati. Pozvani od organizatora Hrvatske Matice iseljenika, donijeli smo samo dio onih vrijednosti koje su naši preci kroz stoljeća stvarali, a isto tako i dio naše svakidašnjice. Najvrijednije je ostalo tamo: Boka, more, domovi, crkve... donosimo pozdrave onih koji su nas ispratili i koji željno čekaju naš povratak i već su formirali pitanje: „Kako je bilo? Što su rekli? Kako su vas primili? Misle li na nas? Hoće li nam pomoći?“

Ovaj Tjedan u kojem se pokušavamo slikovito prezentirati odškrinut će malo prozor i pokušat skrenuti vašu pozornost na dragocjenu Hrvatsku civilizacijsku baštinu koja se nalazi u Crnoj Gori. Imat ćete prilike steći dojam o našoj povijesti i kulturi i životnoj stvarnosti kroz koje smo oblikovani i koje djelimo sudbinski sa crnogorskim i drugim narodima među koje nas je povijest smjestila.

Ova publikacija je vodič kroz programe manifestacije i pokušaj da se uz pomoć njega lakše snađete u našim nakanama. Nadamo se da će svatko od vas pronaći nešto što će probuditi interes bilo kulturni, bilo emocionalni. Bremenita je i dugovječna naša povijest, možda premalo danas poznata matičnoj domovini, možda i premalo nama samima. Zagreb nije mjesto gdje ćemo se susresti samo sa vama nego i sa sobom. U Zagreb se ulilo i biološki i civilizacijski puno dičnih sinova i kćeri Boke kotorske. Mi smo prostor odakle se već puna dva stoljeća odlazi i nitko nije otišao a da nešto nije ponio sa sobom i to ne samo u obliku sjećanja, nego i dragocjenih iskustva i znanja. Boka već odavno više daje nego prima, i više ispraća nego što dočekuje, bar kad smo mi u pitanju. Povjerljivi životu koji je domišljatiji od svake melanhonije i nostalgije, nastojimo podastrijeti pred vama prostor iz kojega potičemo i stvarnost koju živimo, a sve u uvjerenju da će nas i ubuduće ovako organizirani susreti i susretljivost državnih institucija države Hrvatske sve više približavati, jer skorašnja prošlost nas je tako bolno udaljavala.

S toga je ovo prigoda da iskažemo svoju zahvalnost ponajprije visokom pokroviteljstvu Predsjednika Republike Hrvatske gospodinu Stjepanu Mesiću, organizatoru – Hrvatskoj Matici iseljenika na čelu sa gospodinom Borisom Marunom i njegovim suradnicima koji su radili na organizaciji ovog Tjedna Hrvata iz Crne Gore u Zagrebu. Osobita i ne manja zahvalnost ide Poglavarstvu i Skupštini grada Zagreba, kao i Turističkoj zajednici grada Zagreba bez čije se pomoći ne bi mogla organizirati ova manifestacija.

Ovih dana će Zagreb biti označen na poseban način prisutnošću Boke, koja je ne slučajno svojim duhovnim doprinosom u Hrvatskoj nazvana Zaljevom svetaca. Ali njen civilizacijski doprinos se proširio također i u drugim segmentima Hrvatske civilizacijske baštine, kao u literaturi, muzici, likovnim umjetnostima, znanosti tako isto i u trajnom i elitnom svjedočanstvu duboke povezanosti sa istovjetnim civilizacijskim kodom. Veličina Hrvatske kulture jeste u sposobnosti da prelazi granice svojih teritorijalnih i administrativnih granica, kao svake kulture uostalom.

I mi se nadamo da će svijet o tome u buduće činiti našu kulturnu baštinu tim više dragocjenom za uspostavljanje takvih suodnosa između Republike Hrvatske i Republike Crne Gore koji će našoj i budućim generacijama biti garant suživota u miru i kooperativnosti. Hrvati iz Crne Gore bez sumnje su dokazali spremnost da tom cilju posluže i budu još većma faktor koji će uticati na rast regionalne stabilnosti i dostojan svjedok ukupnog procesa uzrastanja Hrvatskog nacionalnog bića do one razine za kojom čitavi civilizacijski proces žudi.

Tada je odlučeno da se tajnik **Dario Musić** obrati pismom svim povjerenicima i hrvatskim udrugama i

Biskupskom ordinarijatu da pomognu sugestijama kako realizirati program, ali i da sudjeluju u njemu. Na taj

poziv javio se samo predsjednik KZU „Napredak“ – Gornja Lastva **Zoran Nikolić**. On je predložio da se

u program uvrsti i nastup Foto-kino i videokluba „Mladost“ iz Gornje Lastve i da se predstave sabrana djela don **Ive Stjepčevića**.

Nakon toga, u lipnju 2003. prijedlog manifestacije upućen je Hrvatskoj matici iseljenika. Za koordinatora aktivnosti u Zagrebu imenovan je naš predstavnik za Hrvatsku **Luka Ciko**. Imamo dojam da smo progra-

lanom Bandićem i potpredsjednikom Skupštine **Vladimirom Velnićem**, prije svega o tome kako osigurati potrebna sredstva. Našli smo na njihovo razumijevanje i potporu našem programu. Tada je bio dogovoren i Velinićev posjet HGDCG-u, kako bi se nastali problemi riješili na licu mjesta. Nakon toga stvoreni su preduvjeti za pro-

se izložba postavi u Klovićevim dvorima u Zagrebu i da se u istom prostoru izlože gvaševi Ede Murtića i više fotografija Jozeta Četkovića iz Bara, majstora umjetničke fotografije. Odlučeno je da Centar za kulturu iz Tivta u zagrebačkom kazalištu „Gavela“ izvede dvije predstave iz *Bokeljske triologije*. Dogovoren je i nastup klape

Posebna je pažnja bila posvećena predstavljanju zanimljivih knjiga naših autora. Za promociju sabranih djela don **Ive Stjepčevića** i triju dokumentarnih filmova o Gornjoj Lastvi, čiji su autori **Kiko Tomičić**, **Anton Marković** i **Anđelko Stjepčević**, odabran je Državni arhiv. Odlučeno je da se u istom prostoru predstavi i knjiga dr. **Miloša Miloše-**

Degustacija „Bokeške kužine“ u hotelu „Intercontinental“

Sa koncerta kotorskih skladatelja (dirigent Miroslav Homen)

Prepuna dvorana Kazališta „Gavela“ na predstavama „Betula u malu valu“ i „Bokeški d-mol“

Klapa „Bisernice Boke“ sa Bokeljima u Zagrebu

Sa predstavljanja knjige o akademiku V. Brajkoviću

Određ Bokeljske mornarice sa mons. Janjčecom ispred zagrebačke Katedrale

mom „iznenadili“ Maticu. Istaknuto je da je program tematski raznolik i sveobuhvatan, te da je za njega trebalo osigurati znatno više novca od predviđenog. Postavila se dvojba: smanjiti program i broj sudionika ili odustati od Projekta. Odlučeno je da se nastavi s pripremama na osnovi prihvaćenog programa.

Tijekom posjeta Zagrebu razgovarali smo sa zamjenikom gradonačelnice **Mi-**

vedbu programa, na čemu su radili stručnjaci za pojedina područja.

Na pripremi izložbe „*Mercatores et Nautae*“ i kataloga radili su direktorica Pomorskoga muzeja Crne Gore **Mileva Vujošević**, pomoćnica direktora Muzeja grada Perasta **Marija Mihaliček**, upravnica Istoriskog arhiva Kotor **Jelena Antović**, don **Branko Šbutega** i koordinator **Milenko Pasinović**. Odlučeno je da

„*Bisernice Boke*“ i prezentacija *Bokeške kužine*. Također su otpočele pripreme za izložbu fotografija o Boki čiji su autori **Stevan Kordić**, **Krsto-Kiko Tomičić**, **Roko** i **Anđelko Stjepčević**, **Srećko Krasan** i **Anton Marković-Gula**. Bila je to prigoda da se u Hrvatskoj matici iseljenika izlože i stare razglednice Boke kolekcionara **Mire Ulčara** te stare fotografije hrvatskih udruga iz fonda HGDCG-a.

vića i film o njemu koji je trebao pripremiti predsjednik podružnice Bokeljske mornarice Kotor **Ilija Radović**, a knjiga i dokumentarni film o dr. **Vladislavu Brajkoviću** u Preporodnoj dvorani HAZU. Organizacija je povjerena predsjedniku Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske dr. **Rodomiru Pavičeviću**. Film o dr. Brajkoviću trebala je snimiti ekipa HTV-a: **Uvodić**, **Belić**, **Barlović**, **Dražić**.

Jedna od važnijih manifestacija u Zagrebu bila je organizacija *Okruglog stola o Hrvatima Crne Gore*, čija je realizacija povjerena **Ivi Kujundžiću**, uredniku HTV-ove emisije „Korijeni“. Uskoro je kompletiran i popis sudionika Okruglog stola: **Dalibor Burić, Vladimir Marvučić, Tripo Schubert, Božo Vodopija, Zoran Nikolić, Lovorka Čoralić, don Branko Sbutega, Luka Ciko, Milenko Pasinović, Miloš Milošević i Silvio Marković**. O održavanju mise u Zagrebu brinuo se biskup **Ilija Janjić**.

No, tu nije završavao posao organizatora. Slijedio je poziv Bokeljskoj mornarici iz Tivta i Kotora da sudjeluju na Tjednu Hrvata Crne Gore u Zagrebu, zatim odlazak u Zagreb radi dogovora s dirigentom **Robertom Homenom**. Na sastanku, 19. kolovoza u Zagrebu, dogovoreno je će se koncert održati u Hrvatskom glazbenom zavodu i da će se izvesti djela bokeljskih kompozitora **Ive i Željka Brkanovića, Antona Željka Kopitovića i Antuna Homena**.

Unatoč velikim aktivnostima bilo je dosta problema i neizvjesnosti hoće li se ispuniti svi uvjeti, posebno financijski. Dolaskom u Kotor Vladimira

Velnića i **Marija Zmajevića**, 27. kolovoza, postignut je dogovor da će troškove snositi Hrvatska matica iseljenika, grad Zagreb i Turistička zajednica grada Zagreba.

Uskoro nas je HTV obavijestio da Simfonijski orkestar ne može sudjelovati na Tjednu, čime je dovedeno u pitanje održavanje koncerta. Stoga smo s dirigentom Robertom Homenom dogovorili da osigura trideset izvođača, no pritom je iskrsnuo problem njihovih honorara. Zahvaljujući Vladimiru Velniću i taj je problem riješen. Nakon tog trebalo je hitno osigurati note za sve instrumente Kopitovićeve sinfonijete, što je iziskivalo mnogo truda i vremena. Do koncerta muzičari su održali dvije probe i generalnu probu. Također je dogovoreno da nastup kola Bokeljske mornarice pred katedralom prati puhački orkestar ZET-a, koji je također angažirao Velnić, te da na misi u Katedrali nastupi mješoviti zbor „Kralj Zvonimir“ u čemu nam je pomogao **Hrvoje Dusper**.

Tijekom pripreme izložbe starih razglednica Boke kotorske, u posljednjem trenutku se konstatalo da njihova kvaliteta nije zadovoljavajuća, pa je trebalo

izraditi 41 fotografiju. Zahvaljujući razumijevanju Caritasa Kotorske biskupije, Uprave carinarnice Kotor i don **Anti Dragobratoviću**, župniku crkve svetog Mateja u Dobroti, osiguran je prijevoz izložaka.

U programu su sudjelovali: Klapa „*Bisernice Boke*“ s voditeljicom **Vlastom Mandić** koja je bila i organizator *Bokeške kužine* zajedno s kuharima **Vuksanom Mitrovićem i Jovom Medin**, te promotorom **Markom Pribilovićem**. O postavi izložbi u Zagrebu brinuli su se **Mileva Vujošević, Marija Mihaliček, Jelena Antović, Radojka Janjićević, don Branko Sbutega, Slavko Dabinović, Damir Musić**. Za organizaciju koncerta bili su zaduženi **Miroslav i Robert Homen**, a svete mise biskup **Ilija Janjić**. Vidan doprinos organizaciji predstavljanja knjiga dali su dr. **Miloš Milošević, dr. Josip Đurović, dr. Radomir Pavišević, acad. Ivo Padovan, prof. Stjepo Obad, dr. Josip Kolanović, prof. Milo Grabovac, prof. Vladimir Đuro Degan, prof. Eugen Vusić, don Srećko Majić, don Branko Sbutega i Zoran Nikolić**.

Na Okruglom stolu sudjelovali su **Ivo Kujundžić i Hrvoje Salopek** kao vodi-

telji, **Tripo Schubert, Vladimir Marvučić, dr. Dalibor Burić, don Branko Sbutega, Zoran Nikolić, Božo Vodopija, Lovorka Čoralić, Andrija Jakovčević i Zdenka Babić-Petričević**.

U realizaciji programa sudjelovali su Centar za kulturu – Tivat i njegova direktorica **Milena Radojević** i podružnice Bokeljske mornarice iz Kotora i Tivta, a u kreiranju publikacija **Dubravko Stamatović, Tripo Schubert, Milenko Pasinović i Dario Musić**. U programu su sudjelovali i Studentski zbor „*Palma*“ – Zagreb, Mješoviti zbor „*Collegium pro musica sacra*“ – Zagreb, Mješoviti zbor „*Kralj Zvonimir*“ – Zagreb, Puhački orkestar ZET – Zagreb i NVO „*Notar*“ – Kotor, a u realizaciji prijevoza sudionika veliki doprinos dala je poslovna hrvatske aviokompanije „Croatia Air Lines“ iz Dubrovnika.

Izvedbu programa omogućili su Dramsko kazalište „Gavela“, Hrvatski glazbeni zavod, HAZU – Preporodna dvorana, Galerija „Klovičevi dvori“ – Gradac, Hrvatski državni arhiv, Zagrebačka katedrala, Hotel „International“ i Hrvatska televizija.

Tripo Schubert

Predstavljanje knjiga NIP „Gospa od Škrpjela“

SVAKA KNJIGA NOSI SVOJU VRIJEDNOST

Znak je modernog vremena održavanje simpozija, festivala, kongresa i summit-a. Kako na široj, tj. svjetskoj i nacionalnoj razini, tako i na užem pokrajinskom stupnju: izložbe, koncerti, promocije itd.

Postoje i različita mnijenja u pogledu smisla tih susreta, sastanaka, zborovanja.

Za neke je to gubljenje vremena, a za druge prava potreba čovjeku današnjice.

Bez susreta i sastanaka ostali bismo bez međusobnog priopćavanja, razmjene mišljenja i iskustava. Sas-tanci nam omogućuju susrete s drugima, omogućuju izlazak iz svog geta, mentaliteta i uskotračne pruge.

Održavanje skupova nosi i druge koristi: posjeti, odmori, promjene, obavljanje usputnih poslova i tome slično.

Ovih nekoliko napomena vrijede, uvjeren sam, i za ovotjedne susrete nas Bokelja u Zagrebu.

Četiri su motiva, razloga osnivanja izdavačke kuće NIP „Gospa od Škrpjela“:

1. Željelo se kroz izdavaštvo finansijski pomoći spašavanju bogatog kulturnog, crkvenog fundusa Perasta od daljeg propadanja. U Perastu ima 18 katoličkih crkava i kapela, oko 300 umjetničkih slika te na stotine umjetničkih predmeta u zlatu, srebru, drvu, tek-

stilu i papiru. Sve ovo, naravno, u vlasnosti župe Perasta.

2. Izvući iz ladica rukopise uvaženih bokeških pisaca, te udahnuti u njih život (rukopisi mons. Pavla Butorca).

3. Skinuti prašinu sa starih i pomalo zaboravljenih spisateljskih djela ljudi i intelektualaca iz Boke Kotorske i udahnuti im još malo ljepote (djela don Nika Lukovića, mons. Pavla Butorca, don Iva Stjepčevića, don Srećka Vulovića...).

4. Cilj izdavačke kuće „Gospa od Škrpjela“ je da se kulturno, povjesno i duhovno blago pisane riječi ponudi novim generacijama te na svojevrsan način doprinese kulturnoj, turističkoj i spiritualnoj ponudi Boke kotorske.

Kroz ovih 8 godina svijetlo dana ugledalo je 38 naslova – knjiga različitog sadržaja (povjesnog, teološkog, literalnog, hagiografskog...). K tome treba nadodati kalendare (džepne i zidne), čestitke, razglednice i drugi propagandni materijal. Naklada knjiga se kreće između 500 i 10 000 primjeraka po naslovu.

Iako svaka knjiga nosi svoju težinu i vrijednost, ipak bih izdvojio tri naslova:

1. *Kulturna povijest grada Perasta* od mons. Pavla Butorca. Zašto? Godine 1941. biskup P. Butorac šalje rukopis knjige u Zagreb. Akademija (HAZU) prihvaća tekst, zatim postavlja neke za autora neprihvatljive uvjete te vraća rukopis autoru. Mons. Butorac šalje

rukopis knjige u Beograd. Akademija (SANU) vraća, uz neka objašnjenja, rukopis autoru. Biskup Butorac piše tada peraškom župniku (1963. g.) don Graciji Brajkoviću moleći ga da barem prvi dio knjige objavi ciklostilom. Don Gracija ne uspijeva ispuniti molbu mons. Butorca. Rukopis se tada izgubio. Zahvaljujući don Branku Sbutegi i don Antunu Belanu rukopis je pronađen i knjiga je uz puno uložnog truda ugledala svijetlo dana.

2. *Zvijezda mora* od don Nika Lukovića. U njoj je

autor poput najfinije dobrotorske čipke izvezao ljubav i pobožnost Bokelja prema najvećoj ženi svijeta. Bl. Dj. Mariji.

3. Trilogija *Pustinjak, Prorok i Mistik*, u prijevodu dr. Dubravke Raffaelli. Knjige su pisane prvenstveno za svećenike, redovnike i redovnice, ali i za sve one koji žele malo dublje uroniti u tajnu molitve.

To je prošlost i sadašnjost. A budućnost? U pripremama su četiri knjige:

– *Igre i plesovi Dobrote i Škaljara* od Vide Matijana;
– *Divna gluma*, drugo pre-

rađeno izdanje od mons. Franje Uccellinija;

– *Tripa Kokoljić* (povjesni roman iz bokeljskog života) od Luke Brajnovića;

– *Iz povjesti starog Kotora* od mr. Jovana Martinovića.

Ove knjige, nadam se, izaći će do kraja godine.

Ovom zgodom želio bih posebno zahvaliti na moralnoj i materijalnoj pomoći mons. Ilije Janjića, dr. Miloša Miloševića i don Branka Sbutege.

Na kraju, jedno veliko HVALA.

– Hvala ti grade Zagrebe

što prepoznaješ i prihvaćaš prave, istinske i trajne vrijednosti.

– Hvala svima onima koji su omogućili ove i ovaj susret.

– Hvala svima vama ovdje prisutnima. Bez vaše prisutnosti ne bi bilo ovog susreta.

I jedna poruka! Dragi Bokelji, dragi Zagrepčani! Nemojte nas zaboraviti! Dodite što češće u našu, tj. vašu Boku Kotorsku! Hvala!

(Obraćanje don Srećka Majića, urednika NIP „Gospa od Škrpjela“)

Predstavljanje knjige dr. Miloša Miloševića

POMORCI, TRGOVCI, RATNICI I MECENE

U Arhivu Hrvatske svečano je predstavljena knjiga Miloša Miloševića *Pomorci, trgovci, ratnici i mecene*. O njezinu nastajanju i pomoći pri tiskanju govorio je sam autor.

... I na kraju ovog, za mene, dragocjenog susreta, najprije želim izraziti zahvalnost svima prisutnima, koji mi poklanjaju tako krupne životne vrijednosti kao što su: vlastito slobodno vrijeme, pažnja prema kolegi i prijatelju, ili interes prema nekom istraživačkom trudu. Naravno, posebna hvala dragim kolegama koji su pristali aktivno sudjelovati u današnjem razgovoru i zbog toga morali uložiti mnogo truda da prelistaju moju knjigu i zastanu nad onim radovima koji su ih profesionalno privukli. Iza svega krije se veliki napor predsjednika zagrebačke Bokeljske mornarice dr. Joze Gjurovića, koji je kontaktirao sa mnom i svim sudionicima te sve organizirao u Zagrebu. Želim izraziti i radost što ste odlučili da se ovi razgovori ponedu u prekrasnom ambijentu restauriranog Arhiva Hrvatske.

Mene ovaj tematski izbor 30-tak radova, objavljenih tijekom gotovo pet desetljeća arhivskog i istraživačkog rada, zaista iskreno raduje, najprije zbog toga što smatram da svaki pisac svoje radove, objavljene na raz-

nim mjestima, mora učiniti dostupnim budućim istraživačima. Pogotovo kad je autor radio na više istraživačkih planova. Budući da mi je još 1983. god. Crnogorska akademija objavila posebnu tematsku grupu *Muzičke teme i prioriteta*, a 1987. „Pobjeda“ *Studije iz književne i kulturne prošlosti*, ova tematska zbirka, s kompletnom bibliografijom, na neki način zaokružuje moj rad. Ali dok su ovakve skupe pothvate ranije obavljale institucije, ovaj put su me obdarile dvije privatne izdavačke kuće, „Equilibrium“ iz Beograda i CID iz Podgorice. Pritom moram posebno istaknuti trud priređivača ove zbirke Vlastimira Đokića iz „Equilibrium“ i moralnu i materijalnu potporu akademika Dragana Vukčevića iz CID-a.

Bokokotorski zaljev ima svoj ritam razvoja i zanimljive, svakako ne samo lokalne specifičnosti. Već i svojim položajem našao se kao pravi graničar među svjetovima. Tamo je, zapravo, na tako uskom prostoru, po nekoj zamišljenoj morskoj crti od ulaza u zaljev pa do Veriga i neke neodređene točke između Perasta i Risna, zadugo bila jedna od valjda najneobičnijih granica između tadašnjih veselila: Mletačke Republike i Osmanskog Carstva. Tamo je trajala vitalna i kohezi-

Ministar kulture A. Vujić otvara izložbu „Mercatores et nautae“

ono snažna organizacija srednjovjekovne kotorske komune, s tri vijeća i gradskim statutom, ali i svim neizbježnim ograničenostima plemićke isključivosti. Tamo su djelovale brojne laičke bratovštine zanatlija, posebno ekonomski jaka Kotorska mornarica, dizale se seljačke bune i gradio visoki stil kulture stanovanja i društvenog života. Ali tu se, pred razvojem pomorske trgovine, odvijala i drama konstantnog pritiska i borbe sa sjevernoafričkim organiziranim gusarstvom, a izgrađivala se i moćna hajdučka organizacija kao plaćena mletačka gerila s turskog teritorija. Ali uvijek ostaje ono dublje pitanje – kako se ti suprotstavljeni tokovi, i izvan lokalnih razmjera, uklapaju u neku širu mediteransku i balkansku matricu, koja nam je realna sudbina. Kao

dvije strane pluća jednog te istog organizma kojima on mora disati. Isključivanje ili smanjivanje značenja bilo kojeg od tih komponenta bilo bi netočno pojednostavljenje složene problematike. Iako ti utjecaji nemaju, niti mogu imati, istu kvalitetu i značenje u raznim vremenskim razdobljima. Ipak u cjelini, Boka nesumnjivo impresionira izuzetno razvijenim oblicima i kompletnošću svog kulturno-političkog i umjetničkog svijeta, noseći neizbježno svoja svjetla i sjene. Uostalom, pred uznemirenim povijesnim tokovima uvijek treba pokušavati razumjeti, a ne presuđivati. Složena stvarnost gotovo je uvijek satkana i od bijede i od veličine, i nitko ne može zaustiti zanos, da se ne ogorči sjenom stida i nitko ne može prokleti naličje, a da ga ne preplavi ljepota lica.

Moj život i rad u provinciji donosio je mnoge ograničenosti i opasnosti, a istodobno i draži i prednosti. Pisao sam u miru svoga arhiva i neopisivoj ljepoti Boke, sačuvavši, koliko je to moguće i u teškim trenucima, doživljaj punine i ljepote života. Bilo bi mi drago da je nešto i od takvih sokova ponegdje ostalo i u mojim radovima.

Prirodno je da me, na kraju balade, vi upitate, ali i da ja sam sebe melankonično zapitam, jesam li zadovoljan prijednim putem i postignutom žetvom. Na to bih odgovorio samo žalom za nedosegnutim. Ne samo stoga što sam radio u arhivu, dakle ustanovi koja nema primarno znanstveni

karakter, pa je znatna količina energije morala ići na tekuću radnu problematiku Istorijškog arhiva u Kotoru, nego i zato što sam osjetio i draž i dramu beskrajne pučine. Uostalom, svatko tko je radio, a ja sam to mogao veoma malo, u velikim svjetskim arhivima, npr. Veneciji, Vatikanu, Bariju, Parizu, Zadru, Dubrovniku... veoma dobro zna za taj kompleks žala za nedosegnutim. Jer je još toliko velika količina postojećeg, a gotovo nedodirnutog arhivskog materijala za Boku, kao i za mnoge druge krajeve s kojima je Boka komunicirala.

Napokon, ako ima istine i u mnogim povoljnim mišljenjima, kojima su me ovdje i na drugim mjestima

podarili, dopustite da završim jednom humornom asocijacijom koja, čini mi se, vodi tako korisnom realizmu skromnosti. Prisutnost nekog istraživača u znanosti, s rijetkim izuzecima, kao svaki dobar spektakl, traje tri čina. U prvom činu objavljuje se, a automatski radovi stoje, više-manje čvrsto, sami ili citirani, ali još u samom tekstu drugih radova, dakle, negdje pri ruci, u prvom planu. U drugom činu neki novi istraživači citirali su vas, ali vi sada silazite u drugi plan, u tzv. „bilješku ispod teksta“, negdje kod njegove noge, i valjda zato obično nazivan sočnim njemačkim terminom „die Fussnote“. U trećem činu sljedeći istraživač ne

navodi više vas, nego samo onoga koji je vas citirao. A vi silazite u relativni zaborav ispod te fusnote. I samo će poneki istraživač osjetiti potrebu da dosegne za tim ranijim, zapretnim slojem. Na prvi pogled to bi sličilo na neku dramu, kada bi znanost bila, ponajprije, priča o istraživačima. Srećom, znanost je u prvom redu priča o traganju za istinom, odnosno s dobro sagledanim procesima razvoja povijesne sudbine čovjeka i društva pojedinih epoha. A istraživači su samo oni pojedinci koji su, bez obzira na ono, uvijek uznemirujuće i sarkastično, Pilatovo pitanje: „Quid est veritas?“, tom glavnom i idealnom cilju, više ili manje pridonosili.

Obraćanje biskupa kotorskog Ilje Janjića na svetoj misi u zagrebačkoj katedrali

BOG JE OBEĆAVAJUĆI I OPOMINJUĆI

Predraga braćo i sestre,

Nisam prvi put u ovoj katedrali ni prvi put za njezinim oltarom. Doživio sam u njoj velikih duhovnih ugodaja i trenutaka koje ne bih ovom prigodom isticao, već bih na poseban način istaknuo baš ovaj današnji, u kojem se zaokružuje predstavljajući bokeljskih i crnogorskih Hrvata u Zagrebu, koji su prošli tjedan u nizu kulturnih manifestacija pokušali oživjeti sjećanje na sebe u prijestolnome hrvatskom gradu Zagrebu, a danas ovim svečanim liturgijskim činom u njegovoj prvostolnici, a po mojim rukama, prinose Bogu žrtvu, ugodnu i zahvalnu. Zaista zahvaljujemo na daru ovog susreta i na radosti koju nam je omogućio. On je i obećavajući i opominjući. Obećavajući, jer potiče na buduće susrete, a opominjući jer nas prisjeća na bolna vremena kada su se Hrvati u Crnoj Gori činili nepovratno udaljenima od svog matičnog naroda. Na ulazu u ovu katedralu dočekuje nas lik svetog Leopolda Bogdana Mandića, a u kapeli lijevog zvonika memorija Blažene Ozane, Blaženog Gracije i

svetog Leopolda sveudilj prisjeća duhovnu Hrvatsku i kršćansku Hrvatsku na taj nekoć znameniti kraj i obalu, koji je dao mnogo vrsnih sinova i kćeri koji su se svojim djelovanjem i radom ugradili u hrvatsku duhovnu baštinu, i to ne od jučer već tijekom njezine tisućljetne povijesti.

Naši se duhovni i kulturni tragovi ne mogu razumjeti ni po smjeru koji označavaju ni po izvorištima iz kojih su istekli, ako se nema u vidu ta povijesna cjelovitost, koju su prostori našeg obitavanja imali, posebno s dalmatinskim i južnim dijelovima današnje Republike Hrvatske. Usudujem se isto tako tvrditi kako se ni cjelovitost hrvatskog i civilizacijskog i duhovnog prostora na može uspostaviti bez tog segmenta koji danas primarno predstavlja kotorska biskupija, i kao baštinik i kao nosilac. Četrdeset posto kulturno-povijesnog patrimonija današnje Republike Crne Gore čine upravo oni kulturni spomenici koje je hrvatska populacija, pretežno i gotovo ekskluzivno, stvorila na njezinu priobalnom pojasu i koji su takve

kakvoće da ih je UNESCO uzeo u zaštitu kao patrimonij od planetarnog značenja. Bilo bi nelogično i besmisleno reći da ono što znači planetu ne bi značilo i narodu koji ga je proizveo. Ne toliko zbog nas, malih po veličini i usudujem se reći skromnih po odgoju, već zbog ukupne važnosti Hrvatske kao segmenta Europe i dijela svijeta bilo bi štetno i nepravedno ostati zaboravljen samo zbog toga što Hrvati u Crnoj Gori se ne predstavljaju političkim narodom, već uljudbenom skupinom, ponosnom na svoju duhovnu baštinu, ali isto tako svjesni da ih ta ista baština opominje kako je svaka prepoštenost unutar povijesti kratkog daha i vijeka, a svaka vjernost temeljnim duhovnim zasadama od gospodara povijesti, trojednoga Boga, uvijek poznata i na njemu svojstven način uvijek očuvana.

Tom istom gospodaru povijesti zahvaljujemo što je mnoge nasilnike i gospodare ljudskih moći otpustio praznih ruku i zajedno se s Presvetom Djevicom i Bogorodicom Marijom, najštovanijom odvjetnicom Hrvata u Crnoj Gori, radujemo što nas uzvisuje u našoj neznanosti.

Ova generacija Hrvata u Crnoj Gori doživljava isti-

nu te Djevičine molitve dnevnicke kao svoju životnu stvarnost. Ne svjedočimo se ovdje pred vama, dragi Zagrepčani, i vi djeco i unuci iseljene Boke, ni kao važan segment hrvatskih državnih, hrvatskih gospodarskih ni bilo kojih drugih interesa. Naprotiv, svjesni smo u duhu vjere koju smo baštinili od preponizne Djevice Marije, naše neznanosti. Ali na ovom zbornom mjestu ukupne hrvatske nade ne možemo se ne radovati tom uzvišenju koje je Bog, po riječima iste Djevice obećao i pripremio neznanima. I unutar duha te njezine molitve mi vas danas prisjećamo na sebe, slaveći Gospodina koji se sjeća svih nas. Slaveći Njega častimo i uspomenu našeg nebeskog zaštitnika svetog Tripuna, kao i sinova i kćeri našeg naroda koji su proslavili duhovni pothvat, stoljetni duhovni pothvat generacije Hrvata na obalama današnjeg crnogorskog primorja. Ne želimo ništa drugo nego da i sami u duhu te baštine i sebe napravimo malim cvijetom koji će ukrasiti oltar i naše zemaljske i naše nebeske domove. A vi nam kao braća i sestre u vjeri, rodu i jeziku u tome budite pripomoć. I tako neka bude!

Amen!

Božo Vodopija na okruglom stolu „Hrvati Crne Gore“

MEDIJSKA POVEZANOST REPUBLIKE HRVATSKE I CRNE GORE S OBIROZOM NA HRVATSKU NACIONALNU MANJINU U CRNOJ GORI

Pred sam početak agresije Srbije i Crne Gore na Hrvatsku jedan hrvatski političar pregovarač, vrativši se iz Podgorice, kad ga upitaše za naše tamošnje sunarodnike, rekao je kako su mu baš Hrvati u Boki rekli da će im se najviše pomoći ako ih se ne spominje. Nikada nije rekao ko mu je to od naših sunarodnjaka savjetovao i tko se tada predstavljao vođom hrvatske nacionalne zajednice, budući tada nije bilo ni hrvatskih društava, ni stranača. Pamtim, također, i kako je prije rata bila zabranjena dalmatinska pjesma „Od Sušaka pa do lipe Boke“, u svemu benigna, osim što bi po crvenim cenzorima netko mogao zaključiti kako je tu riječ o jedinstvenom prostoru. A to je za njih bilo svetogrđe. Velikospstvom programirani memoroid učinio je jednako toliko, ako ne i više štete, zatiranju svijesti o postojanju Hrvata južno od Debelog Brijega, osobito južnije od Sutomora, nego li sami otvoreni progoni i protjerivanja.

U jeku velikosrpske agresije na hrvatski jug malo je ljudi u Hrvatskoj znalo da u prekrasnom zaljevu iza rta Oštro, svesvjetski poznate Prevlake, pa i još južnije, u barskom kraju, mnogi naši sunarodnici, vezani s nama krvlju, jezikom i vjerom teško trpe suprostavljajući se na razne načine brutalnoj sili. Medijska, a osobito obrazovna blokada, uspostavljena je desetljećima prije toga.

U teško ranjenom, Boki susjednom Dubrovniku, udbaška je „mašinerija“ tih mjeseci sustavno širila tezu kako su iza Debelog Brijega svi isti, svi zločinci, a osobito Hrvati koji su tamo ostali, jer kad „su ostali s četnicima gori su od njih“. Upravo sam s toga, s pozicije upravitelja Centra HRT-a u Dubrovniku, pokrenuo vlastitu autorsku

polusatnu emisiju „S Hrvatima Boke“, koja se jedanput tjedno, uz reprizu, emitirala na HR Radio Dubrovniku. Cilj je bio obrađivati probleme bokeljskih Hrvata, koji u to vrijeme nisu imali pristupa nikakvom medijskom prostoru. Uz informativnu ulogu emisije, koja se slušala i u dubrovačkom kraju i u Boki, nastojao sam i na edukativnom djelovanju prezentira-

Boki imali što reći. Daka-ko, popuštanjem Miloševićeve stege i polaganim demokratskim proplamsjima u Crnoj Gori, gosti su postali gotovo isključivo oni koji se u Boki živeći nastavljaju boriti za nacionalna, vjerska i građanska prava tamošnje hrvatske manjine. Ponosan sam što niko od njih zbog sudjelovanja u emisiji, ili zbog emisije same, nije imao problema. Koliko god sam se doista trudio da ta emisija bude na korist čitavoj zajednici, isto toliko sam nastojao biti odmjeren i u porukama i u terminima, kako hrvatskoj

drule sv. Tripuna u Kotoru i obnova tripundanske procesije gradskim ulicama, otvaranje Konzulata RH u Kotoru, respektabilna izdavačka djelatnost NIP „Gospa od Škrpjela“ u Perastu, osnivanje Hrvatskog građanskog društva Crne Gore u Kotoru s podružnicama u mnogim gradovima RCG, do konačnog utemeljenja prve stranke s nacionalnim predznakom – Hrvatske građanske inicijative u Tivtu – događaji su, poslije kojih u tome kraju više ništa nije isto kao prije, i koji pišu novu povjesnicu, ali i program opstanka Hrvata u Crnoj Gori. O tim događajima, kako rekoh, izvješćuju mnogi mediji, i hrvatski i crnogorski, no usudio bih se reći da najobjektivniji i najsubstavniji prikaz života Hrvata u Crnoj Gori donosi emisija „Korjeni“ Hrvatske televizije. Hrvatska televizija je producirala i nekoliko dokumentarnih emisija raznih autora, temeljenih na životnim potrebama, običajima i zasadama autohtonoga hrvatskog stanovništva u Boki kotorskoj i Barskoj nadbiskupiji. Ipak, i danas se u nekim hrvatskim listovima, vjerujem više zbog novinarskoga neznanja nego li zbog zloće, znaju pojaviti napisi o dva očičaja pred Perastom „jednim katoličkim, a drugim pravoslavim“ ili pak o „oduševljenom pljesku Crnogoraca iz Gornje Lastve na koncertu Puljana“.

Pojavom „Hrvatskog glasnika“, glasila Hrvata Crne Gore, počinju se ispravljati mnoge nametnute povjesne neistine i zablude. Njime konačno Hrvati u Crnoj Gori dobivaju časopis u kojemu mogu drugima govoriti o sebi, ali i sami se educirati o prebogatoj povjesnici koju su im pređi namrli.

Konačno probijanje medijske blokade, a zbog koje su kroz povjest, poznato je, mnogi Hrvati postali i Jugoslaveni i Crnogorci i Srbokatolici, moralo bi postati nezaustavljiv proces u očuvanju imena i baštine, ostanku i opstanku hrvatske nacionalne manjinske zajednice u Crnoj Gori.

BRZOJAVI PODRŠKE

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore i Hrvatska matica iseljenika u povodu Tjedna Hrvata Crne Gore u Zagrebu primili su više brzojava, među kojima i brzojav predsjednika Republike Crne Gore Filipa Vujanovića ili i Republike Hrvatske Stjepana Mesića.

U brzojavu predsjednika Republike Crne Gore kaže se:

„Uvaženi organizatori, veoma sam zahvalan na pozivu povodom manifestacije 'Tjedna Hrvata iz Crne Gore', koja se od 22. do 28. septembra o. g. održava u Zagrebu. Zbog ranije preuzetih obaveza nijesam u mogućnosti da prisustvujem otvaranju, ali koristim priliku da vas pozdravim i poželim uspješno predstavljanje Hrvata iz Crne Gore, koji su, kao i Crnogorci u Hrvatskoj, most naših dobrosusjedskih odnosa. Još jednom izražavam moje duboko poštovanje i najsrdačnije vas pozdravljam.“

Predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić poručio je:

„Sa zadovoljstvom vas pozdravljam kao pokrovitelj, za hrvatski nacionalni korpus iznimno značajne manifestacije.“

Sudbina povijesnih okolnosti, veliki broj naših sunarodnjaka morao je potražiti egzistenciju izvan granica matične domovine. Drugi su ostali izvan granica domovine, poput Hrvata iz Crne Gore.

No uprkos brojnim teškoćama koje su ih pratile u svijetu, imali su dovoljno snage da sačuvaju svoje kulturno blago koje ih je i daleko od domovine nastavilo vezati za nju.

Očuvanjem tradicije i jezika, te bogatstvom i raznolikošću kulturnog stvaralaštva naš je narod pokazao zrelost za suživot i prijateljstvo s narodima s kojima već stoljećima dijeli sudbinu.

Svojim ste djelovanjem izvan granica zemlje izgradili most suradnje s narodima u čijim zemljama živite, te je stoga nemjerljiv vaš doprinos razvitku i stvaranju bogatog europskog društva raznolikosti.

Stoga vam od svega srca zahvaljujem na naporima koje ste činili i činite u svom djelovanju na očuvanju hrvatske kulture i tradicije, te vam svima želim ugodan boravak u Domovini i njenom glavnom gradu.“

jući prebogatu baštinu povijesti, kulture, književnosti, pomorstva, graditeljstva i naročito Katoličke crkve, zadugo jedine čuvarice nacionalnih i vjerskih istina i vrednota. U šest i pol godina koliko je emisija bez prestanka trajala, do neobrazložene uredničke odluke iz 2000-te o njezinu gašenju, u emisiji su gostovala brojna eminentna imena iz javnog, društvenog, kulturnog, političkog i crkvenog života koji su o

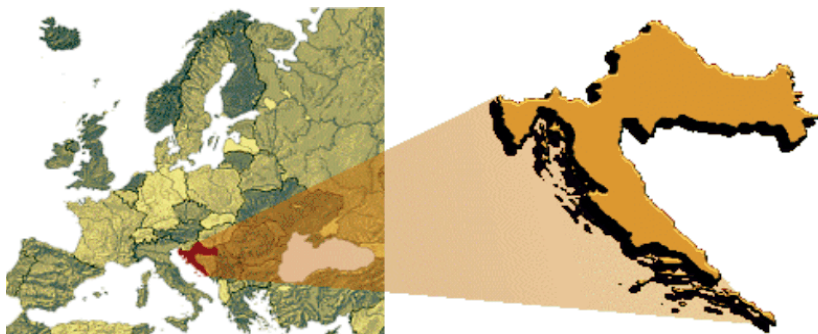
manjini stežnjenju u poznatu i nedobronamjenu okruženju ne bih još više otežao položaj.

O Hrvatima u Crnoj Gori više se i sustavnije počelo govoriti u raznim medijima tek poslije prvoga organiziranog hodočašća tamošnjih vjernika na blagdan sv. Vlaha u Dubrovnik 1997., te osobito na susret s Papom u Splitu godinu dana kasnije. Reutemeljenje HKD „Napredak“ u Donjoj Lastvi, završetak obnove kate-

Upoznajmo Hrvatsku (1)

OSOBNNA KARTA HRVATSKE

Hrvatski glasnik će ubuduće, u svakom broju, objavljivati zanimljive priloge o događajima koji su se zbili u prethodna dva mjeseca u Republici Hrvatskoj. Osim općih zbivanja, bit će tu i zanimljivosti iz oblasti zemljopisa, gospodarstva, politike, povijesti, kulture, sporta, visokog školstva... U ovom broju čitatelje upoznajemo sa osnovnim podacima o našoj matičnoj domovini.

Položaj:

Hrvatska je zemljopisno smještena na ras križju puteva za središnju Europu i Sredozemlje.

Općenite informacije:

Službeni naziv **Republika Hrvatska**
 Službeni jezik **Hrvatski**
 Alfabet **Latinica**
 Novčana jedinica **Kuna (100 lipa)**
 Stanovništvo **4,494,000**
 Broj otoka **1,185 (66 naseljenih)**
 Glavni grad **Zagreb**

Politički sustav:

Višestranačka parlamentarna republika.

Površina:

Ukupna površina **89,810 km²**
 Površina zemlje **56,610 km²**
 Površina mora **33,200 km²**
 Ukupna gosp. površ. **113,680 km²**
 Duljina obale **5,835 km**
 – kopneni dio **1,777 km**
 – otoci **4,058 km**

Teritorijalno administrativna Struktura:

20 županija i Grad Zagreb; ukupno ima 121 grad i 416 općina zagrebačka.

Županije

- Krapinsko-zagorska
- Sisačko-moslavačka
- Karlovačka
- Varaždinska
- Koprivničko-križevačka
- Bjelovarsko-bilogorska
- Riječko-goranska
- Ličko-senjska
- Virovitičko-podravska
- Požeško-slavonska

- Slavonskobrodsko
- Zadarska
- Osječko-baranjska
- Šibensko-kninska
- Vukovarsko-srijemska
- Splitsko-dalmatinska
- Istarska
- Dubrovačko-neretvanska
- Međimurska

Ostali važniji gradovi:

Dubrovnik, Gospić, Karlovac, Osijek, Pula, Rijeka, Slavonski Brod, Sisak, Split, Šibenik, Varaždin, Vukovar, Zadar

Zastava i grb

Zastava Republike Hrvatske sastoji se od tri boje: crvene, bijele i plave s grbom Republike Hrvatske u sredini. Omjer širine i dužine zastave je 1 : 2. Boje zastave su položene vodoravno i to ovim redom s gornje strane: crvena, bijela i plava. Svaka boja čini jednu trećinu širine zastave. Grb Republike Hr-

vatske je smješten u sredini zastave tako da gornji dio grba (kruna) zalazi u crveno polje zastave, a donji dio grba zalazi u plavo polje zastave. Središnja točka grba poklapa se s točkom u kojoj se sijeku dijagonale zastave. Republike Hrvatske je povijesni hrvatski grb u obliku štita dvostruko podijeljen vodoravno i okomito u dvadesetpet crvenih i bijelih (srebrnih) polja. tako da je prvo polje u gornjem lijevom kutu štita crvene boje. Iznad štita se nalazi kruna sa pet šiljaka koja se u blagom luku spaja sa lijevim i desnim gornjim dijelom štita. U krunu je smješteno pet manjih štitova s povijesnim hrvatskim grbovima koji su poredani od lijeve na desnu stranu štita u ovom redu: najstariji poznati grb Hrvatske, grbovi Dubrovačke Republike, Dalmacije, Istre i Slavonije.

Kultura:

Hrvatska pripada srednjeeuropskoj i mediteranskoj kulturnom i civilizacijskom krugu i tradiciji. Bogato i vrijedno kulturno i povijesno naslijeđe svjedoči tisućljetnoj prisutnosti Hrvata na ovim prostorima. Specifična urbana kultura obalnih i otočnih krajeva vidljiva je u gradovima kao što su Poreč, Rovinj, Pula, Zadar, Šibenik, Hvar, Korčula i Ston, dok Split (Dioklecijanova palača) i Dubrovnik predstavljaju svjetsko kulturno naslijeđe pod zaštitom UNESCO-a.

Bašćanska ploča

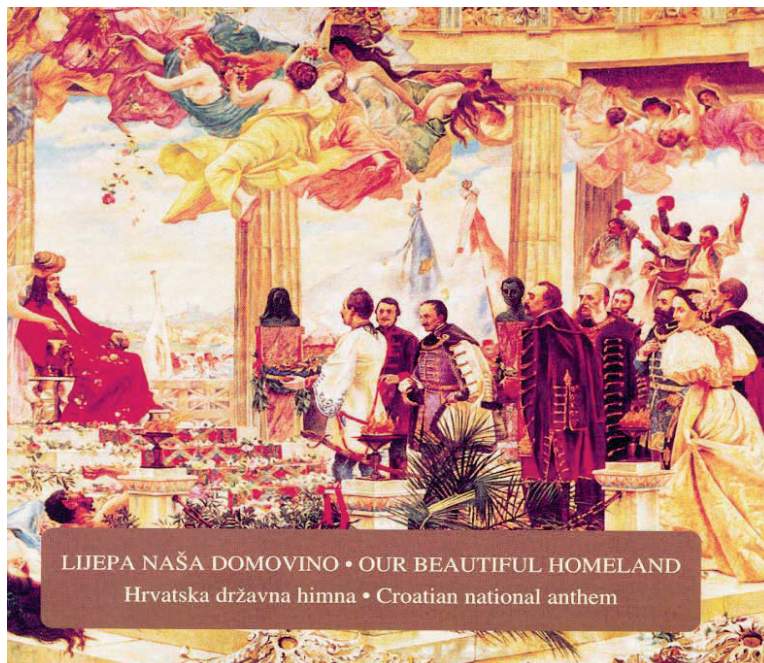
Klima:

Klima je u unutrašnjosti Hrvatske *umjerenom kontinentska*, u gorskoj Hrvatskoj *pretplaninska* i *planinska*, u primorskom dijelu *mediteranska* (sa suhim i toplim ljetima te vlažnim i blagim zimama), a u zagori *submediteranska* (s nešto hladnijim zimama i toplijim ljetima). S prosječno 2.600 sunčanih sati u godini jadranska je obala jedna od najsunčanijih u Sredozemlju, a temperatura mora ljeti je od 25°C do 27°C.

Religije:

Rimokatolici, pravoslavci, muslimani, Židovi, protestanti, ostali.

HIMNA REPUBLIKE HRVATSKE

Autor teksta je Antun pl. Mihanović. Pjesma je prvi put tiskana u Danici 1835. godine pod naslovom „Hrvatska domovina“. Uglazbio je Josip Runjanin kao kadet u Glini 1846. godine, a njegov napjev, prema predaji, prvi je harmonizirao i notirao V. Lichtenegger 1861. godine. Prvi put je pjevana kao hrvatska himna pod naslovom „Lijepa naša“ prigodom izložbe Hrvatsko-slavonskog gospodarskog društva 1891. godine.

Lijepa naša domovino

*Lijepa naša domovino,
Oj junačka zemljo mila,
Stare slave djedovino,
da bi vazda sretna bila!*

*Mila, kano si nam slavna,
Mila si nam ti jedina.
Mila, kuda si nam ravna,
Mila, kuda si planina!*

*Teci Dravo, Savo teci,
Nit' ti Dunav silu gubi,
Sinje more svijetu reci,
Da svoj narod Hrvat ljubi.*

*Dok mu njive sunce grije,
Dok mu hrašće bura vije,
Dok mu mrtve grobak krije,
Dok mu živo srce bije!*

NAŠI SPORTAŠI: *Mirko Vičević*
**SPORTAŠ S NAJVIŠE
 TROFEJA U CRNOJ GORI**

Malo je sportaša koji se mogu pohvaliti da su imali sreću da u svojoj karijeri igraju u istom klubu u kojem su im igrali djed, otac, stric. Sportski as iz Kotora, Mirko Vičević, jedan je od njih.

U vaterpolskom klubu „Primorac“, koji je osnovan davne 1922. godine, igrao je Mirkov djed Ferdinand Vičević, geometar po struci. Nakon toga njegov otac, vrstan plivač, igrač i trener Pavle, stric Slobodan i mlađji brat Željko.

Tri naraštaja Vičevića u kotorskom bazenu.

Iako je naslijedio sportske gene svojih predaka, Mirko bez velikog truda i talenta

prezentacije. Spomenut ćemo samo neke: njegova pionirska momčad osvaja prvenstvo Jugoslavije 1980., a 1982. i KUP. Na tom natjecanju Mirko je proglašen za najboljeg igrača, a sa 14 pogodaka i za najboljeg strijelca. Dobitnik je i nagrade grada Kotora, a prošle je godine kao kapetan -pobjedničke ekipe „Brescije“ na talijanskom prvenstvu i kupu dobio pehar i priznanja...

Balkanskim igrama, a srebro na europskom i svjetskom natjecanju.

Za svoj matični klub, 1986. godine, kao član prve ekipe, osvaja prvenstvo i Kup Jugoslavije, što je najveći uspjeh kluba od njegova postojanja. Tom je prigodom priređeno veličanstveno i nezaboravno slavlje na bazenu, iskreno slavlje i radost sportskog Kotora i građana, a ništa manje nije bilo ni u domu Vičevićih. To je bio izuzetan sportski događaj za oba naraštaja Vičevića: otac Pavle na klupi kao trener pobjedničke ekipe, stric Slobodan kao pomoćni trener, Mirko u žaru igre najvećeg uspjeha kluba.

Jedan od nesumnjivo najdražih uspjeha, uspjeh i oca i sina, i danas u Mirku budi ugodna sjećanja. Ali, karijera se nastavlja, slijede novi uspjesi.

Te je godine održano i Svjetsko prvenstvo u Madridu. Mirko je bio prva rezerva. Slučaj je htio da bude uključen u ekipu i zaigrao kao najmlađji igrač reprezentacije koja osvaja zlato. Jugoslavija je prvak svijeta. Nezaboravan je njegov pogodak s dvanaest metara kojim je izjednačio rezultat u osmom produžetku dramatične utakmice s Talijanima, utakmice koja je odlučivala o prvaku.

I za tu je utakmicu duboko vezan i o njoj svjedoče brojni podaci iz njegove arhive. „Doživio je Mirko svoj zlatni debi u reprezentaciji. U sjaju zlata položio je ispit s najvećom ocjenom!“ „Pred njim je budućnost, on je sebi otvorio vrata reprezentacije na najljepši način!“, samo su

Mirko Vičević

neke od brojnih pohvala i komentara poslije te pobjede. U Jugoslaviji priznanja, u Kotoru takodjer. I obvezno, kao poslije svakog sportskog uspjeha, privatno slavlje u kući: pristigla su sva djeca sa Šuranja, prijatelji, rođaci... I dugo zlatna medalje visi u kući na istaknutom mjestu u čast slavljenika. Obično do sljedećeg natjecanja, kada se pohranjuje u vitrinu, a nova očekuje. Mirkova soba podsjeća na mali muzej: metalni i kristalni pehari, medalje, priznanja, fotografije, poneki suvenir koji podsjeća na putovanja...

Za najboljeg sportaša Kotora izabran je 1886., a sportski novinari biraju ga i za najboljeg sportaša Boke kotorske.

Sljedeće godine, kao student povijesti umjetnosti na Beogradskom univerzitetu, sudjeluje na Univerzijadi u Zagrebu i osvaja brončanu medalju. U omladinskoj reprezentaciji na Europskom prvenstvu u Strasbourgu osvaja srebro, kao i na Svjetskom prvenstvu u Sao Paulu.

Nakon odsluženja vojnoga roka u mornarici u Splitu, odmah se uključuje u domaću ekipu i igra utakmicu u kojoj postiže sedam pogodaka.

I opet biva izabran za najboljeg sportaša te godine u svom gradu.

Sljedeće godine, stiže i ona najsjajnija medalja, san svakog sportaša – olimpijsko zlato. Nakon povratka iz Seula ponovno slijedi

Ostvarili su se Mirkovi dječjački snovi

ne bi postigao dugu i uspješnu sportsku karijeru koja još traje.

Rodjen je 30. lipnja 1968. godine u Kotoru. Već je rano dolazio na bazen i gledao oca na treninzima i utakmicama. Skakao je u vodu bez straha još dok nije znao plivati, a proplivao je u trećoj godini. Prvu registraciju za klub s pravom nastupa dobio je 29. srpnja 1975. god. i tada službeno počinje njegovu sportsku karijeru, najprije kao plivača, a zatim i vaterpolista.

U bogatoj dokumentaciji to su mu prvi sportski dokumenti. Slijede izresci iz novina, priznanja, fotografije, čestitke, brzogjavi, darovi, medalje... koji svjedoče o njegovim osobnim i klupskim te uspjesima re-

Između ta dva sportska uspjeha proteklo je mnogo godina, odigranih utakmica, pobjeda, napornih priprema, putovanja po zemlji i svim kontinentima. Istodobno, Mirko nije zapostavljao školu i završio ju je s odličnim uspjehom. No, zbog nedostatka vremena, morao je odustati od muzičke škole i sviranja glasovira, a poslije, na trećoj godini, i od studija povijesti umjetnosti.

S kadetima „Kotora“, bivšeg „Primorca“, 1984. ponovno osvaja Kup Jugoslavije i po ocjeni svih trenera biva proglašen najboljim igračem. Iste je godine bio među deset najboljih sportaša Kotora.

U mladoj reprezentaciji Jugoslavije osvaja zlato na

veliko slavlje: dočeci, pohvale, fotografije zagrljenih i veselih igrača, osmijesi na licima... Mnogo lijepih sjećanja. A među njima i olimpijski krugovi na obiteljskoj kući i poruka: Bravo majstore! U kuću dolaze susjedi, prijatelji, rođaci. Njegov drugi djed, poznati zubar Simo Vrbica, darovao mu je srebrnu vaterpolsku kapicu sa zlatnim brojem 7.

Ponovno je najbolji sportaš godine u Kotoru i najbolji sportaš Boke kotorske po ocjeni sportskih novinara, ali i najbolji sportaš Crne Gore u 1988. godini, što mu je posebno drago priznanje.

No, sportska karijera, rad i treninzi nastavljaju se, a s njima i uspjesi.

Godine 1989. osvaja srebrno na Europskom prvenstvu. Klupsku karijeru te godine nastavlja u Splitu, u klubu „Jadran“ i s njime osvaja prvenstvo Jugoslavije 1991. godine. S reprezentacijom iste godine osvaja i svjetsko zlato u Perthu.

Nakon Perthu slijedi Europsko prvenstvo u Ateni. U reprezentaciju je uvršten i Mirkov mlađi brat Željko. I opet – zlato.

Za reprezentaciju Jugoslavije odigrao je 296 utakmica.

Poslije Europskog prvenstva sportsku karijeru Mirko vrlo uspješno nastavlja u Italiji gdje također osvaja prvenstva i Kup LEN-a. Godinu dana igrao je i u Španjolskoj, u Barceloni. Tridesetogodišnji Kotoranin i dalje je kapetan i stup „Brescije“, jednog od najboljih vaterpolskih klubova u svijetu.

U Italiji usporedio s igračkom karijerom započinje i trenersku karijeru i već na samom početku s omladinskom ekipom Savone osvaja prvenstvo Italije.

Zahvaljujući velikom radu, entuzijazmu i ljubavi prema vaterpolu, talentu i sportskom duhu, a katkad i sportskoj sreći, lijepim trenucima potiskuje u zaborav nepravde i nerazumijevanja. A to je i ljudski i sportski.

Prema preciznoj evidenciji novinara, Mirko Vičević je sportaš s najviše trofeja u Crnoj Gori.

A oni i dalje stižu...

Informacije iz HMI za buduće studente

KAKO SE LAKŠE UPISATI

Specijalno za „Hrvatski glasnik“ piše Marija Hećimović, stručni suradnik u odjelu za hrvatske manjine

Potaknuta člancima iz vašeg glasnika, pozivima zainteresiranih studenata za studij na sveučilištima u Republici Hrvatskoj, te osobne prakse tijekom zadnjih 8 godina, željela bih dati neke informacije kako bi budući studenti točno znali koji je put do dolaska na studij i što od nadležnih tijela u Hrvatskoj mogu očekivati.

Važno je naglasiti nekoliko stvari koje roditelji i budući studenti **moraju znati**, kako kasnije ne bi došlo do nesporazuma ili nerealnih očekivanja.

Hrvatska matica iseljenika (dalje HMI), točnije njezin Odijel za hrvatske manjine nastoji studentima **olakšati** dolazak i upis na studij, te biti ustanova kojoj se svaki student u slučaju potrebe može obratiti. HMI je nevladina, kulturno-prosvjetna ustanova, koja samo u **suradnji s nadležnim ministarstvima** može pomoći pri upisu na fakultet ako se pojave problemi, smjestiti studente u dom, uputiti ih na podnošenje zahtjeva za stipendiju i drugo.

Prvo ministarstvo koje bitno utječe na uvjete upisa i smještaj studenata u dom je **Ministarstvo znanosti i tehnologije**, koje svake godine u lipnju donosi odluku o broju mjesta za upis studenata u 1. godinu studija koji će studirati uz njegovu potporu (dakle koji će studirati besplatno). U ovoj odluci se nalazi i odredba koja interesira studente Hrvate iz SCG, a to je odredba o **upisu pod uvjetom da prijeđu razredbeni prag**, dakle da imaju propisani minimum bodova za upis na fakultet.

Skrećem pažnju na činjenicu da se ta odredba mijenjala tijekom zadnjih 5 do 6 godina, tako da su neke odluke **davale pravo** na takav upis a **neke nisu**. Bilo je i slučajeva da su bile **ne-**

jasne, pa su na inicijativu HMI dolazila naknadna tumačenja ministara, koje nisu prihvaćali svi fakulteti te ih nisu provodili u djelo. Stoga za narednu akademsku godinu ne možemo znati kako će to pitanje biti riješeno. Budući studenti se moraju pripremiti kao da olakšanja pri upisu neće biti.

Ovo Ministarstvo također raspolaže određenim brojem mjesta u studentskim domovima i ona su na temelju međunarodnih ugovora, namjenjena za potrebe međunarodne suradnje. Studenti iz SCG ne spadaju u tu kategoriju osoba. Međutim, poznavajući vaše teške gospodarske prilike, ljudi dobre volje iz Ministarstva su prije 10-tak godina odlučili da se i za njih odvoji određeni broj mjesta iz tog fonda i omogućiti im smještaj u dom. Dom su na taj način dobivali oni studenti, koji ga nisu dobili na temelju redovitog natječaja Studentskog centra. Kako je riječ o dobroj volji a **ne obvezi** Ministarstva, moguće je da ta praksa ostane a može se i promijeniti.

Drugo je **Ministarstvo prosvjete i sporta**, koje je također imalo različitu praksu u pogledu dodjele stipendija studentima u zadnjih 10-tak godina. U početku je dodjeljivana za 8 do 10 osoba i svake godine su se mijenjali kandidati za stipendije. Dvije do tri godine nije dobio nitko. Ove akademske godine je na temelju natječaja, koji se raspisuje u rujnu, stipendije dobilo 8 studenata a glavni je kriterij studiranje **nacionalnih predmeta** (hrvatski, povijest, etnologija i dr.). Sa studentima se sklapa ugovor o stipendiranju cijelog studija, stipendija uključuje i pravo na dom.

Treće je **Ministarstvo vanjskih poslova**, koje dodjeljuje stipendije studenti-

ma iz dijaspore, na temelju natječaja koji se raspisuje krajem godine. Glavni kriterij je socijalni status obitelji studenata, a uvijet redovitost studija.

Svaki student ima pravo na zdravstveno osiguranje uz uvjet da posjeduje hrvatske dokumente i da je upisan kao redoviti student.

Kao što se može vidijeti za sada, na žalost **ne postoje cjelovita i trajna rješenja u pogledu upisa, domova i stipendija za studente**. Stoga predlažem budućim studentima i njihovim roditeljima da odluku o studiranju u Hrvatskoj temelje na svojim mogućnostima, a svaka pomoć koja im se pruži u Hrvatskoj (dom, stipendije), biti će veliko olakšanje. Bila bih sretna da im mogu bilo što od navedenog garantirati, ali ja to ne mogu. Ne želim da se osjete iznevjerenim, jer sva njihova prava ovisе o drugima. Kao i u nekim drugim državama, tako i u Hrvatskoj sve ponajviše ovisi o raspoloživim sredstvima te o promjenama u navedenim ministarstvima.

Uvažavajući navedene činjenice, donesite svoju odluku, a mi u Hrvatskoj matici iseljenika pružat ćemo vam uvijek potporu i podržavat vaše zahtjeve upućene bilo kojem tijelu u Hrvatskoj.

Na temelju vašeg dosadašnjeg iskustva s nama, vjerujemo da ste se osvjedočili o našim dobrim namjerama i potpori.

Sve što smo do sada napravili i što namjeravamo i u buduće činiti ne bi mogli učiniti bez suradnje s hrvatskim institucijama u Subotici i Kotoru, točnije s gospodinom **Josipom Ivanovićem**, predsjednikom Hrvatskoga nacionalnog vijeća i gospodinom **Dariom Mušićem**, tajnikom Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore.

U Mulu, mjestu u kome su nekada živjeli od ribe

MORE NIJE MORE AKO U NJEMU NEMA RIBE

Nekada je bilo mnogo ribe u Kotorskom zaljevu. Od ribarstva se dobro živjelo. Svake godine bilo je sve više ribara i sve više ulovljene ribe koja se nije mogla prodati. Zato su u mjestu izgradili tvornicu ribe, a mnogi su se bavili njezinim konzerviranjem. Svi muškarci u selu Muo bili su ugledni i cijenjeni ribari. Prije šest desetljeća počela su teška vremena. Bilo je mnogo ribara, a ribe sve manje. I sada se ide na ribanje, ali se izvlače, uglavnom, prazne mreže.

Muo je selo nadomak Kotora, a u njemu samo sedam stotina stanovnika. Nekada ih je bilo znatno više i svi u se bavili ribarenjem. Da bi netko postao ribar, kažu stari Muljani, nije mu trebala diploma, svjedodžba, već samo ljubav prema tom poslu i čudesan osjećaj radosti u trenutku kada se riba zakoprcu u barkama i kada se čuje čudan, specifični zvuk koji „emitiraju“ udarci repa ribe u agoniji.

Iako automobili jure pokraj samih ulaza u muljanske kuće, nikada nitko, hvala Bogu, nije stradao u prometnoj nesreći. To je zato jer su Muljanji davno stekli naviku da budu na oprezu.

U domovima dežuraju ribarske mreže. Tako će biti sve dok ima nade da će riba stići, a zna se da nada posljednja umire. U konobama vesla kao nekada, ali i motorini koji mogu pokretati velike gajete. Spremni su na svaki glas da je na zaljevskoj pučini osmotrno jato riba. Za samo nekoliko minuta okupe se ljudi, uskoče u gajete i kreću prema utvrđenoj poziciji. Čini se da su to tako dobro uvježbali kao da su trenirali godinama. Čak i oni najmlađi, koji tek uče ribarski zanat, djeluju kao stari ribari.

Legenda kaže da je Bog odredio da svi Muljani moraju biti ribari. A to su i bili. Na Mulu, smještenom na padinama brda Vrmac, koje se strmo spuštaju u more, u dužini dva kilometra bilo je samo 11 hektara oranice. Uz to imali su nekoliko hektara pašnjaka. Od to malo škrte zemlje nisu se mogli prehraniti. Sada ih je mnogo manje.

Kronike kazuju da je mjesto dobilo ime *Muo (Mulla)*, jer su se ovdje, u stara vremena, smještala nezakonita djeca građana Kotora, kada je grad bio slobodna republika, a zatim u vrijeme Mletačke Republike. Postoji i druga verzija po kojoj je mjesto dobilo ime. Dali su mu ga prvi doseljenici pristigli iz sela Mulji u Hercegovini.

Sada u mandračima stoje mnoge barke, pripravne da spremno dočekaju povratak ribe u zaljev.

Koliko je muljanskih bratstava toliko je i mreža: malih tratki, palandara, šabakuna, potegača, gavunara, bukvara. U svakoj većoj konobi uz mreže, i ostali ribarski pribor – ferali, vrše, osti, konopi, ganči – čeka bolje dane. Gracija Marović kaže: „Među ribarima sve umire osim nade. Ljudski je da vjerujemo u bolje dane, jer samo tako ima smisla živjeti.“

U moru sve je manje tuna, palamida, brancina, orada, jastoga, bukava, gralja, gavnica, sardela, jegulja, grdobina, incuna.

Prošla su zlatna ribarska vremena u Mulu. Nema posla za ribar, ali nada živi sa njima. Na Mulu je sedam bratstava: Simovići, Paskovići, Jankovići, Petovići, Marovići, Radulovići, Dončići. U prošlosti su svi muškarci iz tih obitelji bili ribari. Iako je teško vjerovati u ribarsko bolje sutra, sve što je potrebno za bogat ulov oni i dalje posjeduju.

Uništavanje ribe u Bokotorskom zaljevu počelo je u travnju 1941. Bilo je to prvo veliko zlo muljansko. Nakon njega slijedilo je novo, onečišćenje zaljeva. Industrija je tjerala i trovala

ribu. Zatim je došla još veća nesreća. Počelo je korištenje nedopuštenih sredstava za ulov ribe. Najviše štete nanosi lov dinamitom što je strogo kažnjivo po zakonima. Međutim, ribarska inspekcija nedovoljno djeluje. Krivci se ne otkrivaju. Zato se povećava broj krivolovaca koji nemilosrdno uništavaju riblji fond.

su kročile u gajetu. Međutim, i za njih je bilo dosta posla. Točno se znalo tko što radi. Dok su muškarci ribali, žene su sredivale ulov. Čistile su ribu, pripremale je za soljenje, prodaju na pjaci ili tvornici ribe koja je bila u mjestu.

Tako je bilo više stoljeća. Nisu se koristile inovacije jer u poslu koji dobro teče

Ribarska prošlost Mula je za poštovanje. Stari Muljani kazuju da su na ribarenje odlazili zimi i ljeti i u doba „kada su se đavoli ženili“, jer se to isplatilo. Sve što je bilo potrebno za život zarađivalo se prodajom ribe. Svi muškarci, pa čak i oni koji su učili škole, morali su ribati. Roditelji ih nisu štedjeli. Tako su spremali nasljednike koji će se prihvatiti posla kada reuma, tada česta bolest među Muljanima ili smrt, iz ribarske kolone izbace stare mještanane.

Na rivama i pontama, pred kućama, ili u domovima, ženska čeljad čekala je da se vrate muškarci, jer žene nikad „radi uroka“ ni-

nije potrebno bilo što mijenjati.

Ribe je bilo mnogo, a malo ljudi da je potroše u mjestu. Bila je pronađena posebna tehnologija čuvanja, o kojoj govori zapis iz početka prošlog stoljeća: „Da bi se riba sačuvala svježa, donosi se živa u ribarnicu, npr. jegulje i školjke. Rakovi se čuvaju u posebnim posudama. Također škarpi- ne i zubaci. Kada se riba prenosi, na dno košine stavi se malo trave. Tako se izbjegava svako lupanje.“

Muljani su govorili, i u to vjerovali, da je domovina sardela u Kotorskom zaljevu, i to na samo nekoliko stotina metara od njihovih kuća.

I ovih dana raduju se kada vide da riba ne fermaje nego burdiža na samo metar ispod površine, kada kača bacajući se u ariju. Tada u jatima, mirno polazi k nekoj od svojih posta. Pod mjesečinom vidi se njezino svjetlucanje na dva, tri metra ispod površine. Kada su mračne noći, upute se ribari s gajetama i feralima. Kupe ribu koja se skuplja pod svjetlom. Nekadašnje ferale na petroleje zamijenili su oni na butan. Međutim, unatoč tehničkim pronalascima, ulov je siromašan. Katkad se ulovom ne može platiti ni potrošeni plin. Na izgubljene ribarske sate i neprospavane noći, dobivene prehlade i išijas nitko i ne računa kao na trošak.

Muljani su bili uvijek složni, prijateljski raspoloženi prema susjedima, došljacima, putnicima. Po prirodi su miroljubivi. Muljani svuda lako odlaze, ali nikada na sud. Pamti se da je prije gotovo dvjesto godina posljednji put Muljanin tužio Muljanina. Već davno su se opredijelili da poštuju izreku: „Tko meni gospodar, ja njemu sluga!“

Mještani su stoljećima, od svog skromnog ulova, plaćali mjesni samodopri nos, od zarade dobivene prodajom ribe financirali su uređenje mjesta, gradnju rive, održavanje mandrača u kojima su vezivali gajete, njihovo čišćenje i produbljivanje. Sami su izgradili veliku crkvu, pa školu i prostorije u kojima su se okupljali. Njihovo je opredjeljenje bilo: „Uzdaj se use i u svoje kljuse“. Tako do naših dana. Ovi ljudi rođeni i rasli na moru, i u gajetama, nikada u prošlosti nisu odlazili da navigaju niti su izučavali pomorske nauke. Samo poneki od njih bi se opredijelio za navigavanje.

Ljudi vjeruju da se riba ipak vraća u zaljev. Možda im se samo čini. U gajetama i spremnim kašetama na provi nađe se, nakon povratka s ribarenja, nekoliko desetaka kilograma gavnica i sardela, a zalutaju i neke druge ribe. Raduju se Mu-

ljani ne samo zbog toga što će obrnuti nešto na gradele, što će se u mjestu osjetiti miris pržene ribe i zaraditi nešto novca, da popune svoje prazne špagove, nego prije svega, zbog tradicije jer znaju da more ne može živjeti ako riba ne živi. Bez ribe i more je mrtvo.

Ipak, s gorčinom kažu da će je, i kada ariva nešto ribe, banditi iščerati dinamitom, a tamo gdje se čuju eksplozije ne može se riba loviti. Ljuti su što nema tko da zaštiti poveru ribu. Kažu: „Bog će se ofenditi pa će riba poč'ća tamo gdje je peškatori znaju cijeniti“.

Dok bude ribe plovit će muljanski ribari svojim gajetama po danu i po noći, u svitanje i sutone, po bonaci i po refulima šiloka, da love. Tražit će sardele, orade, pice, gavnice na svojim postama. Tako je danas, a što će biti sutra i poslije, Bog će ga znati.

Bokeljski govor minulih vremena

TAKO SMO NEKADA ZBORILI

Urbanizacija, migracija, sredstva masovnog komuniciranja razlog su iščezavanja mnogih romanizama u Boki kotorskoj, posebno u njezinu jugoistočnom dijelu. Da bi ih spasila od zaborava, na njihovu popisivanju i izučavanju sustavno je radila prof. Vesna Lipovac-Radulović. Zahvaljujući svojoj upornosti, trudu i visokoj stručnosti sakupila je pet tisuća romanizama. Ovdje navodimo nekoliko karakterističnih primjera.

GAROFUL – karanfil. „Donijela mi je boket garofula, a svi karubo.“ „Sve arule je posadila garofulima pa kad procvjetaju biće kao u park.“ „Mare, kupi mi na pjacu dva tri garofula, popodne idem na jedan tratimenat.“ „Ovi sadašnji garofuli ne mirišu nijanke malo.“ „U đardin mi je procvjetao karubo, bjanko i roza garofuo.“ „Ubrao sam boket garofula.“

GULOZECA – poslastica. „Sve je trsio u gulozece.“ „Sve je izio što god sam mu parićala, jer ga nijesam naučila na gulozece.“ „Ona ti voli samo gulozece, pa ne vjerujem da će ti to 'ćeti.“ „Sve velike gulozece, a sada nemaju ni dinara.“ „Ona je velika gospoda samo troši gulozece, a kada joj ko dođe nema što da trata.“ „Sve velike gulozece papaju, a idu vazda u nekakve tranje.“

IMBRILJUN – prevarant. „On ti je imbruljon, nemoj mu dat.“ „Nije znala da je imbruljon, pa mu je dala nešto para, i nije ih nikada više vidjela.“ „Imbruljunica, neka mi samo dođe na vrata.“

INŠEMPJAN – izluđen, poblesavljen. „Od muke će inšempjat.“ „Inšempjao je od želoziije. Sve sjedi doma i pensa, a kada mu dođe ona beleca od žene, sav je kontent.“

IZBIRIKAT SE – snaći će se, biti snalažljiv. „Moraće se izbirikat, ako će što da učini, danas ti samo takvi dobro pasaju u život.“ „Izbirikao se dobro, a paralo je da neće nigda, žednu bi te preko vode prenio.“

KALENDA – novogodišnji dar. Običaj u Boki Kotorskoj vezan za dolazak Nove godine. Prvog dana nove godine dimnjačari, poštari i djeca išli su sa poslužavnicima na kojima su bile naranče, da čestitaju Novu godinu. Ukućani su ih darivali novcem koje su zabadali u naranče, a ako su bile papirnate novčanice, stavljali su ih na poslužavnik. „Danas je Nova godina, dan kalende, pa će doć špacakomin i poštijer sa gvantijerom i narančom.“ „Za Novu godinu od kalende sam skupio dosta para.“ „Od kalende ću kupit nove creve i kalcete.“

KAMARIJER – konobar. „U ovu kafanu rabotaju tri kamarijera.“ „Što su fjakavi ovi kamerijeri ispred 'Dojmi', treba im tri ure dok ti donesu kafu na gvantijeru kao da vade noge iz gliba.“ „On ti je dugo godina bio kamarijer u kafe 'Dojmi'.“ „Ima te vene verikoze jer je dugo bio kamarijer.“ „Bio je kamarijer i sve su mu noge na grope.“

KARAMPANA – gradski zdenac u Kotoru dobio ime prema kući koja se nalazila u blizini, a pripadala je plemićkoj porodica Rampani, čije ime nosi i ulica u Veneciji. Na ovom zdencu u starom djelu grada uvijek su dolazile žene po vodu i tu su pričale o dnevnim događajima, novostima u gradu i ogovarale. I danas izlazi list nazvan „Karampana“ koji se štampa za vrijeme karnevalskih svečanosti. List je humorističkog sadržaja u kome se na duhovit način iznose gradske novosti i čakule

*„Karampano, lijepo ti je ime,
možemo se ponosit njime,
i Gurdić je njena filijala
đe je moja Mare robu prala.“*

Bokeljski škerc i anegdota

ČUDNE ŽELJE KOTORSKIH GALIJOTA

Svaki škerc je morao biti galijot jer, da to nije bio, ne bi mogao da dobije „kvalifikaciju“ škerca, koja se u stara vremena teško dobijala s obzirom na veliku konkurenciju. Galijoti nijesu bili loši ljudi, nego dobri mještani kojima je bilo strano svako zlo. Jedina „mana“ im je bila da su se voljeli šaliti i na „botunadu“ odgovoriti na isti način.

NEKA MI ZVONI KAPETANSKO ZVONO

U crkvenim knjigama stoji zapisano da su svi ljudi, nakon smrti, pred Bogom ravnopravni, što se ne odnosi na umrle u Dobroti, poznatom kapetanskom mjestu. Od davnina u ovom mjestu postoji običaj da, kada neko iz kapetanske kuće premine, njegovu smrt oglašava „kapetansko zvono“, a kada umru ljudi van pomorske struke, njima zvoni drugo zvono. Običaj se zadržao do naših dana.

Prije više od jednog stoljeća u Dobroti je živio neki Jovo Popović. Bio je u službi kod poznatih kapetana koji su mu se dobro zamjerali pa je zamrzio „dobrotsku vlastel“.

Prolazile su godine. Jednog dana Jovo se našao na samrtnoj postelji. Oko njega se sakupila rodbina i prijatelji. Nazirao se skori kraj bolesnika. Kako je to običaj, neki od prijatelja ga je pitao:

– Jovo, reci mi koja ti je posljednja želja?
Ovaj s mukom prozbori:
– Neka moju smrt ogłosi kapetansko zvono!

Namrštiše se njegovi bližnji što je pred smrt postao tuđin i što želi da ga sahrane na kapetanski način. Jovo je shvatio da su njegovu želju pogrešno protumačili. Objasnio je zbunjenoj rodbini:

– Kada naši čuju kapetansko zvono, radovat će se, jer će misliti da je umro neko od njihovih. A kada oni čuju svoje, kapetansko zvono, tugovat će, jer će misliti da je umro neko od njihovih!

Bile su to njegove posljednje riječi. Nekoliko trenutaka kasnije umro je zadovoljan što je, bar na kraju, podvalio kapetanima.

Župnik je ispunio njegovu želju: dozvolio je da zvoni kapetansko zvono. Dok je jecalo zvono sa kamanjula sv. Mateja, dešavalo se upravo ono što je Jovo predvidio: kapetani su plakali, a došljaci se radovali.

PROPALI ČOVJEK

Među najpoznatijim Kotoranima pretprošlog stoljeća bio je advokat Veneti, koji se rado družio sa ko-

pravca dolazio je neki grbaljski seljak koji je vodio magarca. Advokat se nije sklonio pa ga je životinja oborila. Kada se kasnije pročulo za incident, stari šaljičinja se pravdao:

– Mislio sam da će on popustiti. Računao sam: pametniji popušta! Ali našla su se dvojica iste pameti i stradao je onaj koji je bio slabiji. Taj sam ja!“

Jednom, kada se razbolio, doktor Sičev mu je prepo-

još neće da zagriže.

Nekoliko dana kasnije Veneti je šetao kotorskim ulicama. Prijatelji ga nijesu htjeli ostaviti na miru. Željeli su ga ponovo privući u svoje društvo jer im je u kafani bez njega bilo dosadno. Pitali su ga nakon rukovanja:

– Kako si, prijatelju?
– Veoma loše, nikada gore!

– Kako, pobogu, a divno izgledaš?

torskim škercima i boemima. Ovo je činio usprkos stalnim prijekorima kolega sudija da mu nije mjesto među onima, koji su „na ivici zakona“. Znao je ostaviti i posljednju paru u kafanama, pogotovo u „Konkordiji“ gdje se okupljalo boemsko društvo, a potom bi se uputio kući teško pogađajući pravi put. Pričao bi:

– Kada izađem iz kafane, mnogo je cesta pa je teško izabrati onu pravu. Ja krenem onom za koju mi se čini da najviše vijuga i nikada ne pogriješim.“

Jednom je išao kući u veselom stanju. Iz suprotnog

ručio boravak na čistom zraku. Da bi prekratio vrijeme, počeo je ribariti. Kada su to doznali njegovi kafanski prijatelji, pošli su da vide i to čudo:

– Kako ide ribarenje? – pitali su oni.

– Nikako, propao sam – odgovorio je ribar.

– Kako to kada ovdje ima dosta ribe!

Izvukao je udicu i tiho kazao:

– Propao sam sigurno. Nekada su me okruživale prave ribe – kafanske ljepotice koje su se lijepile za moju udicu, a danas mi čini društvo ovaj smet iz mora i

– Stigla bolest, starost!

Htjeli su ga ohrabriti:

– Nemoj tako, svježe dje-luješ!

– Svršeno je sa mnom. Vidim to i po ovome. U novčaniku imam deset desetodinarki a ja ne smijem svratiti u „Konkordiju“ da ih potrošim!

Izvadio je iz špaga novčanik i pružio im pet novčanica:

– Evo, bar popijte nešto za moju dušu... Kad ja nesretnik ne mogu... Evo vam sve pare, meni i onako više ne trebaju... Mogu živjeti od penzije od one beštije u kući ...

Najpoznatiji kotorski oridinali

OŠTROKONDŽA TONINA BRUŠTULIN

Tonina Bruštulin bila je doajen kotorskih oštrokondži, koje su najčešće „ordinirale“ kod Karampane – njihova glavnog okupljališta. Bila je usamljena, nesretna, razočarana žena, koja je jedva postavljala kraj s krajem i živjela od danas do sutra. Dobila je nadimak Bruštulin jer je malim bruštulinom, na tihoj vatri, kvalitetno pržila kavu. To je radila znalački zbog čega su je angažirali mnogi vlasnici betula, konoba, kavana.

Bila je vesela osoba. Kotorani su se s njom šalili, a ona im je odgovarala istom mjerom. Jedino nije podnosila kada bi zlatar Bogdan Kaluđerović, vlasnik obližnje zlatarnice, imitirao kako prži kavu. To bi toliko naljutilo šjoru Toninu da bi sva zapjenila i pojurila s kišobranom u ruci da se obračuna s Bogdanom. On bi na vrijeme pobjegao i zaključao se što bi izazivalo opći smijeh prisutnih. Ne zna se je li to Tonina radila od bijesa ili samo da razveseli družinu špicoskandala koji su voljeli ovakve bezazlene šale. Bila je originalna, ali ipak slična ostalim kotorskim galijoticama. Pažljivo je pratila događaje na „seksualnom polju“. Dok je jednom pržila kavu, pokraj Karampane je prošla poznata žena koju je pozdravila s poštovanjem. Prisutne pralje su je pitale zašto joj se klanja. Tonina je objasnila: „Oduševljava me njezina vjernost u braku. Do sada je promijenila četiri muža, a još uvijek ima istog ljubavnika!“

Tonina se bavila svim i svačim. Imala je običaj kupovati kokoši u podne, kada su najjeftinije. Kada bi ih dobro ugojila odnosila ih je na tržnicu da ih preproda. Time bi ponešto zaradila. Jednom je žena nekog austrijskog časnika dugo vagala kokoši. Tonini je to dosadilo pa joj je rekla: „Gospodo, da je vaš suprug u vama tražio toliko mana,

nikada ne biste ušli u njegovu kuću!“

Tonina Bruštulin je u Kotor došla iz Mađarske. Kažu da je u mladosti bila lijepa. Imala je sobu kod stare gospođe Makin. Noću je često je izlazila. Jednom je gopoda Makin ljutito reagirala: „Zar te nije stid, laka ženo, da noću izlaziš i odlaziš u krevet s tim austrijskim pokvarenjacima!“

Tonina joj je, gledajući je svojim plavim očima, rekla: „Ostala sam sirota bez batoća: Jedva čekam da mi ga stave!“ Bio je to duhovit dvosmislen odgovor jer se i cijev, kojom je tekla voda iz Karampane, takođe zvala batoć.

„Gospoda“ Bruštulin znala je što sve čine kotorske djevojke i kako se ponašaju. Kada je čula da se udala jedna od djevojaka u susjedstvu, zaustavila je mladoženju i pitala ga kako im je. On joj je, da bi izbjegao bilo kakav razgovor s njom, kratko rekao: „Pusti me proć, Tonina, nije dobra!“

Ova prostodušna žena se začudila: „Što si ti neki čudan čovjek. Cijelom gradu je valjala godinama, a tebi ne valja ni prvi tjedan!“

Jednom je Tonina u Herceg-Novom sreća poznanka. Zanimalo ju je je li se oženio. Dobila je negativan odgovor. Kotoranka se čudila: „A što čekaš?“ Kratko je odgovorio: „Autobus“. Toninu Bruštulin počela je starost pitati gdje joj je bila

Zanimljivosti iz povijesti Boke

BOKELJSKA UTVRĐENJA

Mjesta u Boki kotorskoj od pamtivijeka su bila predmet čestih napada mnogih naroda koji su se htjeli domoći ovih krajeva i bogatstava što ih je naš narod imao. Boku su napadali Goti, Avari, Irci, Iliri, Rimljani. U takvoj situaciji žitelji ovog kraja bili su prinuđeni da se brane, a to su mogli učiniti podizanjem utvrđenja.

Bilo je mnogo takvih obrambenih utvrda, poput onih kotorskih i hercegnovskih, od kojih većina nije sačuvana. Tako se iz Justinijanovih zapisa zna da je Kotor bio jedno od najpoznatijih utvrđenja u carevini. Poznato je da je kraljica Teuta iz utvrđenog Risna pružala dugotrajan otpor Rimljanima. Tragovi starih kotorskih i risanskih utvrđenja sačuvani su do naših dana.

Međutim, u starom vijeku bilo je još poznatih tvrđava kao što su Arza, koja se nalazi jugoistočno od Žanjica i Grispoli koju su Turci razrušili u XIV. stoljeću. U nekim dokumentima stoji da je današnji otok Sveti Đorđe bilo jaka utvrda. Kada je Austrija zauzela Boku, posebnu je pažnju posvetila njezinu utvrđivanju. Tada je podignuto dvadesetak većih tvrđava od kojih je najatraktivnija Mamula.

KOTORSKA SAMOSTALNOST

Kotor je u prošlosti imao različit status. Najčešće je bio samostalan ili pak pod nečijim patronatom. Kotorani su na razne načine morali plaćati tu svoju slobodu. Malo je poznato da je područje Kotora bilo znatno veće od onog koje danas obuhvaća kotorska općina. U početku Kotoru su pripadala sela Špiljari, Škaljari, Kavač, Mrčevac, Bogdašići i prostor koji se proteže do crkve Svetog Ilije u Dobroti.

Između XI. i XIV. stoljeća dobiva još Grbalj, Ledence, Kruševce, Bijelu, zemlje oko poluotoka, Vrmac i Lušticu. Ove zemlje držao je kao feud, a zemljište je pripadalo plemićkim obiteljima. Ako bi neka obitelj ostala bez potomstva, darivala je svoj posjed drugoj. Zanimljivo je da se zemljište nije smjelo niti moglo prodavati. Ako bi ga netko kupio, natoč zabrani, gubio je uplaćenu ali i zemlju.

KOTORSKE PRVE CRKVE

Često se postavljalo pitanje po kojem je uzoru građena kotorska katedrala. Najčešće je dovođena u vezu s apulijskim trobrodnom crkvama, iako nije bilo vidljive analogije. Točno je da je ona sazidana u duhu zapadnoeuropske zrele romanike i da u njoj zauzima vidno mjesto. Njezina koncepcija, međutim, sadržava one linije razvoja kojima je išla sva zetska arhitektura od IX. stoljeća. Bitna je odlika te koncepcije kupola s pravokutnim brodom, pri čemu je više oslonjena na šire poprečne i na uže poprečne lukove. Sudeći po očuvanom originalnom istočnom traveju, komu je dužina veća od širine, može se pretpostaviti da je prvobitna osnova bila razdijeljena na četiri jednake traveje i da se nad drugim travejom od istoka probijala kupola kao u Sv. Luki. Ustvari, bila je to uvećana i usložnjena shema Sv. Luke. U drugim zemljama takve trobrodne crkve nastale su kao posljedica fuzioniranja bazilike i crkve upisanog križa.

mladost. Uskoro je počela hodati uz pomoć štapa, i to od metle. Nije pazila ni na svoj izgled. Društvo joj se bilo prorijedilo. Sve se kod nje izmijenilo, samo joj je jezik ostao jednako oštar. Jednom je sreća neku poznanicu koju nije trpjela. Odlučila ju je malo podbošti. Rekla joj je: „Znaš, ništa se nisi promijenila otako smo se vidjele posljednji put?“

Sretna što je Tonina hvali, rekla joj je: „Hvala vam na komplimentu.“

Tonina je odgovorila glasno da je svi čuju: „Pa to i nije kompliment. Isto si onako ružna, krivonoga, bezzuba, zločesta!“

U Toninino vrijeme, iako je bilo dosta policije, u Kotoru je bilo pljačkaša i razbojnika. Dok je u šarenoj jakni, daru neke turistkinje, išla kući, pred nju su banula dva razbojnika vičući: „Daj odmah pare ili ćeš izgubiti život!“

Tonina se počela smijati i rekla im: „Budale, da imam para ne biste me noćas ovdje sreli kako se potucam, nego bih kao sretna žena bila u nekom hotelu ili se vozila taksijem.“

Maskirani razbojnici produžili su dalje. Čula je kako je jedan rekao: „Pusti je, vidiš da je gola kao pištolj!“

Tonina Bruštulin voljela je grad i njegovu uličnu atmosferu. Uvijek je čistila oko svoga stana, sadila cvijeće na zelenim površinama da bi grad izgledao ljepše. Kada, ni nakon brojnih molbi, vlasti nisu ništa poduzele da se Karampana oliči, Tonina je to učinila o svom trošku.

Djeca su je voljela jer su često od nje dobivala jabuku ili naranču, pa i gutljaj rakije. Tada bi im govorila: „Pijte, ptići moji dragi. Lijepo je znati sve u životu, pa i lokat vino i rakiju. Griješe što vas to ne uče u školi!“

Kada je pošla „počinut“ na groblje u Škaljarima, du-go je na pjaci od Karampane bez Tonine bilo tužno i prazno.

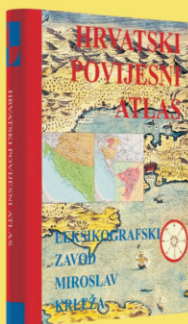
SADRŽAJ

INTERVJU: Tripo Schubert, predsjednik HGDCG-a	Životni put čuvenog bokeljskog kapetana u knjizi Nikole Malovića
PRAVA MANJINA REGULIRATI ZAKONIMA..... 4	CAPT. VIZIN – 360° OKO BOKE20
Bokeljska privreda u 2003. godini	Promoviran Centralni katalog pomorstva Crne Gore
SVAKE GODINE SVE LOŠIJI REZULTATI..... 6	USPJELA PREZENTACIJA21
Aktivnosti Ekološkog društva „Boka“ iz Herceg-Novog	Na svečanosti u aachenskoj katedrali
ZAŠTITITI BOKU I SAVINSKU DUBRAVU 8	BISKUP KOTORSKI MONS. ILIJA JANJIĆ POČASNI CRKOVINAR..... 22
Potpisan ugovor o donaciji japanske vlade Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture iz Kotora	Književna večer hrvatskoga pjesnika Stijepa Mijovića Kočana
PROJEKAT SANACIJE KOTORSKE TVRĐAVE 9	„SRED ZAVIČAJNIH NEBESA“ 23
Obilježavanje Božića u župama u Crnoj Gori	Podsjećanje na Tjedan Hrvata Crne Gore u Zagrebu
BOŽIĆNE PORUKE..... 10	MANIFESTACIJA DUHA I STVARALAŠTVA 24
BOŽIĆNI KONCERT..... 11	Upoznajmo Hrvatsku (1)
PROSLAVA PRAZNIKA BLAŽENOG GRACIJE NA MULU... 11	OSOBNNA KARTA HRVATSKE 30
Iz aktivnosti Udruge	NAŠI SPORTAŠI: Mirko Vičević
BROJNI SKUPOVI, KONCERTI, POSJETE, SASTANCI 12	SPORTAŠ S NAJVIŠE TROFEJA U CRNOJ GORI 32
Dani kulture manjina u Crnoj Gori	Informacije iz HMI za buduće studente
NJEGOVANJE KULTURNIH VRIJEDNOSTI..... 16	KAKO SE LAKŠE UPISATI 33
Na Fakultetu za pomorstvo u Kotoru održan okrugli stol o budućoj suradnji gradova	U Mulu, mjestu u kome su nekada živjeli od ribe
KOTOR, MOSTAR I SPLIT IMAJU DOSTA ZAJEDNIČKOG 18	MORE NIJE MORE AKO U NJEMU NEMA RIBE 34
Knjiga posvećena Međunarodnom skupu „Crkveni arhivi i biblioteke“	Bokeljski škerceri u anegdotama
ZBORNİK O CRKVENIM ARHIVAMA I BIBLIOTEKAMA..... 19	ČUDNE ŽELJE KOTORSKIH GALIJOTA 36
	Najpoznatiji kotorski oridinali
	OŠTROKONDŽA TONINA BRUŠTULIN 37
	ZANIMLJIVOSTI IZ POVIJESTI BOKE..... 37

Cjenik reklamnog prostora u našem listu

Kolor strana

➔	1/1 = 200,00 €
➔	1/2 = 100,00 €
➔	1/4 = 50,00 €

380 kn

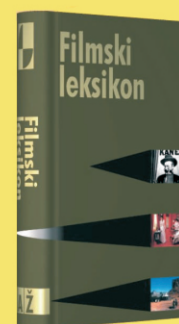

LEKSIKOGRAFSKI ZAVOD MIROSLAV KRLEŽA

Frankopanska 26, Zagreb

1-5 sveska 2400 kn, 1 svezak 480 kn

380 kn

U PRIPREMI

NARUDŽBE: tel: +385 1 48 00 321, +385 1 48 00 322
KNJIŽARA LZ-a: +385 4 48 00 346
e-mail: komercijala@lzmk.hr, web: www.lzmk.hr

1-4 sveska 1280 kn
1 svezak 320 kn

UVIJEK SA NAMA, NIGDJE BEZ NAS

LG "GARBO" d.o.o.

TIVAT Seljanovo

082 684 - 407; 069 340 712

**Garantni rok
5 godina**

KLIMA UREĐAJI

